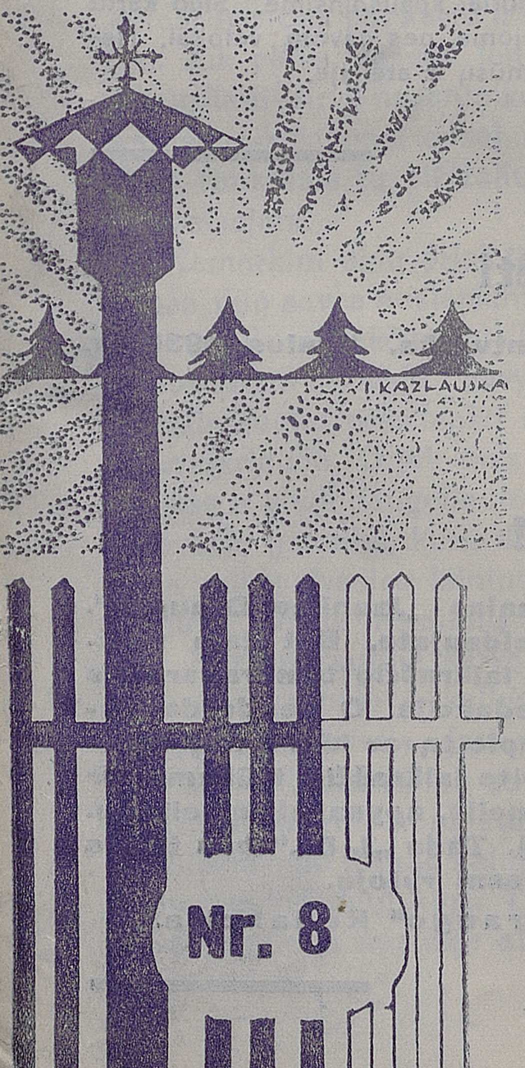
JAUNIMO DRAUGAS

Mūsų krašto pažiba — Naručio ežeras

VILNIUS, 1936 m.

REDAKCIJA ATSAKO

Lietuvmyliui. Atsiųskite daugiau, šitie savo turiniu perdaug drąsūs, negalime spausdinti.

J. Čekauskui. Negalime išpildyti Draugo pageidavimų. Spausdindami po kelis Draugo eilėraščius, nepaliktumėm kitiems autoriams vietos. Naują eilėraščių siuntinį gavome. Dėkui.

V. Geniui. Šiuo kartu dar Draugo poezija negalėsime pasinaudoti, tačiau tikimės, kad ateity mūsų nepamiršite.

Feliksui Petkeliui. Daugiau padirbėjęs neblogai rašysi. Prašom mūsų neužmiršti.

V. Kuolaičiui. Ar negalėtumėt savo poezijon įdėti daugiau jaunuoliškos dvasios ir pasiryžimo. Kiekvienas juk žmogus turi savo skausmų ir nusivylimų, nuolat apie juos kartoti yra negarbinga ir nejaunuoliška.

Žibintui. Šiuo kartu Draugo poezija pasinaudojom, prašom ir ateity mūsų neužmiršti.

K. Straipsnelis labai įdomus, bet maža įdėta darbo. Spausdinsime kitame numery.

Žižmaičiui. Eilėraščius gavome baigiant spausdinti paskutinius mūsų laikraščio puslapius, todėl įdėti negalėjome.

Talkininkei. Gavome per vėlai.

Mirai—E.P. Džiugu, kad jaunieji mūsų tautiečiai neslopina savo kūrybinių gabumų ir stoja mūsų bendradarbių eilėsna. Iš atsiųstų Draugės eilėraščių matyti, kad galite rašyti ne tik poezija, bet ir proza. Tad mėginkite gabumus ir šioje srityje. Kas tiks, visuomet noriai spausdinsime. Šiuo kartu įdėti negalėjome, nes gavom vėlokai. Neužmirškite mūsų ir ateityje.

Atsiųsta paminėti

Petras Grybauskas. Lenkijos Teismų Santvarka. Vilnius, 1936 m. 60 pusl. Kaina 30 skat

Jaunime!

Tau skiriamas iliustruotas laikraštis-žurnalas „Jaunimo Draugas“. Jis nori ir galėtų būti toks, kokio jūs pageidaujate. Bet tam neišvengiamai reikalinga, kad jūs būtumėt savo laikraščio bendradarbiais ir kad glaudžiai bendradarbiautųte su pačia redakcija. O bendradarbiavimo būdų gali būti daug. Pageidaujate, kad apie tą ar kita būtų rašoma—rašykite redakcijai, patarkite jai, nurodykite laikraščio trūkumus ir jo mėgiamas vietas. Bandykite rašyti straipsnelių, apysakaičių, eilučių. Parašykite dažniau, kas darosi jūsų apylinkėj. Tada „J. Dr.“ bus tikras jaunimo gyvenimo veidrodis ir vadovas į šviesesnį rytojų.

„Jaunimo Draugo“ Redakcija.

Jaunimo Draugas

1936 m. Rugpiūčio m. XI metai

Nr. 8 (128)

Vilniaus jaunuomenės mėnesinis laikraštis

VISI LIETUVIAI — MANO BROLIAI

Vienybėje — galybė. Nesantaika — silpnybės ir dvasinio skurdo pažymys. Tik broliškoje meilėje įmanomas platus kūrybos darbas. Neapykanta dažnai suėda visas kūrybines jėgas.

Tai senos, kaip žilasis pasaulis, tiesos. Jos gal nekartą mūsų jau girdėtos, bet tiek pat kartų ir vėl pamirštos. Juk patys dažnai lengvapėdiškai paruošiam dirvą nesantaikos ir neapykantos piktžolėms, o kai kada patys savo rankomis tų piktžolių tarpusavy ir pasisėjam.

Nemerkim akių prieš tikrovę ir teisybės nuo savęs neslėpkim. Tarp mūsų netrūksta pikčiurnų. Mes dažnai nesuvaldom savojo pavydo. Mums kartais sunku prasilenkti su savo artimo skriauda. O juk tose mūsų silpnybėse ir gludi daugelio nesusipratimų ir pykčio gemalai, kurie dažnai nuslopina mūsų dvasios kilniuosius pradus ir būna sunkių nelaimių priežastimi.

„Nors paskutinę karvę išvesiu, bet jam nedovanosiu" — kalbėjo kartą susijaudinęs tautietis, jau penktus metus besibylinėjantis su savo kaimynu. O tas ilgametis konfliktas, pasirodo, prasidėjo nuo to, kad kaimyno piemuo pamušęs jo šuniui koją. Tada kerštingasis tautietis nusukęs akyplėšai piemeniui ausį. Piktas kaimynas už piemens ausį atsilygino keliais kaimyniškais antausiais. Paskui prasidėjo kažkokių draudžiamų raštgalių ir senų surūdijusių šautuvų kaišiojimas kaimyniškosna pastogėsna. Iš to pasidarė daug bylų, kurios abudu kitados pasiturinčiu ūkininku pavertė vargšais.

Vėliau teko girdėti, kad kerštingasis kaimynas išpildė savo grasinimą ir išvedė savo paskutiniąją karvę, nors namie klykė penkiatas išblyškusių vaikučių ir kraujais spiaudė džiovininkė žmona. Bet už tai savo tautiečiui ir giminei „nedovanojo".

Ar nenaudingiau abiem būtų buvę užbaigus tą atkaklų ginčą akyplėšos piemens užgauta šunies koja. Šuo būtų pašlubavęs ir pagyjęs, o kaimynai būtų santaikoje ir be nuostolių gražiai gyvenę. Žinoma, ir vėlesnis nesusipratimo užbaigimas — bent prieš paskutinės karvės išvedimą — būtų buvęs abiem naudingesnis ir garbingesnis, negu bylinėjimasis iki visiško abiejų nusmukimo.

O kiek panašių ginčų būna tarp mūsų tautiečių? Kiek tuo būdu pasidaroma sau ir kitiems nuostolių? Kiek iš to kyla vargo, skausmo ir nekaltų žmonių ašarų? — Tai sunku

apskaičiuoti, žinoma tiktai, kad jų būna daug.

Štai dar vienas gyvas mūsų tautiečių santykiavimo vaizdelis, ryškiai liudijantis, kad mums kartais trūksta broliškos meilės ir tautinio solidarumo jausmo.

Kaip šiandie matau ant kalno tarp senų liepų gražų viensėdį. Sodybos ir laukų vaizdas sakyte sakė, kad jų savininkui neblogai klojosi.

Viensėdžio galalaukėj niuksojo pašiurusiu stogu vargo pirkelė. Joje gyveno našlė su dvejatu mažų vaikučių. Čia skurdas iš kiekvieno pirkios kampo šiepėsi. Jo skaudžių nagų pėdsakai aiškiai matėsi ir mažų vaikelių ir našlės veiduose.

Pirkelė priklausė viensėdžiui, todėl našlė privalėjo dvi dieni savaitėje tenai dirbti. Nelaimei, pernai ji susirgo ir tais metais nebegalėjo nuompinigių atidirbti. Kietaširdis viensėdžio savininkas, ilgai nelaukdamas, iškraustė ligotą našlę su mažais vaikučiais iš nuskurusios pirkelės, įstumdamas nelaiminguosius dar didesnin vargan.

Gal savininkas ir teisėtai pagal sutartį iškraustė, bet tuo būdu parodė savo kietą ir gobšią širdį, vieton broliškos meilės, kuri tuo atveju negincijamai tiems vargšams tautiečiams priklausė. Tuo būdu vieton broliškumo buvo mesta tarp tautiečių neapykantos sėkla.

Panašių tikrojo gyvenimo vaizdelių būtų galima dar daug pateikti. Juk neretos mūsų kaimo jaunimo tarpusavės muštynės, kartais girdimas nesutarimas kultūriniame darbe, tarpusaviai šmeižtai ir neteisingi įskundimai—tai vis mūsų nesantaikos ir pikto kerštingumo reiškiniai, kurie stabdo mūsų krašto lietuvių tautinį ir kultūrinį atgimimą.

Lengvai galėtum tų blogybių išvengti, jeigu visi tinkamai įvertintum broliškos meilės ir tautinės vienybės reikšmę mūsų visokieriopo gerbuvio kūrime ir kiekvienas savo širdin giliai įsirašytum vienintelį teisingą tarpusavio santykiavimo pagrindinį dėsnį:

Visi lietuviai — mano broliai, mes esame vienos tautos tikri vaikai.

Miltauta.

MYK. LINKEVIČIUS

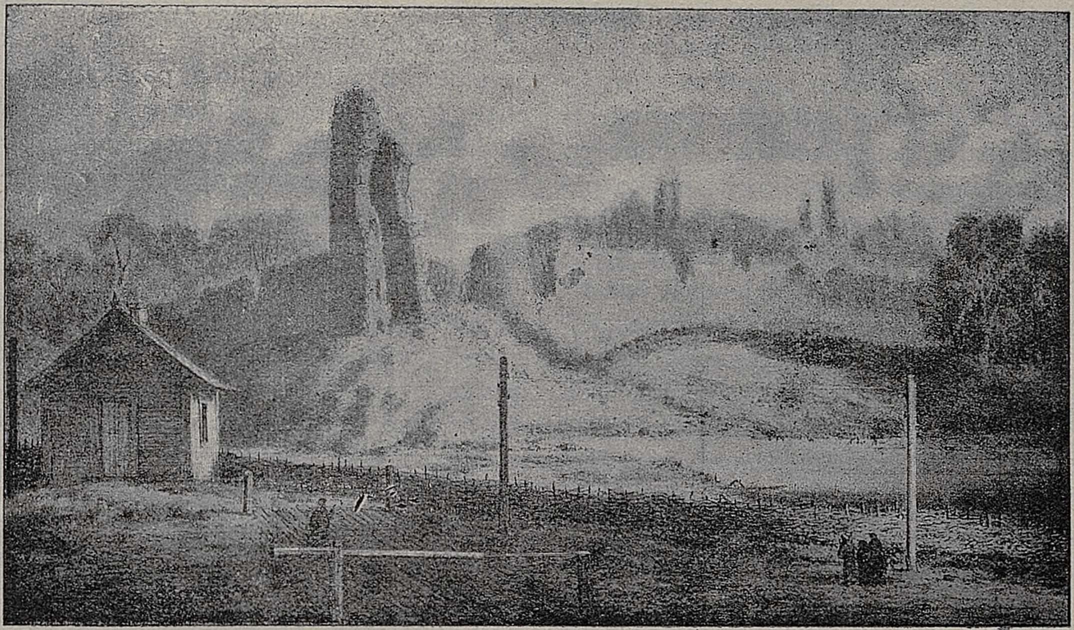
Tėviškei

Tegu ir niekad neišeitum
Iš kaimo, žydinčio beržais,
Tegu tu būtum lyg mergaitė,
Kuri tuoj širdį man sužeis...

Mergaitė gal nebežavėtų
Niekuo po geliančios klastos,
Tačiau tave aklai mylėti
Širdis jau niekad nenustos.

Ji nenustos, kaip nenustoja
Gedėti mylimo sesuo
Prie nubučiuotų mūkos kojų
Kas vakar vakaro tamsoj.

Su tavimi aš nesiskirsiu
Nei džiugesy, nei varguos —
Tegu pavargsiu, tenumirsiu,
Ir tik beržai tepalinguos...

Įvairiuose mūsų krašto kampeliuose randame garsiosios Lietuvos praeities liudytojų — didžiųjų mūsų valdovų pilių griūvėsių. Čia matome Medininkų pilies griūvėsius, kurie kalbėte kalba, kad ir Medininkuose (Vilniaus apskr.) senovėje spindėjo Lietuvos garbė.

KARO CHEMIJOS NAUJIENOS

Jau šiandie vėl kalbama ir rašoma, kad pasaulinis karas ne už jūrių marių, kad jau vėl juntamas parako ir įvairių dujų kvapas. Valstybės ginkluojasi ir ruošiasi apsiginti nuo netikėtų ir nelauktų puolimų. Ypatingai ruošiamasi apsiginti nuo dujų. Rengiamos priešdujinės apsaugos savaitės, paskaitos, mėginimai. Mes nors šiuo keliu susipažinkime su šia baisia karo priemone.

Pirmosios dujos didesniu mastu buvo pavartotos 1915 m. ties Ypern balandžio mėn. Tai buvo chloro dujos, kurios charakteringos tuo, kad yra sunkesnės už orą, slenka požemiu, krinta į žemesnes vietas ir troškina gyvus kūnus. Plaučiai, įtraukę nors truputį chloro, pajunta aštrų kutenimą, jautrų sienelių žalojimą ir stengiasi įtraukti gryno oro, bet, įtraukę daugiau chloro, užtrokšta. Chloras visados yra matomas ir užuodžiamas (kvepia kaip chlorkalkis, kuris vartojamas sanitarijos reikalui). Spalva žaliai geltona, todėl jis taip ir vadinamas iš graikų kalbos chloros. Bet chloras tada buvo paleistas vadinamosiomis bangomis, kurios palankaus vėjo buvo nunėštos į prancūzų apkasus. Jis tada suvaidino didelį vaidmenį, nes nebuvo laukta, įvyko tai staiga! Reikia tik įsivaizduoti, kas tada dėjosi! Aišku, kad frontas buvo pralaužtas, daug laimėta, nes daug nunuodyta. Visus pirmuosius karius buvo apėmusi pirma chemijos karo panika, kuri juos dar greičiau ir pražudė (nes juo daugiau alsuosi, juo greičiau užtrokši, ypač bebėgdamas). Pats laimėjimas buvo toks didelis, jog patys vokiečiai nesitikėjo tokių vaisių. Toliau buvo surasta apsauga—kiekvienam dujokaukė. Bet chloro bangos buvo dar nuolat leidžiamos. Karo chemijos istorikai visai teisingai vadina tą laikotarpį chloro laikotarpiu. Bet jis neilgai tetruko, nes buvo nepatogus. Reikėjo palankaus vėjo, reikėjo prisigabenti indų į apkasus, kas nemaža vargo ir rūpesčių sudarydavo; reikėjo budėti, kad koks nuotykis neatkreiptų chloro bangų prieš pačius (priešo artilerija).

Be to, jis buvo matomas ir iš anksto įspėdavo karius. Reikėjo rasti naujų dujų, kurios nebūtų matomos, būtų staigios ir pats tiekimas būtų patogus. Tuo būdu nieko geresnio čia nerasta, kaip pripildyti artilerijos sviedinius ir paleisti į priešo apkasus. Tuojau po šito chloro vaidmuo sumažėjo, jis paliko gana dažnas elementas įvairiuose karo chemijos junginiuose. Jis mums kasdieniniame gyvenime beveik nežinomas, bet lengvai įsivaizduojamas. (Jei valgomąją druską karo chemikai suskaldytų, tai mes turėtume ir chloro, kurio chemikai gali gauti ir kitu būdu). Tuo būdu galime pabrėžti vieną pavyzdį, kad chloras yra troškinama medžiaga, bet šiandien ne pirmaeilė, nes šalia jos yra visa eilė kitų žymiai ją pranešančių.

Chlorą kiek smulkiau apibūdinome bendram vaizdui, bet taip charakterizuoti galėtume kiekvieną karo chemijos medžiagą. Čia ypač reikia paminėti panašiai žmogų veikiančias medžiagas — fosgeną ir difosgeną. Tai yra gana apgaulingos dujos, nes tyčia buvo tokios ir surastos, kad kariai laiku negalėtų panaudoti apsaugos. Reikia pažymėti, kad tai nuodingiausios ir klastingiausios dujos. Statistika priskaito šitoms dujoms apskritai apie 80% visų nunuodijimų Didžiojo karo metu.

Pačios dujos nėra matomos, o taip pat ir iš kvapo ne labai jaučiamos. Vis dėlto turi charakteringą priplėkusio šieno, pūvančių obuolių bei vaisių kvapą. Be to, jos pakeičia tabako skonį. Taip pat nustelbia norą valgyti, nes apsinuodijęs nejaučia alkio. Tuo jos save išduoda. Jos veikia žmogaus plaučius ne iš karto. Bet veikia po kelių valandų, net po paros ir dar vėliau. Plaučiai pradeda trokšti, nes plaučių sienelės taip sužalojamos, kad jos pradeda praleisti pro savo sieneles kraują. Todėl plaučiai prisipildo kraujo, ir žmogus „sausumoje prigeria", nelyginant kaip koks skenduolis vandenyje.

Apsisaugoti nuo šitų dujų galima taip pat, kaip ir nuo chloro—dujokauke. Tų dujų yra žymiai daugiau, negu čia paminėta, bet nuo visų apsisaugoti galima ne kitaip, kaip dujokauke. Vokiečiai visas tokias troškinamas medžiagas yra pažymėję bendru ženklu žaliuoju kryžiumi.

Antron grupėn skirti galėtume deginamas medžiagas. Ryškusis tos klasės atstovas, tai jau minėtas yperitas. Apie jo chemiškuosius savumus tik tiek galima pasakyti, kad jis chemikų seniai buvo užmestas, kaip sužalojęs chemikams rankas. Yperitas suvaidino didžiajame kare tokį vaidmenį, jog pirmenybė jam ir šiandien pasilieka. Jis degina, šutina žmogaus kūno paviršių, jo odą, taip pat jis veikia gleives.

Kai tik žmogaus odą (taip pat ir gyvulio) paliečia yperito bet kuris kiekis, tuojau iškyla pūslės ir atsiranda kiti sužalojimai. Svarbiausia tai, kad visos žaizdos gana ilgai laikosi, o sunkesniais atvejais suserga visas žmogaus kūnas. Ar negalima nuo jo apsisaugoti? Be abejo, kad galima ir ta pačia dujokauke. Tik tiek reikia atsiminti, kad prasisunkia per visokius rūbus, odas ir apsaugas. Yra tam tikri, vadinami priešyperitiniai rūbai, kurie specialiai įmirkyti tokiose medžiagose, kurios neutralizuoja (tam tikru būdu susijungusios atima galią veikti) patį yperitą. Bet tai ne kiekvienu atveju patogu dėvėti, tik yra įdomu, kad yperitas jautrus drėgmei ir vandeniui. Dar labiau jautrus šiltam vandeniui. Tais atvejais jis skaidosi į nepavojingas medžiagas. Be to, yperitas išardomas, sunaikinamas chlorkalkiu visose apkrėstose vietose. Tačiau kariuomenei visados negali padėti nei šiltas vanduo, nei tokie rūbai. Kautynėse tai neįmanoma. Štai kodėl yra sakoma, kad nuo yperito negalime apsisaugoti.

Yperitui artima medžiaga tai levizitas, kuris išrastas amerikonų, bet Didžiojo karo nebuvo pritaikytas. Tačiau dabar karo chemikai yra gana gerai išbandę ir pasakę savo žodį. Žinoma, jis dar tebėra gana gerai išreklamuotas, nes pradžioje buvo gandų, kad jis „stipresnis" už yperitą. Nespecialistų aprašymuose randama kaip tik nurodymų, kad tai pati pavojingiausia karo chemijos medžiaga. Bet iš tikrųjų taip nėra. Pati pavojingoji vis dėlto, kaip pamatysime, šiandien dar tebėra yperitas.

Apie levizitą pasakoja, kad jis taikos konferencijoje savaidinęs didelį vaidmenį, būtent, kad šalys greičiau susitaikiusios. Tai įvyko todėl, kad tada buvo ką tik paskelbtas levizito atradimas. Be to, buvo taip išreklamuo-

tas, jei bus pavartotas, tai bus visiems galas. Visa tai paveikė visus sutartininkus, pasiilgusius taikos!

Dabar prieiname prie vokiečių pažymio, mėlynojo kryžiaus arba tokių junginių, kurie erzina nosies, plaučių takus ir pačius plaučius. Tai vadinamieji visoki arsinų junginiai. Čia įdomi jų atsiradimo istorija. Tai charakterizuoja, kaip karo chemija ieško kelių. Kai nuo chloro ir kitų troškinamų medžiagų dujokaukės apsaugojo, tai atsirado reikalas nutraukti dujokaukes, kad galėtų veikti dujos. Kartu buvo pastebėta, kad chlorą ir kitas dujas aktyvosios anglies koštuvas (kuris yra pagrindinis dujokaukės dalykas) lengvas dujų molėkules sugeria, bet praleidžia kietas, mechaniškas dulkes. Tai buvo idėja kartu su troškinamomis dujomis paleisti ir tokių kietų dulkių. Ir iš tiesų jos buvo tiek įkyrios, taip kutendavo nosies takus ir toliau, kad kareiviai noromis nenoromis dujokaukes nusiimdavo, o tada pribaigdavo kitos nuodingosios dujos. Bet ir čia žmogaus mintis surado išeitį. Prie bendro koštuvo buvo pritaisytas didesnis, standžios medžiagos koštuvas, kuris mechaniškai sulaikydavo arsinų dulkes. Dabartinės dujokaukės su tais prietaisais ir dirbamos. O iš tokių čiaudulinių medžiagų, kaip pavyzdį, galime paminėti adamsitą.

Tai amerikono mokslininko vardas, kuris tą medžiagą atrado. Iš pažiūros tai žalios spalvos smulkūs milteliai, kurie panašūs į uostomą tabaką, bet reikia tiktai trupučiuką įtraukti, ir netrukus apima sunkios slogos, kurių šiaip jau nėra turėjęs. Slogos trunka apie 4—6 valandas. Kankina jos taip, jog pakyla net karštis (temperatūra). Žinoma, tokių medžiagų yra daugiau, ir jos sudaro savo grupę.

Tenka dar paminėti ašarinamas medžiagas, vadinasi, tokias, kurios verčia ašaroti, nieko nematyti. Jos kautynėse turi tam tikrą tikslą. Bet tai žinoma yra gana žmoniškos priemonės. Jos dabar plačiai vartojamos policijos viešajai tvarkai palaikyti. Tik niekados nereikia šauti prieš vėją, nes tada pačiam tenką apsiverkti. Be to, jos akių dažniausiai nesužaloja, bet tai pareina nuo to, kokia medžiaga ir kiek jos. Iš tokių medžiagų pirmiausia minimas bromacetonas.

Pagaliau paskutinė suskirstymo dalis, tai nuodijamos dujos. Tai pažįstamos mums visiems dujos, tai smalkių, tvaiko dujos, kurių duoda kiekvienas pečius, jei peranksti uždarytas. Jas chemikai vadina anglies viendeginiu. Tai yra pavojingos dujos. Jų yra daug. Jos nuodija smagenis, nervus, kraują.

Tuo būdu peržvelgę dujų veikimo suskir-

ŠIŲ DIENŲ VAIZDELIS

Dujokaukėmis apsisaugoję nuo nuodingųjų dujų kareiviai aptarnauja priešlėktuvines armotas.

stymą, susipažinome ir su svarbiausiais nuodingųjų medžiagų atstovais. Čia yra daug nepaminėtų medžiagų, kurios Didžiajame kare buvo ir yra žinomos. Bet mes turime įsidėmėti, kad nuo visų žinomų medžiagų galima apsisaugoti dujokauke ir kitais būdais, nuodugniau išnagrinėsime vėliau.

O dabar pažiūrėkime tariamųjų karo chemijos naujienų, nes jų uždavinys ir tikslas yra sunaikinti esamą ir vartojamą apsaugą! Visų pirmiausia su yperitu! Yra rašoma, kad yperitą jau galima pagaminti tiek gryną, jog nė kvapo nebepajuntama (garstyčių!), vadinasi, čia einama ta kryptimi, kad gana jautrus organas — žmogaus nosis neatskirtų ir pasiduotų klaidai. Tuo būdu ieškoma tokios medžiagos, kuri būtų lakesnė. Lakesnis yra levizitas, bet už tat menkesni visi kiti savumai. Vieton yperite esamos sieros įvedamas selenas, teliuras. Bet čia taip pat nieko naujo, nes yperitas palieka tas pats. Ne tik kad neprašoka, bet dar menkesnis pasidaro. Tuo būdu karišku atžvilgiu čia yra aiškus nepasisekimas. Bet karo chemikai ir daugiau stengiasi, pav., išjungia iš yperito kitus junginius ir įjungia bromą, jodą, florą. Bet taip pat menkesnis veikimas. Pav., bromo yperitas. Čia gautas tik toks savumas, kad jis visu trečdaliu yra sunkesnis ir tuo pačiu visu trečdaliu ilgesnis jo veikimo laikas. Bet tai pagaliau pareina nuo drėgmės, nes bromo yperitas skaidosi dar lengviau. Tiktai lyginamojo svorio atžvilgiu chemiškai jis duoda pirmenybių, būtent, turėdamas 2 lygybę, gali būti daugiau pripildyti sviediniai, bet vėl tas pat išeina, nes yperito mažesni kiekiai, gali daugiau padaryti, negu bromo didesni.

Be to, yra kalbėta apie tokias iš nuotykių patirtas medžiagas, kurios labai lėtai paveikia organizmą, pav., apie keturvalenčius švino junginius, kaip švino tetraetylį, bet apie jas mažai tenka kalbėti, nes lėtai teveikia ir vargiai kare galima bus pritaikyti.

Apie fosgeną, difosgeną, kaip troškinamas medžiagas ir klastingai žalojamas taip pat tenka girdėti. Jos gana lakios, bet iš kitos pusės labai pareina nuo drėgmės. Yra kalbama ir rašoma, kad čia daug bandymų padaryta, bet vargiai bandymai pasiekė kurių nors naujų pirmenybių. Apie šios rūšies medžiagas, kurios bus naujos ir atrastos, galima tiktai spėti, kad jos bus labiau atsparesnės drėgmei ir vandeniui.

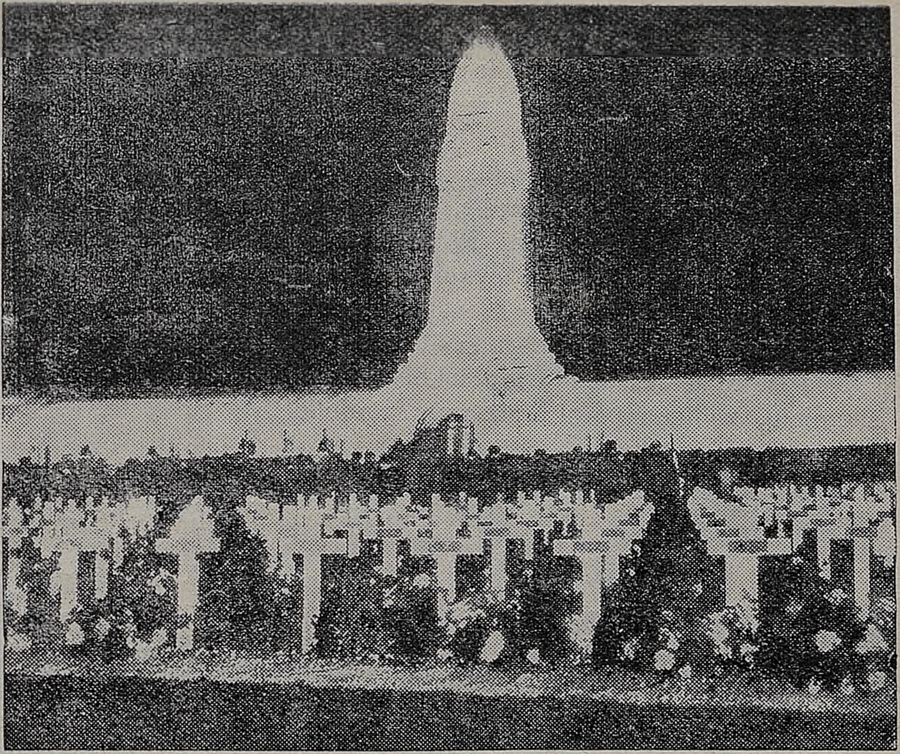
Kituose karo chemijos frontuose, rodos taip pat nieko naujo (kalbame apie arsinus— mechaniškas dulkes, kurios verčia čiaudėti ir sirgti slogomis) čia tik tiek aišku, kad dujokaukės taip yra tvarkomos, jog jų koštuvas didėja su standžia medžiaga nepraleisti mechaniškų dulkių.

Tuo būdu iš visko matyti, kad Didžiojo karo chemijos medžiagos niekam nenori užleisti vietos. Yperitas nėra nuvainikuotas, jis kaip buvo, taip ir tebėra karo chemijos medžiagų karalius. Bet vieno vis dėlto čia nereikia užmirsti, kad karo chemijos bandymai eina, o tai reiškia kokią nors pažangą. Tuo budu gali atsirasti naujų nuodingų medžiagų, kurioms reikės ir naujų apsaugos priemonių.

Mūsų laikų technika taip greitai žengia pirmyn, kad tiesiog nespėji žmogus nė sekti visų naujienybių. Nedaro išimties ir karo technika. Ginamosios ir puolamos karo priemonės, pasirodžiusios Didžiojo karo pabaigoje, dabar jau nė eilinio piliečio nestebina. Sausumoje, vandeny ir ore jau nueita toli pirmyn. Priešlėktuvinės patrankos jungiamos drauge su prožektorių ir garsų gaudytoju į vieną, labai pavojingą lėktuvui vienetą.

Optiniai prietaisai, kurių konstrukcijos pagrinde teleskopinės linzės ir specialūs ekranai, leidžia labai tiksliai nustatyti apšaudomo daikto skridimo greiti bei kryptį ir pakelti apšaudymo tikslumą.

Paprastu rankenos pasukimu tokia priešlėktuvinė patranka paverčiama neblogesne prieštankine. Naujiem pabūklam reikia ir naujoviškų šovinių. Kovojant su oro priešu, tenka padengti ugnim—apšaudyti didelis plotas. Tą sąlygą ypačiai patenkino sprogstančiųjų dujų mišiniai, kurie turi įdomią savybę skleistis ore tam tikroje aukštumoje. Lėktuvai, patekę į patrankų sviedinių dujom prisotintą orą, yra iš anksto pasmerkti. Tos dujos, įčiulptos lėktuvo motoro drauge su reikalingų jo veikimui oru, iššaukia motoro sprogimą, katastrofą. Panašiai veikia tos dujos ir tankų bei šarvuočių vidaus degimo variklius ir kai kurių tipų jūrų laivų mašinas. Svarbiems centrams nuo lėktuvų atakų apsaugoti naudojamasi

Šiemet suėjo 20 metų nuo baisiausio Didžiojo karo mūšio ties Verdenu, kur žuvo tūkstančiai vokiečių ir prancūzų kareivių. Vaizdely matyti kareivių kapai ir didžiulis šiemet pastatytas paminklas.

tam tikromis, sprogstamųjų dujų pripildytomis minomis. Balionų pagelba jos kabinamos ore ištisom virtinėm ir vos tik priešo lėktuvai patenka jų saugoman plotan, jos radio pagelba sprogdinamos, naikina motorus ir lėktuvus. Tačiau ir lėktuvai turi naujų galimybių—pirmiausia, naujo tipo bombų—būtent, vadinamų šiluminių ir magnetinių. Magnetinė srovė arba šiluminiai (infra raudoni) spinduliai nurodo bombarduojamojo daikto padėtį, ypač nakties metu ir bombos tiesiog automatiškai pasiekia norimą tikslą.

Paprasta jūrų torpeda plukdo arti 250 klgr. sprogstamosios medžiagos ir palankiom sąlygom gali visiškai sunaikinti laivą, į kurį pataiko. Pastaruoju laiku, ėmus statyti ypatingai atsparius sustiprinimus ir sausumoje bandoma panašią torpedą pritaikyti ir fortams griauti. Tai nedidelė, elektromotoro varoma mašina, kurios lysvarą palaiko elektriškas žiroskopas. Paleisti ją galima iš bet kurios vietos arba ir iš tanko. Ypatingai tinka tokia sausumos torpeda naktinei atakai paruošti. Sprogsta ji nuo radio bangų impulso ir todėl gali būti susprogdinta net ir priešui ją nelaisvėn paėmus. Konstruktyviai tai gana nesudėtingas pabūklas. Juda panašiai kaip ir tankas grandinių pagelba, pasiekdama iki 12 klm. per valandą, taip kad sunaikinti ją artilerijos ugnimi nėra taip jau lengva, o įspudis tokios iš lengvo, bet neišvengiamai artėjančios „pragaro mašinėlės" su milžiniška sprogstamają jėga nėra malonus.

Labai įdomus ir etektrinis kulkosvydis, montuojamas didesniuose, turinčiuose savo elektros energiją, sustiprinimuose. Šitas kulkosvydis turi 3 ir 4 vamzdžius ir lygiai gerai tinka pavartoti prieš tankus kaip ir prieš puolimą iš oro. Rotacinė šovinių tiekimo sistema ir elektrinis sprogdiklis įgalina didelį šaudymo dažnumą, nakčiai gi jo veikimo galią padidina tam tikri su taikikliu sujungti prožektoriai.

Panašios naujienos neblogai pritaikomos ir jūrų laivyne. Moderniški karo laivai nė kuo neblogesni už sausumos fortą, tik tas skirtumas, kad juda jie jau gana nepaprastu tokiai masei greičiu. Naujieji anglų ir prancūzų minininkai per valandą padaro jau net per 80 kilometrų. Tai jau gero auto greitis. Tačiau jūrų valstybės — Anglija, Jungtynės Am. Valstybės nesitenkina tuo. Jų valdomieji vandens plo-

tai siekia desėtkus tūkstančių kilometrų ir 80 kl. per valandą greitis ne visada pakankamas.

Praeitų metų gruodžio mėnesį Jungtinėse Am. Valstybėse buvo sėkmingai bandyta nauja kovos priemonė—skraidantis laivas—milžiniškas hidroplanas bombonešis, kuris drauge tinka ir tolimajai žvalgybai. 5300 kilometrų tarpą nuo S. Francisko iki Havajų tas laivas padarė be nutūpimo per 22 valandas, kas per valandą sudaro vidutiniškai 240 km.

Ne be reikšmės paliko ir akiai nematomų šiluminių, vadinamų infraraudonų spindulių tyrinėjimas. Šitie spinduliai leidžia nustatyti nakčia nematomų ir net dar negirdimų puolančių priešo lėktuvų padėtį. Lėktuvų skleidžiamą šiluminę energiją pagauna milžiniški, iki 1,5 metro skersmens, veidrodiniai reflektoriai ir perduoda ją ypatingo jautrumo elektriškai fotocelei, kurį pakeičia į šviesos įspūdį atitinkamą daugaus plotą vaizduojančiame ekrane. Panašūs įrengimai sėkmingai taikomi ir esančių jūroje laivų padėčiai nustatyti.

Report.

V. ŽIBINTAS

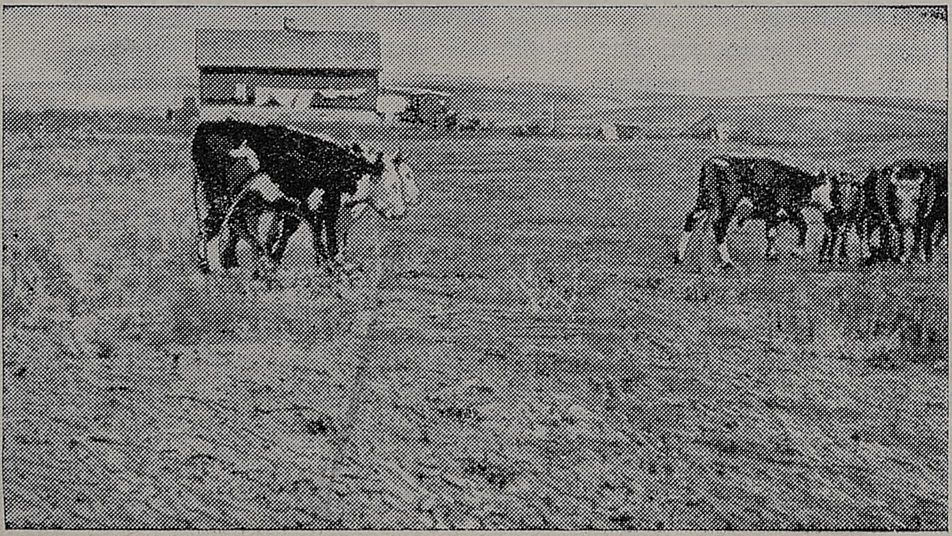
Narutis

Tvyska saulėje beribė,
Lyg, kad veidrodžio plotmė.
Tai Narutis, mūs' senelis,
Ežeras — Rytų jūra.
Čia žirgus nekartą girdė
Narsūs Lietuvos vaikai,
Kai į mūšį vadas vedė,
Kai siūbavo čia miškai.
Čia lietuvė geltonkasė
Tyra siela, kaip vilnis,
Klausė vėjo lengvasparnio,
Ar bernelis jos sugrįš.
O, Naruti, paslaptingas,
Ką ten gelmėse slepi?...
Gal mūs' dalią, aukso rytą,
O, Naruti, ko tyli?

FELIKSAS PETKELIS

O, tėvyne!...

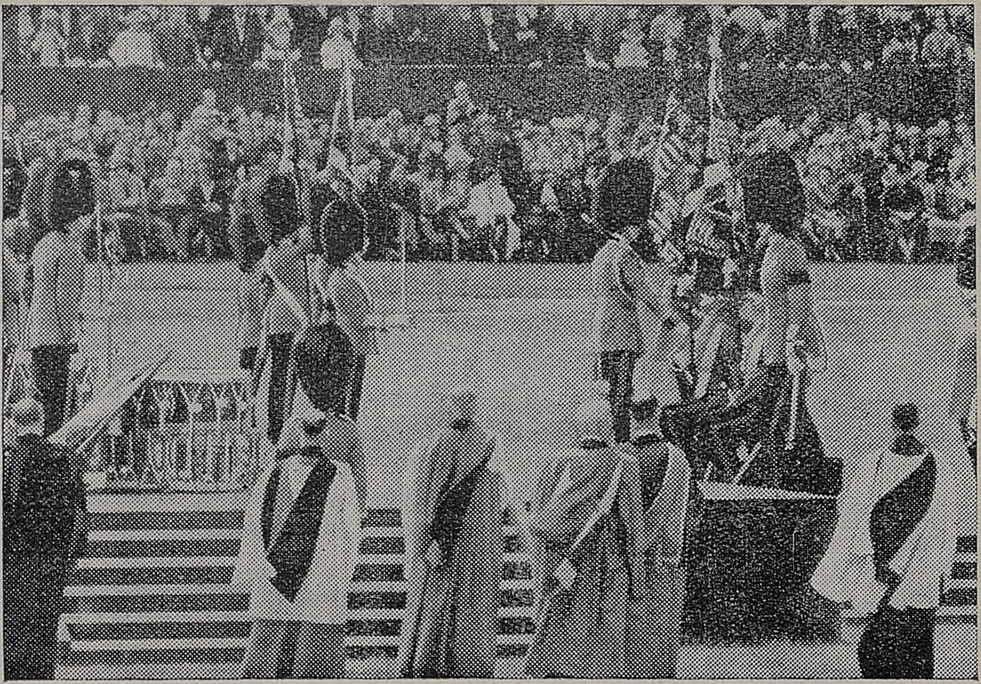
O, tėvyne, tu brangioji,
Nuostabiai graži esi,
Kada vasara pražysta
Tavo slėniuose žavi.
Ežerai vainikuos' medžių
Snaudžia, ilsisi ramiai,
Gal jie laimę tavo slepia
Ten giliai giliai...
Upių upės pievas raižo,
Rita vandenį tolyn,
Dienos skrieja, lyg tos vilnys,
Lyg svajonės praeitin.
Kai sesutės darbą baigia
Ir aplanko darželius,
Dainos aidas skrenda giriom,
Paslaptingas ir griaudus.

SAUSRA AMERIKOJ

Šiemet ne tik pas mus, bet ir visam pasauly viešpatauja dideli karščiai. Amerikoje išdžiūvo visi šaltiniai, o vietomis ir upeliai. Išdegė žolės ir vaismedžiai. Vaizdely ištroškę, pusgyviai gyvuliai ieško vandens ir žolės.

IŠKILMĖS ANGLIJOJE

Anglijos karalius Eduardas VIII įteikia vėliavas naujiems kariuomenės pulkams. Grįžtant iš šių iškilmių buvo pasikėsinimas prieš Anglijos karaliaus gyvybę. Budri Anglijos policija laiku pasikėsintoją sustvėrė ir tuo išgelbėjo karalių nuo mirties.

Pasisekimo sparnai

Svarbiausia gyvenimo išmintis yra susitelkti, o didžiausia kvailystė—išsiblaškyti.

Emersonas.

Kartą pas seną mokyklos direktorių atėjo prieš keletą metų buvęs vienas jo auklėtinis— ir ėmė skųstis, kad viskas jam labai nesiseka, kad bloga gyventi. Senasis direktorius, neleidęs jam daug pasakotis, paklausė:

— Ką jūs veikėt tuoj išėjęs iš mano mokyklos?

— Stojau dirbti pas šaltkalvį. Ir...

— Ir išmokote šaltkalvystės?

— Ten tebuvau tik trumpą laiką. Šaltkalvystė man nepatiko, nusibodo, tad nusprendžiau tapti siuvėju. Ir...

— Ir išmokote siūti! Gal net įsteigėt nuosavą siuvyklą?

— Oi, ne! Nebenorėjau badyti pirštų adata ir mečiau savo užsiėmimą...—Ir taip praėjo geras pusvalandis, kol svečias išpasakojo direktoriui visų savo nusprendimų neįvykinimą bei pradėtų žygių gėdingą pabaigą.

— Klausyk — nuoširdžiai ėmė kalbėti senasis direktorius, — jums trūko į pasirinktą darbą susitelkimo, įsigilinimo ir ištvermės. Visų, visuomet ir viskas, kas tik yra pasaulyje didingo, vertingo ir kilnaus padaryta, viskas turėjo būti tik giliu susitelkimu ir nuoširdžiu įsigilinimu padaryta. Mokėti tuodu dalyku: susitelkti ir įsigilinti — reiškia mokėti gyventi, reiškia galėti prasiskinti kelią į vertingą ateitį. Tu, bičiuli, esi išsiblaškėlis, o išsiblaškymas visuomet buvo, visuomet yra ir bus vienas iš pačių didžiųjų žmogaus darbų sėkmingumo priešų. 1929 m. Neujorko — Čikagos gelžkelio linijos iešmininkas turėjo pirkęs loterijos bilietą. Tą valandą, kurią jo priežiūrai buvo skirta bėgių jungties pakeitimas, miesto centre ėjo bilietų traukimas. Iešmininkas tai gerai žinojo ir galvojo, lūkuriavo, kad tik jo bilietui kliūtų laimė. Ar jo bilietui ta laimė kliuvo ar nekliuvo, aš nežinau, tik žinau, kad išsiblaškęs iešmininkas negerai sukeitė bėgius. Kas iš to, kad vėliau tarnautoją nubaudė, kas iš to, kad jis būtų išlošęs ir didžiausią dolerių sumą, jeigu amerikonišku greičiu skrieję du greitieji ugniniai plieno žirgai susidūrė ir žuvo šimtai nekaltų keleivių... Kiek ankstyvų tragiškų mirčių, kiek

skausmo sužeistiesiems bei artimiesiems, giminėms; o kur dar nuostoliai!..

— Išsiblaškymas, susitelkimo, ištvermės bei uolumo kokiame nors darbe stoka yra nepaprastai daugelio nelaimių ir sunkaus gygenimo priežastis.

— Sakau tau, bičiuli, kad žmogus, kurs nuolat blaškosi nuo vieno užsiėmimo prie kito, kurs vieną darbą dirbdamas jau mano, kaip čia ką kita pradėjus, yra kaip upė. Kaip upėj vis nauji vandens ta pačia vaga teka, taip pat jame be paliovos naujos, galima sakyti, dvasios, naujos mintys praslenka to paties kūno ribose. Upė yra vis ta pati upė, tačiau nubėgusius vandenis kas beatras? Taip ir žmogus, nuolat nuo vieno prie kito besiblaškydamas, nieko nepaveiks. Tik pasiryžimas, nuolatus apie savo darbo geresnį atlikimą galvojimas ir ištvermingas darbas neša laimėjimo vainiką.

— Viena didi senosios Graikijos asmenybė svarstė, kodėl obuolys žemyn krenta, t. y. apie žemės traukimo„ jėgą. Ir jis taip buvo įsigilinęs į savo svarstymą, kad nieko apie save nejautė ir jokių kitokių minčių neprisileido. Ir štai kartą jam, pirtyje besiprausiant, žybtelėjo galvon ieškoma mintis ir jis, nieko kito nebegalvodamas, bėgo nuogas iš pirties namo padaryti užrašus, šaukdamas: eureka, eureka... (suradau). Arba vėl fajaso blizgėjimo išradėjas visą savo turtą praleido bedarydamas bandymus. Pagaliau prasiskolino giminėms, draugams, pažįstamiems, o išradimas vis nebuvo atidengtas. Ir tiktai tada, kai išradėjas, iš niekur negaudamas nė centimo paskolos malkoms pirkti, reikiamai bandymams ugniai kūrenti, išplėšė ir sudegino savo kambario grindis—darbas buvo apvainikuotas žibančiu laimėjimu.

— Šimtų šimtai ir tūkstančiai gyvenimo patyrimų įrodo, jog žmogus, kad ir kažin kokiais gabumais būtų apdovanotas, nieko ypatingo nenuveiks, jei nuo vieno dalyko nuolat mėtysis prie kito.

— Ir tu, bičiuli, privalėjai, nebijoti nei vieno iš savo pasirinktų darbų varginančių juodųjų pusių, nes nėra žemėje tokio užsiėmimo, tokios profesijos, kuri kada-ne-kada nesuteiktų akims drėgmės ar širdžiai dyglio. Ir tu žinok, kad tie žmonės, kurie daug mato ir į daug žiūri, nieko aiškiai nematys, kurie eidami savo keliu tuo pačiu metu daug apie ką galvoja, jie nieko protingo nesugalvos, nes kiekvienas nustoja savo didingumo ir jėgos, pasidalinęs į kelias dalis; tik tie, kurie įstengs savo sielą gryną išlaikyti ir mokės savo darbe susitelkti, o susitelkime ištverti — tie bus laimingi ir sugebės kitiems nešti palaimą ir naudą.

P. L.

J. ČEKAUSKAS

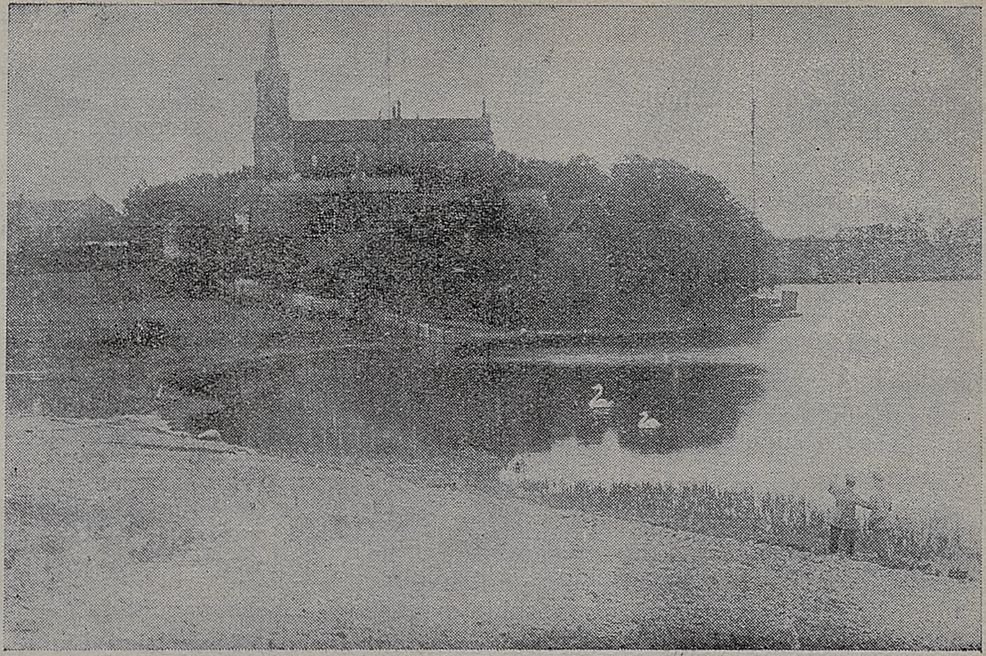
Mes eisim!

Nutilk nors kartą, kartusis skausme!
Mus aukso žvaigždės aukštyn vylioja,
Vargo dienas visas mes nugriausme:
Mūs širdys lyg saulė liepsnoja.

Naujam žygiui sparnus mes ištiesme,
Surasime savo saulėtąjį rytą,
Giedosime džiaugsmo pergalės giesmę,
Užkūrę šypsnį ant jauno veido.

Jau neištrūksi iš mūsų, laimuže
Surasim tave mes savo laukuose,
Tegul sau vėjai ir audros ūžia,
Mes eisim, žygiuosim į saulę.

Punskas—vienas žymesniųjų Suvalkijos lietuvių centrų. Čia gražiai veikia jaunimas, kuris eina lietuvišku šviesos keliu. Čia matome ežerą, bažnyčią ir miestelio dalį. Tai vienas gražiausių mūsų tėvynės kampelių.

Knygų pasaulis Lietuvoje

Lietuvos valstybėje lietuviškų knygų pasaulis jau platus ir įvairus. Kasmet Lietuvos poetai, rašytojai, mokslininkai, filozofai ir visuomeninkai sukuria, parašo daug įdomių ir vertingų literatūros, mokslo ir bendrojo, praktiškojo pobūdžio veikalų. Tuose veikaluose, kaip veidrodyje, parodomas visas ligšiolinis ir dabartinis Lietuvos gyvenimas; juose atsispindi visos mūsų tautos bendri reikalai, siekiai, idealai; juose iškeliama aikštėn, kas iki šiol buvo gera ir bloga ir nurodoma, kokiu keliu mūsų tauta turėtų eiti toliau. Žodžiu, kas dabartinę „anos pusės" lietuvišką literatūrą turi galimumo sekti ir ją arčiau pažinti, tas gali jaustis gyvenąs tikru lietuvišku dvasiniu gyvenimu, tas gali nuolat kilti ir stiprėti.

Deja, mes, šio krašto lietuviai, tuo pasinaudoti galimumo neturime; mes visų tų lietuviškų knygų nepamatome, nes jos į Vilnių nepatenka. Iki šiol Vilniaus lietuvių knygynai galėdavo parsigabenti iš „anos pusės" lietuviškų knygų labai mažai. Paskutiniu laiku, rodos, net ir tie trupiniai jau nebepasiekiami. Kas bus toliau—nežinia, bet tuo tarpu tokių sąlygų vaisiai liūdni. Mūsų besimokąs ir sodžiuje esąs jaunimas eina į gyvenimą savo tautos literatūros beveik visai nepažindamas. Tiesa, iki šiol jis galėdavo misti mūsų draugijų skaityklų ir skyrių knygynėlių turimais lietuviškos literatūros trupiniais. Bet dabar, uždarius tas skaityklas ir skyrius, tie knygynėliai taip pat panaikinti. Beliko lietuviška knyga tik atskirų asmenų privačiuose knygynėliuose. Bet ir tokių knygynėlių mūsų krašte tėra labai maža.

Dėl tų visų priežaščių mes galime susipažinti su dabartiniu Lietuvos knygų pasauliu daugiausia iš... skelbimų. Bet ir tai nelengva atsiekti, nes tik kada-ne-kada pas mus užklysta Lietuvos spauda, kuri suteikia bibliografinių žinių. Tomis nedažnomis žiniomis pasinaudodamas, aš čia ir sužymiu per šių metų pirmąjį pusmetį Lietuvoje pasirodžiusias naujas knygas.

Poezija

„Du vardai granite"—tai K. Papečkio surinktas eilėraščių rinkinys. Šie eilėraščiai yra sukurti įvairių poetų Dariaus ir Girėno garbei. Iš visų eilėraščių ryškiai išsiskiria Zobarsko, Binkio ir Santvaro eilėraščiai, kuriuose dvelkia nuoširdi, didinga ir patrijotiška nuotaika.

„Girių giesmės" — K. Šimonies iliustruota poezija prozoje. Tai daugiausia surinkti originalūs poezijos kūriniai, kurie sukurti neeiliuotu būdu.

„Keliai ir kryželiai" — Putino-Mykolaičio eilėraščių rinkinys. Tai seni parinkti ir pataisyti eilėraščiai, kurie iki šiol buvo spausdinami spaudoje.

„Lietuvių poetų antologija" — daugelio lietuvių poetų kūriniai, kuriuos E. Škliaras surinko ir išvertė į rusų kalbą.

„Širdies pėdsakais" — eilėraščių rinkinys. Tai „skautų Aide" ir kituose jaunimo laikraščiuose buvę jaunųjų poetų kūriniai. Daugiausia skautiški.

„Balti balandžiai" — gimnazistų - abiturientų išleistas eilėraščių rinkinys. Jų mintis įvairi. Kai kuriuose matomas senesniųjų poetų sekimas, bet vis dėlto ryškiai parodoma ir originalė kūryba.

Be to, spaudai yra paruošti šie poezijos rinkiniai: K. Binkio „Vainikų" II tomas. Tai bus po 1920 metų pasižymėjusių Lietuvos poetų kūrinių rinkinys. K. Jakūbėnas surinkęs savo eilėraščių rinkinį, pavadintą „Ūžia melsvas šilas". D. Pumputis spausdina savo poezijos kūrinėlius „Žemės maištas". K. Inčiūra paruošė savo eilėraščių rinkinį „Padavimai". St. Santvaras — „Marių paukštė", M. Linkevičius—„Dievas ateina" ir kit.

Beletristika

„Mokytojas Banaitis" — St. Budavo romanas iš mokytojų gyvenimo. Ryškiai parodomas mokytojų luomas, jų pareigos ir įvairūs nuotykiai.

„Baltoji Rožė" — Travėno romanas. Vaizduojamas Meksikos gyvenimas irsantykiai tarp indėnų ir užkariautojų, tarp civilizacijos ir pirmykščių meksikiečių gyvenimo papročių.

„Aplink Afriką"—K. Pakšto kelionių įspūdžių iliustruotas rinkinys. Jis supažindina su Afrikos tautų gyvenimu, papročiais, kultūra, augalais ir gyvūnija.

„Jaunystė prie traukinio"—K. Jankausko romanas iš gelžkeliečių gyvenimo. Tai pirmas šios rūšies Lietuvos literatūroje veikalas.

„Mes ateinam" — J. Marcinkevičiaus trijų dalių romanas. Jame apimamas Lietuvos gyvenimas nuo 1905 metų iki Nepriklausomybės atgavimo. Autorius ryškiai atkūręs vaisduojamojo laikotarpio gyvenimą ir parodęs jo dvasią, žmones, idėjas. Kritika šį veikalą sutikusi labai palankiai.

„Indijos karaliaus turtai" — A. Kosos nuotykių romanas. Vaizduojamas indų ir jų valdovų gyvenimas.

„Nusidėjėlė" — K. Požėraitės skirta jaunimui apysaka. Turinys iš pabėgėlių gyvenimo karo metu. Ryškiai parodomas jaunimas, jo siekiai ir bandymai.

„Kelionė į pievas"—L. Dovydėno novelių rinkinys. Literatūriniu ir pedagoginiu atžvilgiu žymiai geresnis veikalas, negu jo anksčiau išleistas romanas „Ieškau gyvenimo draugo".

„Sovanoriai aria" — A. Skripkausko romanas iš šių laikų Lietuvos gyvenimo.

„Važiuojame" — L. Janušytės feljetonų rinkinys. Jame daugiausia pašiepiamas Lietuvos valdininkų gyvenimas.

„Barsukai plaukia" — A. Steponaičio novelių knyga. Novelės daugiau tinkamos jaunimui.

„Prieš srovę" — J. Petrulio pjesė.

Įvairūs veikalai

Be šių, pasirodė visa eilė specialaus turinio knygų, būtent: K. Strimaitis parašė knygą „Apie tarptautinę darbo organizaciją", J. Žiugžda —„Studija apie Žemaitę ir jos kūrybą", K. Brundža — „Botanikos pasaulis", Putinas-Mykolaitis — „Naujoji lietuvių literatūra", S. Tarvydas—iš pedagoginės srities „Aplinkotyros ir daiktų pažinimo metodika", Z. Ivinskis—istorijos veikalą „Kovos bruožai dėl Žemaičių ir jų sienų", Dr. J. Tumėnas — „Nuotaiki šeima", V. Bičiūnas — „Liaudies teatras" — iliustruotas vadovėlis scenos mėgėjams, A. Vaičiulaitis — „Naturalizmas ir lietuvių literatūra", kan. Dogelis — „Mano gyvenimo prisiminimai", P. Slavėnas—iš astronomijos „Dangaus spinduliai", V. Jocaitis —„Bedieviai kunigų seminarijoje". (Dėl „Altorių Šešėly" ir „Tiesiu keliu" kritiškos pastabos), M. Ivanauskas — „Moterys ir cheminis karas". St. Keblas —„Pasaulinis karas", V. Skorupskis — „Drąsa—laimėjimo pagrindas" ir kit.

Lietuvos poetai ir rašytojai neužmiršta

ir vaikų. Jiems taip pat kasmet sukuria daug eilėraščių, apsakymėlių ir surenka pasakų. Šiemet rašytojas A. Vaičiulaitis parašė vaikams gražią apysaką „Mūsų mažoji sesuo“, V. Nemunėlis išleido vaikams savo eilėraščių rinkinį „Kiškio kopūstai“, K. Jakūbėnas—taip pat eilėraščių rinkinį „Riešutėliai“, A. Miškinis—spalvotas knygutes „Kralikai ir jų draugai“ ir „Paukščių pamokos“, K. Vairas paruošė ir išleido „Eizopo pasakas“.

Šalia originalių veikalų šiemet išversta iš kitų kalbų šios knygos: A. Erso novelių rinkinys „Račinskio meilės paslaptis“. Žeromskio apysaka „I tikimoji upė“, Julio Verno fantastiškas romanas „20.000 mylių jūrų gelmėmis“, V. Hugo romanas „Žmogus, kuris juokiasi“ IV tomas, L. Tolstojaus garsus romanas „Karas ir taika“ (Bus šeši tomai. Trys jau išversti.), Verfelio romanas „Abiturijentų diena“, O. S. Mardeno „Ugdykime talentus“, H. Maloto romanas „Be šeimos“, A. Sulivano rom. „Atvirumo sala“, K. Puida išvertė istorinį romaną „Hanibalas“, V. Budrys išvertė vaikams N. Asinos scenos veikalėlį „Melagėliai“, J. Talmantas—„Stokis ir vaikščiok“, „Našlaitė Marijona“ ir „Leiskite mažulėlius pas mane“.

Tai maždaug ir viskas, kiek teko pastebėti ir išgirsti per šių metų pirmąjį pusmetį Lietuvos knygų pasaulyje. Reikia tikėtis, kad per antrąjį pusmetį Lietuvos knygų pasaulis dar labiau išsiplės ir žymiai praturtins mūsų lietuviškąją literatūrą.

S. Urbonavičius.

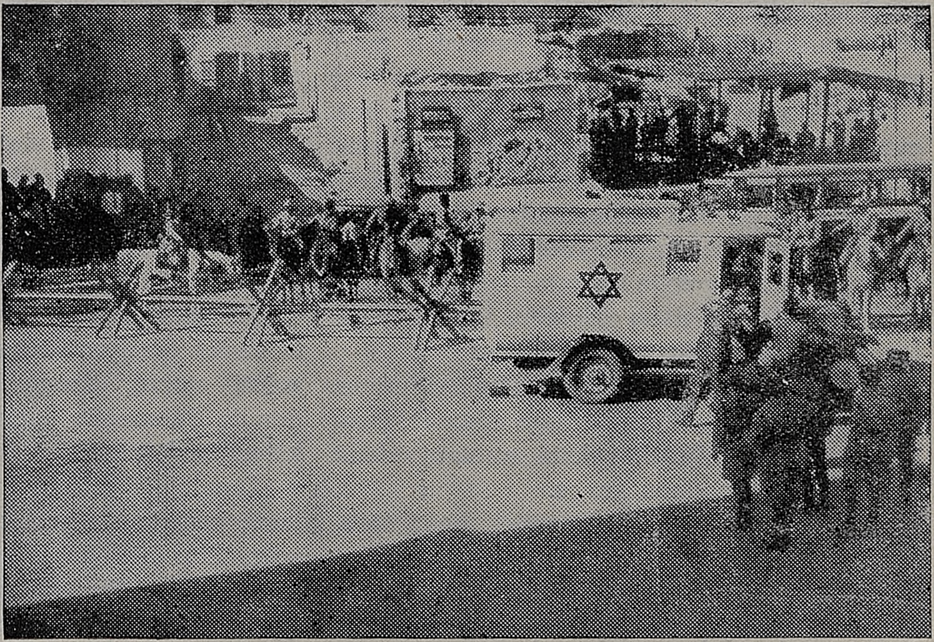
RANDAMONIŲ PETRELIS

Vasaros rytas

Nušvito saulė dangaus beribėj,
Debesys plauko melsvi aukštai.
Ant kelio krinta rasos karoliai,
Daržely kvepia skaistūs žiedai.
Po saldaus miego visi nubudo,
Laukuose skamba žmonių balsai.
Pakluonėj kregždės kažko vis čirškia
Ir gandras stiepias lizde grakščiai.

Prie kelio gluosniai žemai palinko,
Lyg šnabžda žodžius maldos.
Upelis plaukia susidūmojęs,
Atskrieja tylūs žodžiai dainos.
Kur tik pažiūri — visur linksmumas
Visur balselius paukščių girdi,
Iš sielos veržias ir mano džiaugsmas
O svajos skrieja toli toli...

RIAUŠĖS PALESTINOJ

Jau 100 dienų kai Palestinoje atkakliai kariauja arabai su žydais ir anglais. Vaizdely žydų kariai puola arabus. Didžiulės tvoros-barikados ir anglų raiteliai, malšina abi besikaujančias puses.

PILKOJOJ ISPANIJOJ

(Iš ciklo „Mūsų kelionė po Europą“)

Iš Prancūzijos vykstame į Pirėnų pusiasalį, į Ispaniją. Šitame pusiasalyj yra dar viena valstybė—Portugalija, bet ji mums nepakeliui.

Norint patekti iš Prancūzijos Ispanijon, reikia perkopti aukšti *Pirėnų* kalnai, kurie sudaro labai puikią naturalią tarp šių dviejų valstybių sieną.

Pirėnų kalnai tęsiasi 435 kilometrus. Šiauriniai Pirėnų šlaitai, kurie nusileidžia į Prancūziją, yra labai statūs, pietiniai gi — kiek pažulnesni. Vietomis Pirėnų kalnai siekia daugiau kaip 3 kilometrai aukščio.

Į Pirėnų pusiasalį patekome pro ilgą (apie 19 kilometrų) tunelį. Tai yra tunelis, pro kurį eina geležinkelių susisiekimas tarp Ispanijos ir Prancūzijos.

Pirėnų pusiasalis yra didžiausias iš visų kitų pietų Europos pusiasalių. Pusiasalio vidurys—aukšta plokštakalnė. Klimatas karštas. Seniausieji Pirėnų pusiasalio gyventojai yra buvę *iberai;* vėliau čia gyveno jų palikucnys — *baskai*, kurių ir ligi mūsų laikų truputis išliko kalnuotoje vasaros vakarų pusiasalio dalyje. Vėliau čia atsikėlė romėnai, kurie užėmė visą pusiasalį. Romėnų valdžios sujungtosios pusiasalio tautos pamažu priėmė romėnų kultūrą ir kalbą. Taip atsirado šių dienų pusiasalio gyventojai — ispanai ir portugalai.

Ispanija savo plotu — didelė valstybė, bet gyventojų joje yra neperdaugiausia — 22 milijonai. Kadaise Ispanija buvo galinga jūrų valstybė. Ji pirmoji pasinaudojo naujai atrastosios Amerikos turtais—auksu ir kita. Dėl to savo metu Ispanija buvo turtingiausia šalis Europoje. Turėjo daug kolonijų. Vėliau betgi jos galybė nusmuko.

Ispanai — bemaž visi kakalikai, vidutinio ūgio, juodbruviai, karšto būdo žmonės. Turbūt todėl Ispanijoj ir vyksta nuolat vidaus neramumai—kruvinos kovos.

Prieš keletą metų iš Ispanijos buvo išvytas karalius, valstybė buvo paskelbta respublika. Įsigalėjo kairysis gaivalas. Paskutiniu gi laiku Ispanijoj vėl įvyko perversmas. Karaliaus šalininkai sukilo prieš socialistų ir komunistų valdžią.

Ispanija daugiausia žemės ūkio šalis. Bet žemės ūkio kultūra nėra aukšta. Daug derlingų dirvų visai nedirbama. Pajūriuose ūkininkai daugiausia verčiasi sodais bei vynuogių auginimu. Sodai dažnai susodinti pakalnėse arba tam tyčia įtaisytose terasose — pakriaušėse. Auginami įvairūs vaismedžiai, kaip: apelsinai, citrinos, alyvos, migdolai, vynmedžiai, datulės, be to, cukriniai medžiai, vatos medžiai ir ryžiai.

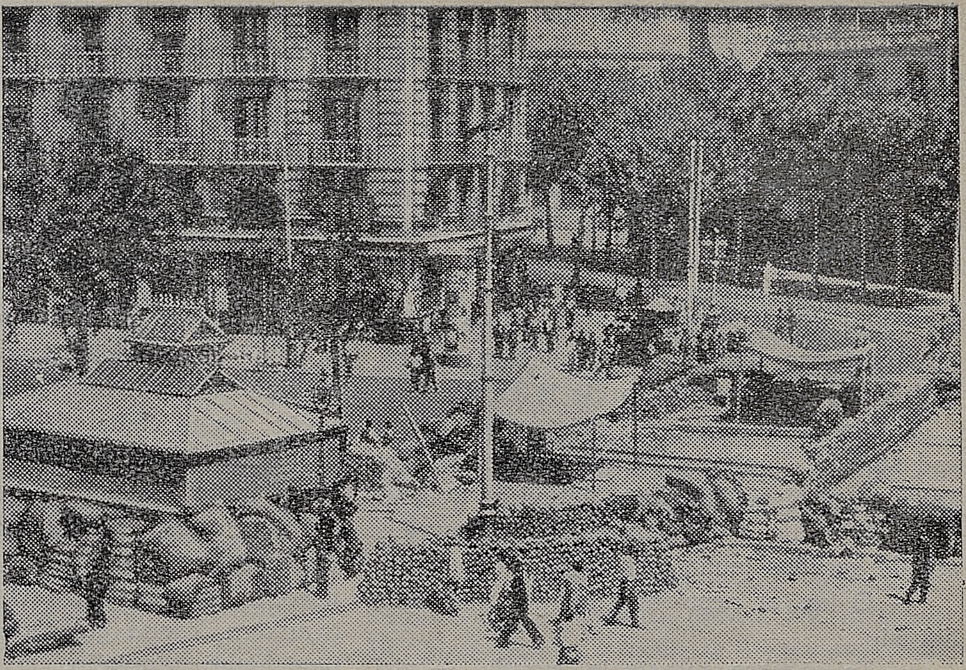
Ispanų pramonė menka. Jai naudojami daugiausia žemės ūkio vaisiai. Pirmoje vietoje stovi vyno ir alyvų aliejaus spaudimas. Vyno gamybos atžvilgiu Ispanija užima trečią vietą Europoje. Didžiausi vyno gamybos ir prekybos centrai — *Va'ensijos* ir *Malagos* miestai. Rytų pajūryje apie *Barcelonos* miestą yra išaugusi vatos pramonė, pietuose — *Sevilės* mieste—šilko pramonė. Didelė dalis pramonės prekybos yra ne ispanų rankose. Užsieniuosna daugiausia išvežama žemės ūkio produktai: vynas, vaisiai, aliejus ir kita. Žymiausieji prekybos uostai: *Barcelona* — rytų pajūryje, *Kadiksas* ir *Malaga* — pietų pajūryje.

Žmonių švietimas menkai pastatytas. Daug yra bemokslių, nors paskutiniais metais susirūpinta švietimo kėlimu.

Žmonės gyvena kaimuose, kurie yra kartais labai toli nuo vienas antro. Aplink kaimus dažnai matyti pilių ir jų sienų griuvėsių. Tai istorinės liekanos iš tų laikų (8—15 amžiaus), kada ispanai vedė atkaklias kovas su įsibrovusiais iš Rytų arabais.

Pietuose, kur daugiau buvo arabų įtakos, trobesiai pasižymi rytų stiliaus ypatybėmis: gulsti stogai, daugybė išeinančių į gatvę dengtų balkonėlių, kiemai su fontanais (švirkštynėmis) ir gėlėmis.

Daugelyje miestų yra įdomių senovės liekanų, daugiausia architektūros arba statybos paminklų: krikščionių bažnyčių, vienuolynų ir kitų labai dailių rūmų. Katedrose yra daugybė brangenybių ir įdomių paveikslų. Įdo-

Šiemet Ispanijoj įsigalėjo svetima įtaka. Valdžią sudarė kairieji, kurie savotiškai pradėjo valdyti valstybę. Prieš jų valdžią sukilo fašistai ir monarchistai. Vaizdely sukilėliai Barcelono miesto gatvėse.

miausi Ispanijoj architektūros paminklai — *Alhambros rūmai Grenados mieste* ir *muzulmonų bažnyčia Korduvoje.*

Ir miestų ir sodžių gyventojai Ispanijoj dažniausiai neturtingi. Keliauninką stebina didelė daugybė elgetų, kuriuos jis sutinka miestų gatvėse.

Bendrai susidaro įspūdis, kad Ispanija yra labai skurdi ir neturtinga šalis.

Kalnai neaukšti, bet ir tie nesudaro gražių virtinių, dažnai tik atskirais kalnais, atskiromis kūgynėmis, kalnų viršūnėmis šiek tiek paįvairina vaizdus.

Ilgai važiavome greituoju traukiniu, daugel kilometrų pralėkėme ir visur buvo tas pats plikumas ir pilkumas, tik retai kur, prisigūžęs prie kalno, mažas miestelis ar kaimas merdėjo sausroje, tik baltai nudažyti miestelių namai juos kiek gyvino.

Netoli Ispanijos sostinės — *Madrido* gamtos vaizdas pasikeitė. Pasirodė gražios žalios ganyklos, pilnos besiganančių avių, dailūs ąžuolai, upeliai ir tvarkingi daržai.

Madridas yra politinis ir kultūrinis Ispanijos centras. Jis yra taip pat ir gyviausias Ispanijos prekybos ir pramonės miestas. Madridas yra keletą kartų mažesnis už Berlyną. Gyventojų jame yra apie milijoną. Judėjimas gatvėse labai didelis.

Atvykę į Madridą, tuojau išėjome pasivaikščioti. Atsidūrėme didelėje ir labai dailioje saulės aikštėje, kuri ispaniškai vadinasi Puerta del Sol. Daug kuo galima buvo gerėtis šioje aikštėje, bet labiausiai atkreipė mūsų dėmesį ispanės moterys.

— Tokių gražių moterų, taip gražiai ir kukliai pasirėdžiusių niekur dar nesu matęs— stebėjosi vienas mūsų bendrakeleivis.

Ir iš tikro: aukštos, plonutės, grakščios, juodi, lyg anglis, garbanuoti plaukai, dažnai ilgos, nekirptos kasos, balti, skaistūs, nedažyti veidai, gražiomis, tautiškomis šukomis padabintos galvos, ant jų gražūs, juodi vualiai. Jų kuklus, paprastas, tautiškas, bet puošnus drabužis padaro ispanes nepaprastai žavinančiomis ir meiliomis.

— Jos taip gražiai atrodo, kad žiūrėdamas į jas, imi manyti, kad visos į vestuvių iškilmes bėga,—kalbėjo vienas mūsų jaunuolis.

Patiko ispanės dar ir tuo, kad nesimatė nei vienos paniūrusios, susiraukusios, nusiminusios. Visos linksmos, visos su šypsena lūpose, visų veiduose reiškiasi gerumas, meilumas, nuoširdumas...

Bežiūrint į taip dailiai tautiškai pasipuošusias ispanes, kurios stačiai su pasididžiavimu dėvi savo dailius drabužius, atėjo didelis noras, troškimas, kad ir lietuvės nesigė-

dytų savo tautiškų drabužių, kad visur ir visada, ypač iškilmėse, ar per didesnes šventes rodytųsi tautiškai pasirėdžiusios.

— Kažin ar čia galima rasti lietuvių — atsiliepė vienas mūsų.

— Kodėl gi negalima, žinia, kad galima. Jei nori, galime eiti lažybų, aš surasiu, — pasišovė kitas.

— Na, na, nebūk toks greitas, iš kur gi čia tokioj tolybėj? Berlyne, Paryžiuje, Italijos miestuose galima užtikti lietuvių ar tai darbininkų, ar studentų, o čia iš kur?..

— Na, pamatysite, aš galiu galvą duoti, kad surasiu. Tuojau einu ieškoti. Šiandie vakare, ar rytoj atvesiu jum lietuvį ar lietuvę.

Ir iš tikrųjų. Kitą dieną mūsų užsispyrėlis atvedė suradęs jauną grakščią lietuvaitę.

— O ką, ar nesakiau, kad Madride yra lietuvių.

— Tai iš tikro tamsta ją suradai — visi stebėjomės žiūrėdamai į gražią mergaitę.

— Mano motina Kuraitytė,—aiškino mergaitė—būdama Rusijoje susipažino su ispanu, ten ir ištekėjo.

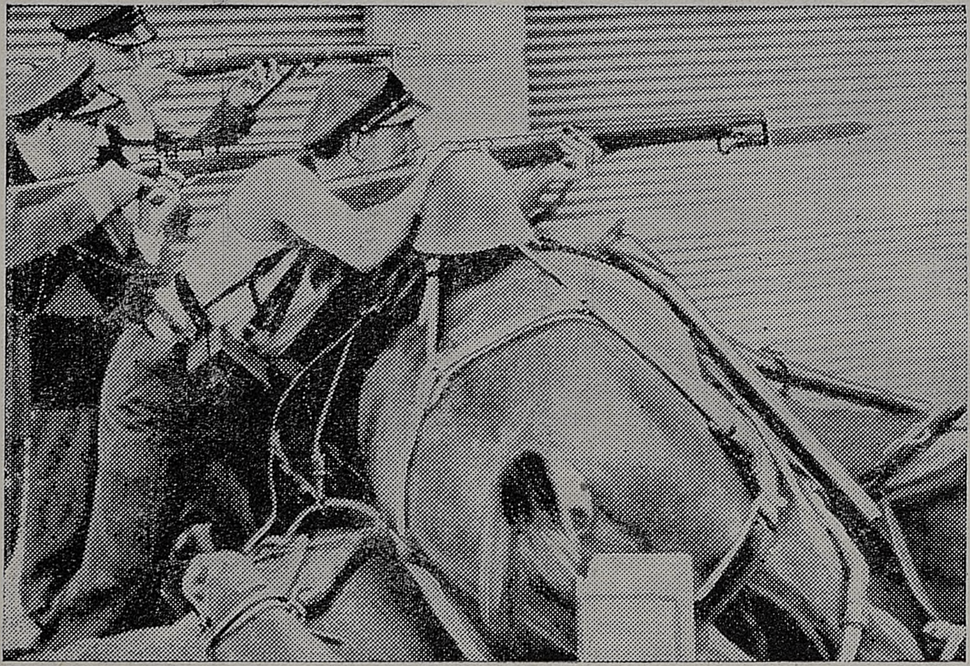
Iš Rusijos atsidanginom Madridan. Patekom visiškai tarp svetimųjų, bet motutė išmokė mane lietuviškai ir dažnai papasakoja apie Lietuvą.

Stengėmes ir mes lietuvei ispanei pasakoti apie Lietuvą, stengėmės sužavėti ją atpasakotomis Lietuvos pievų ir laukų grožybėmis, stengėmės suvilioti ją atgal į namus, į motinos žemę parkviesti...

Esant Ispanijoje pravartu pažiūrėti teatro, bulių kovų. Ispanai tokias bulių kovas be galo mėgsta. Ir apskritai Ispanija yra garsi šiuo atžvilgiu.

Štai milžiniškas teatras, viduryje didelė aikštė, gelsvu smėliu išbarstyta. Tai arena. Aplinkui gana aukšta, kokių pusantro metro, medinė siena, tvora, toliau vietos publikai sėdėti. Viena vietų eilė yra aukščiau už kitą. Taip ratu aplinkui. Teatre yra 12 tūkstančių vietų. Ir tada, kai mes buvom, visos vietos buvo užimtos. Publikos didžiausios minios. Visi netgi netelpa. Bet mes šiaip taip prisiplakėm prie kasos, nusipirkom bilietus ir įsmukom, kuone galvotrūkčiais teatro vidun. Ilgai laukti nereikėjo.

Staiga pro vienus didžiulius vartus išžygiavo į areną tvarkingai, keturiomis eilėmis išsirikiavę, margaspalviai toreadorai. Taip ispaniškai vadinami tie, kurie kovoja su buliais. Pirmiausia ėjo apie 30 pėsčių trumpom margom kelnaitėm, siaurom bliuzėm, tautiškais margais kaklaryšiais, su lengvomis palerinomis ant pečių ir plačiomis skrybelėmis ant galvų, aukšti, ploni vyrukai. Paskui juos jojo

„IR GATVĖ VISA NUAIDĖJO“...

Ispanijos sukilėliai, pasislėpę už užmuštų miesto gatvėse arklių, šaudosi su valdžios kariuomene.

tośe pačiose eilėse apie 10 raitelių ant aukštų arklių, kurių dešinieji šonai ir pilvas buvo pridengti stora, veltine kažkuo prikimšta medžiaga, kuri šiek tiek apsaugo arklius nuo įsiutusių jaučių ragų.

Greitai arena vėl buvo tuščia. Teatro publika, kuri prieš tai labai buvo nerami, dabar nutilo. Visi laukė pasirodant buliaus.

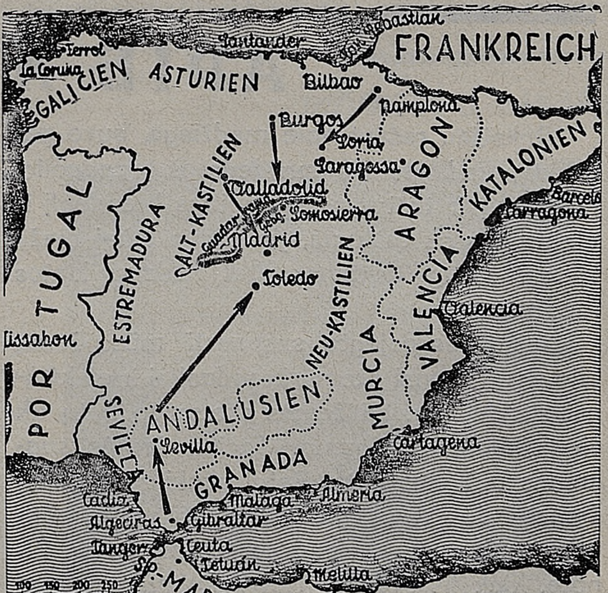
Netrukus į areną buvo išleistas jautis. Apie dvi minuti jautis bėginėjo po smėlio aikštę, ieškodamas darbo savo ragams. Tuojau atsirado arenoje ir keletas jaučių erzintojų, su raudonais skarmalais rankose. Nudžiugęs jautis puolė prie žmonių. Atrodė, kad dabar bus galas tiems drąsiems ispanams, tačiau šie nepabūgo, vikriai pašoksta šonon, o jautis puola tiktai raudoną skarmalą. Kai dar labiau įsiuto, puolė ir pačius erzintojus. Bet pačiu buliaus įsiutimo metu, staiga išjojo raitelis ir pasuko vargšą arklį stačiai ant įsiutusio jaučio, taikydamasis ilga ietimi įdurti į jaučio tarpupetę. Bet jaučio puolimas buvo toks staigus ir smūgis arkliui toks stiprus, kad ant jaučio ragų pakibo ir arklys ir raitelis. Raitelis nusirito nuo arklio žemėn, arklys išleistais viduriais žemėje kankinosi. Staiga atbėgę jaučio erzintojai, neleido jaučiui atsisukti į gulintį arenoje toreadorą. Jautis vėl nusivijo raudoną skarmalą.

Publika siuto iš džiaugsmo, klykė, šaukė, staugė. Tuo tarpu arkliui buvo padarytas galas kažkokiu įrankiu, arklio lavonas tuojau buvo ištemptas iš arenos. Toreadoras gi sėdo ant naujo arklio ir vėl prasidėjo tos pačios kautynės. Raitelio uždavinys—tris kart įdurti į jaučio tarpupetę. Taip ir buvo. Po trečio įdurimo jautis visiškai nusilpo, bet erzintojai, iššokę iš savo slėpynių, vėl jį erzino. Kai jautis buvo vėl į erzintas, pasirodė arenoje be apsaugos pėsčias toreadoras, su dviem vienodos spalvos lazdelėm, kurios aštrūs plėniniai galai užlenkti taip, kad įsmeigta lazdelė laikytųsi jaučio odoje.

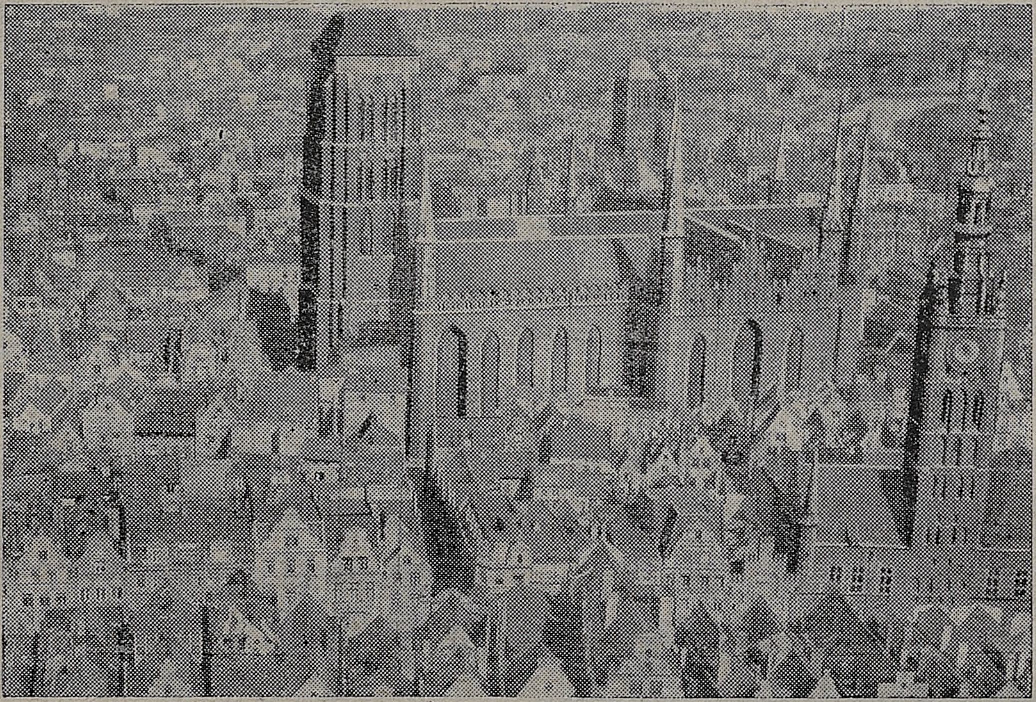
Naujas toreadoras, atsistojęs vienas arenoje, erzinančiu balsu ir visokiais judesiais kvietė į dvikovą jautį. Ir kai jautis tą dvikovą priėmė, kai jis visu greitumu ėmė bėgti tiesiog į toreadorą, tai jis, toreadoras, taip pat visu greitumu bėgo į jautį, aukštai rankas su lazdelėmis iškėlęs, ir pribėgęs prie pat jaučio ragų, kada, rodos, buvo likęs tik vienas akimirksnis, kad drąsusis ispanas pakibtų ant jaučio ragų,—jis ūmai pasišokėjęs į šalį smeigė tuo pačiu metu į jaučio tarpupetę, į ta vietą, iš kurios jau tekėjo kraujas. Tokių lazdelių, kurios visos palieka kabėti jaučio odoje, įsmeigiama šešios. Kai jautis nusikankinęs aprimsta, erzintojai vėl jį erzina, o publika, grojant orkestrui, staugte staugia iš džiaugsmo. Pagaliau jautis nusikankinęs krenta nebegyvas arba jį pribaigia tam tikru durtuvu. Sutvarkius areną, įleidžiamas kitas, jautis, ir vėl tas pats žaidimas. Per vieną vakarą nukankinama 6 — 8 jaučiai. Kiekvienais gi metais Ispanijoje nukamuojama tuo būdu apie 1.300 jaučių.

Nepratusiems žiūrėti tokių nežmoniškų žaidimų baisu ir koktu darosi, bet ispanams tai labai patinka, ir kažin ar kada nors išnyks Ispanijoj šis nesveikas paprotys.

ISPANIJOS ŽEMĖLAPIS

Šiame žemėlapyje matyti Ispanijos, Portugalijos valstybės ir dalis Prancūzijos. Rodyklės rodo, kaip sukilėlių, generolo Franko vadovaujami, pulkai iš visų pusių mėgina apsupti sostinę Madridą. Apačioje matyti Ispanijos kolonija Maroko, kur gen. Franko, būdamas aro komendantu, pradėjo sukilimą.

Taip atrodo Baltijos pajūrio laisvasis Dancigo miestas, apie kurį paskutiniuoju metu daug rašo viso pasaulio spauda, o vokiečiai įrodinėja, kad šis miestas turįs jiems priklausyti.

APIE ATOMUS

Anksčiau rašant apie medžiagą, buvo pasakyta, kad atomas susideda iš branduolio, elektronų ir tuštumos. Palyginus branduolį ir elektronus su tuštuma, jie užima labai maža vietos. Daug tuštumos, bet nedaug kietos medžiagos.

Jeigu kas pajėgtų suspausti mūsų žemę taip, kad jos visi atomų branduoliai ir elektronai susiglaustų, tai žemės skersmuo būtų tik vieno kilometro ilgumo. Tačiau žemės sunkumas būtų tas pats. Betgi sunki būtų mūsų žemelė! Jos vienas kūbinis centimetras būtų toks sunkus, kad joks žmogus nepakeltų. Žinote, kiek jis svertų? Nei daugiau, nei mažiau kaip dešimts milijonų tonų (tonas turi 60 pūdų). Panašių atomų susispaudimų yra kai kuriose žvaigždėse.

Žinant, kad atomai labai tušti, kyla klausimas, kodėl atomai viens kitam ke'io nepastoja, neįeina į kito ribas. Matyti, kad atomai turi kažkokią apsaugą. Taip, turi. Tą apsaugą sudaro elektronai, tos dulkelės, kurios laksto aplink atomo branduolį. Nesinori tikėti, kad tokios dulkelės galėtų apsaugoti atomo sienas, juo labiau, kad, pavyzdžiui, vandenilio atomas turi tik vieną elektroną.

Kad suprastumėm elektrono jėgą ir paslaptį, turėtumėm susipažinti su elektros esme. Kas bent kiek turėjo reikalo su elektra, tas žino, kad elektra yra dviejų rūšių: teigiama ir neigiama. Tarp šitų priešingų elektros rūšių yra bendradarbiavimas. Pati teigiama elektra neturėtų jokios praktiškos reikšmės, jei nebūtų neigiamos elektros ir priešingai. Jeigu pakabinsime ant siūlo du rutuliuku vieną nuo kito tolokai ir juos įelektrinsime vieną teigiama, kitą neigiama elektra, tai rituliukai stengsis viens kitą prie savęs prisitraukti. Kai rituliukai susidurs, jų elektra pranyks ir rituliukai grįš į savo vietas. Bet jeigu duosime abiem rituliukam teigiamą arba neigiamą elektros rūšį, tuomet rituliukai viens kitą nuo savęs stums, nenorės susitikti. Šitaip susidaro griaustinis ir perkūnijos. Mūsų žemė turi nei-

giamą elektros rūšį, o debesyse atsiranda teigiama ir jos nori susijungti. Jeigu debesyse susidaro tokia didelė jėga, kad pajėgia perskruosti erdvę, skiriančią žemę nuo debesų, tai ir įvyksta priešingų jėgų susijungimas. Sakome, kad perkūnas trenkia. Kartais jis atneša nelaimių: užmuša žmogų, padega namus ir pan.

Žmonės, pažinę elektros savybes, įkinko ją darban: apšviečia ja miestus ir suka mašinų ratus.

Elektronai, ypač tie, kurie sudaro atomo teritorijos ribas, visuomet pilni neigiamos elektros. Kai du atomai susiartina, tai jų elektronai, turėdami tą pačią neigiamą elektrą, viens kitą nuo savęs stumia, nenorėdami susitikti. Jokia pašalinė jėga nepadeda jiems susiglausti: jie nepasiduoda. Matome, kad elektronai eina sargybos pareigas — saugo atomo sienas ir į jo teritoriją, nieko svetimo neįsileidžia. Didelis atomų darbas. Jie taip pat dalyvauja išoriniame atomų išvaizdos keitime. Pavyzdžiui, įvairūs cheminiai procesai, t. y. elementų junginiai visuomet įvyksta atomų periferijose ten, kur yra elektronai. Bet elektronų reikšmė tuo ir baigiasi.

Atomo esmė priklauso branduoliui. Branduolyj yra atomo valdžios buveinė, panašiai, kaip valstybės sostinėje yra valdžia, kuri sprendžia visos valstybės likimą.

Kaip gi atrodo ta atomo valdžia, centras, jo branduolys? Mokslas jau įrodė, kad branduolys nesudaro vienalypės masės; priešingai, jis sudarytas dar iš mažesnių medžiagos dalelių. Tiktai vieno elemento, vandenilio, atomas sudarytas iš vienos dalelytės, o kitų elementų atomų branduoliai sudaryti iš kelių arba keliosdešimties dalelių, panašių į vandenilio branduolį.

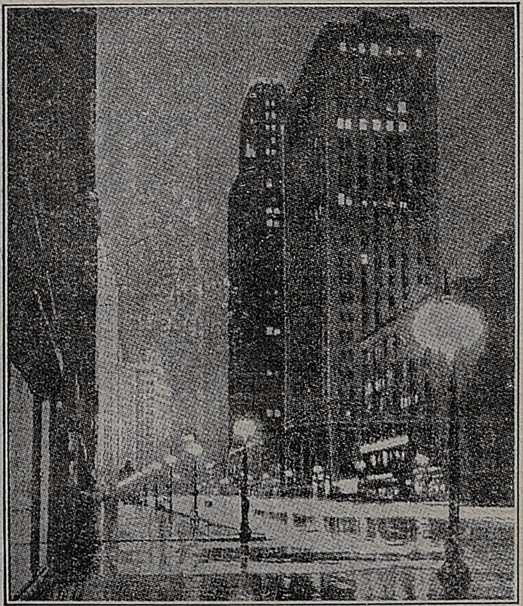
Iš to išeina, kad yra tiktai viena plytelė, iš kurios sudaryti visų elementų atomai. Ta plytelė pavadinta *protonu*. Tad protonas yra tarytum pirmoji medžiaga, pramaterija, iš kurios sudaryti visi kūnai. Nuo protonų skaičiaus branduolyj pareina tai, kad vienas daiktas yra akmuo, kitas auksas, trečias sidabras ir t.t. Elemento helio branduolys turi du vandenilio branduolio—protonus, anglio—šešius, azoto—septynius, deguonis—aštuonius ir t. t. net ligi 92 protonų, kuriuos turi urano atomo branduolys.

Tikrai nuostabu, kad žmogus pajėgia atidengti tokias medžiagos paslaptis ir pastebėti Visagalio darbo grožį, nes išeina, kad Jis pasaulio sudarymui panaudojo tik vieną medžiagą, protoną. Kai žmogus moka sudaryti iš medžiagos vos kelių rūšių pastatus, tai Dievas sudarė iš pirmosios medžiagos, protonų, įvairiausį pasaulį: dujas, skysčius, kietus kūnus — jų skaičiuje augalus, gyvulius ir žmogų.

Juo daugiau protonų yra atomo branduolyj, juo sunkesnis atomas. Nuo protonų skaičiaus pareina ir elektronų kiekis. Kiek yra protonų branduolyj, tiek tas atomas turi elektronų. Geležies atomas turi savo branduolyj 26 protonus, tiek pat ir elektronų laksto aplink branduolį. Alavo atomas turi 82 protonus ir tiek elektronų, todėl jis ir sunkus.

Prisimenant, kad priešingos elektros kūnai stengiasi susijungti, suprantama, kodėl elektronai nenutolsta nuo branduolio, nuo protonų. Kiekvienas protonas palaiko elektroną kaip priešingos elektros kūną; teigiamos elektros protonai traukia į save neigiamos elektros

DIDMIESTIS VAKARE

Jungtinių Amerikos valstybių didžiulis Neujorko miestas tviska elektros šviesoje.

elektronus. Tokia protonų ir elektronų lygsvara labai lengva išlaikyti, nes kiek yra atome protonų, tiek yra ir elektronų. Paklydęs elektronas negali susijungti su kitu atomu, nes nebus jame atitinkamo protono, kuris jį palaikytų.

Mokslininkai taip pat yra pastebėję, kad be protonų atomo branduolyj yra dar šis tas. Jeigu skaitysime svorio vienetu vandenelio protoną, tai kiekvieno kito elemento atomas turėtų būti tiek kartų sunkesnis, kiek protonų turi jo branduolys, nes vandenilio atomo branduolys turi tik vieną protoną. Čia neskaitome elektronų sunkumo, nes jis visai nežymus. Tokiu būdu helio atomas, kuris turi savo branduolyj du protonu, turėtų būti du kart sunkesnis už vandenilio atomą, o tuo tarpu jis sunkesnis keturis kartus. Panašiai yra ir su kitais elementais ir jų atomais. Iš to išeina, kad atomo branduolyj yra dar kažkas, kas savo veikimo neparodo, matyt, neturi elektros, bet turi svorį. Šitą „kažką" mokslininkai pavadino *neutronais*. Neutronai tai yra negyvi protonai, be elektros. Tuo būdu helis turi savo branduolyj du protonu su teigiama elektra ir du neutronu be elektros, kurie kartu ir sudaro sunkumą 4 kartus didesnį negu vandenilio atomas. Urano branduolys turi 92 protonus ir 146 neutronus, todėl jo atomo svoris turi 238 vienetus.

Mokslininkai, ištyrę atomo sudėtį, norėtų pagaminti tokią jėgą, kuri galėtų sudaryti bet kokio elemento atomą iš atitinkamo kiekio protonų, neutronų ir elektronų. Pavyzdžiui, pakanka į vandenilio atomą įskiepyti tris protonus, tame skaičiuje du neutronu, kad gautų labai vertingas dujas — helį. Tuo būdu, atimant arba pridedant protonų ir neutronų atitinkamą kiekį, galima būtų iš akmens gauti geležį, iš geležies auksą ir priešingai.

Gal kuomet nors žmonės ir susilauks, kad iš medžio bus gaminama geležis, iš akmens miltai, iš druskos auksas ir t. t.

J. M.

Jaunuolio būdas

Jaunuolių yra visokių. Sakome, kad vienas yra lėto, kitas karšto būdo, trečias dar kitokesnio būdo. Reiškia, kiekvienas žmogus turi savo būdą.

Žmogaus būdą arba charakterį siejame paprastai su jo elgėsiu arba stačiai su jo darbais. Iš to sprendžiame apie tokį ar kitokį žmogaus būdą. Sakome, kad žmogus turi aiškų, pastovų būdą, jeigu jisai savo darbuose vaduojasi tam tikrais pastoviais dėsniais arba principais, kurių jis tebesilaiko netgi ir tada, kada jo gyvenimo kelyje pasitaiko ir didelių kliūčių. Yra juk labai daug pavyzdžių, rodančių kaip kai kurie įžymūs žmonės ar tai mokslininkai ar pagaliau milijonieriai turėjo savo gyvenime labai daug kliūčių, buvo, sakysime, neturtingi ar ką, bet vis dėlto savo nenuilstamų pastangų, savo kieto, o gal ir užsispyrusio būdo dėka, pasiekė savo gyvenimo idealą.

Iš to, ką pasakėme, seka, kad su žmogaus būdu labai glaudžiai yra susijusi žmogaus *valia*. Nes juk ne kas kita yra, o tik žmogaus valia, jeigu jis pasiryžta kokį darbą ar žygį atlikti ir, nugalėjęs visus sunkumus, jį atlieka.

Didelės taip pat reikšmės būdui turi *jausmai*. Todėl, būtent, kad visoki norai, troškimai ar pasiryžimai pareina juk nuo žmogaus jausmų. Žmogus dažniausiai vaduojasi gyvenime tik jausmais. Jausmams paveda jis ir protą ir valią. Jausmai ar gal, tikriau sakant, geiduliai gali būti visoki: ir geri ir blogi. Blogi geiduliai veda žmogų į prapultį, geri— yra naudingi, ir tuomet nėra povojaus, jeigu jie paveikia protą. Jeigu, pav., pas ką nors yra labai išaugę visuomeniniai jausmai, kam geiduliai liepia darbuotis visuomeniniai, tai čia tiktai nauda gali būti ir pačiam žmogui ir visai visuomenei. Ta kryptimi eis, aišku, ir protas ir valia. Geriausia tačiau, kai žmogus nepasiduoda vien tik savo jausmams, bet visur ir visada vaduojasi blaiviu protu.

Būdas yra tiktai viena dalis žmogaus prigimties. Be būdo žmoguje vystosi dar ir kitos savybės, kurių svarbiausios yra: *temperamen-*

tas ir *individualumas*. Ką reiškia temperamentas, visi, tur būt, daugiau ar mažiau numanome. Šį žodį labai dažnai vartojame kasdieninėj kalboj. „O,—sakome,—jis turi karštą temperamentą: užsidega, kaip ugnis". Arba: „Šaltas, kaip ledas". Aiškiau tariant, temperamentas—tai įgimtas žmogaus nusiteikimas, pareinąs nuo jausmų, kurie kelia tokius ar kitokius akstinus. Temperamentas sunku atskirti nuo būdo, todėl daugelis psichologų šiuo du dalyku jungia į vieną.

Seniau mokslas skyrė keturių rūšių temperamentą. *Sangvinikai*—tai žmonės ugningo, gyvo, staigaus, karšto ir jautraus temperamento žmonės. *Cholerikai*– smarkaus, greito, pikto ir tulžingo temperamento. *Melancholikai*—tai žmonės liūdni, susimąstę, paniūrę. *Flegmatikai* — šalto, lėto, abejingo, apsiblaususio, sunkaus ir tingaus temperamento.

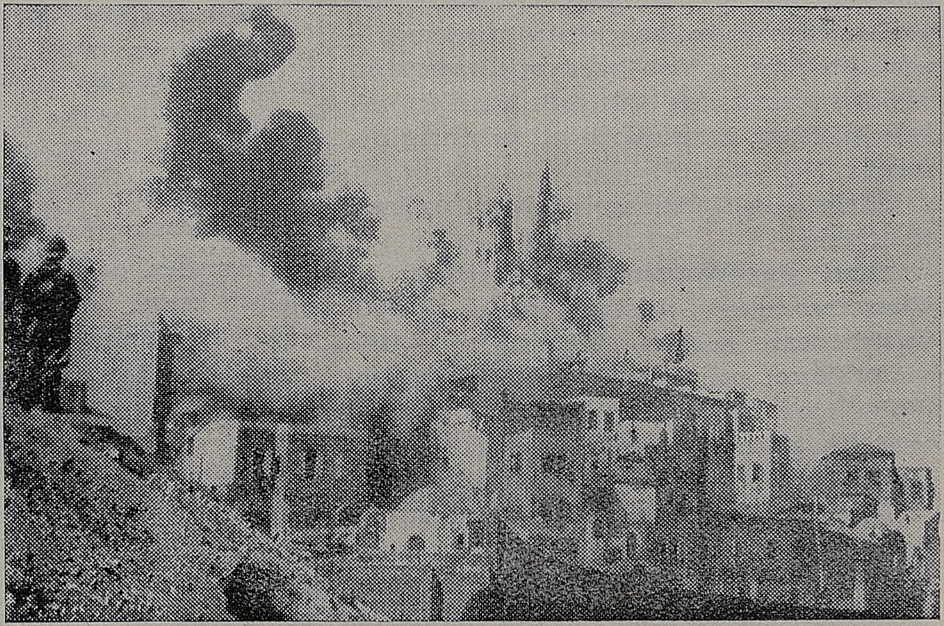
Tačiau šių dienų psichologijoj ima viršų naujas, vokiečių psichologo Krečmaro įvestas, temperamentų suskirstymas. Krečmaris dalija žmones jų temperamento požiūriu į dvi rūšis. Viena rūšis—tai: *ciklotimikai*, antra: *schizotimikai*. Pirmieji tai žmonės draugiški, greitai susigyveną su kitais žmonėmis, dažnai linksmi, su pakelta nuotaika, turį iniciatyvą, bet taip pat lengvai įkrentą nusiminiman ir neveikluman. Antrieji — užsidarę savyje, linkę būti patys vieni, dažnai labai jautrūs, kai kada dideli keistuoliai, šalti ir abejingi. Tas pats mokslininkas pastebėjo, kad ciklotimiško temperamento žmonės yra paprastai apskrito sudėjimo, linkusieji tukti arba „storuliai". Tuo tarpu žmonės liesi priklauso prie schizotimiško temperamento rūšies. Paprastai tačiau sunku sutikti žmogų, kuris turėtų aiškų vienos kurios rūšies temperamentą. Labai dažnai temperamentai yra susimaišę tam pačiam žmoguje.

Žmogaus individualybė — tai visos jo psichinės ar dvasinės savybės draugėn paimtos. Vienas žmogus turi vienokią pasaulėžiūrą, kitas—kitokią. Sakome, kad jų individualybės arba *asmenybės* yra skirtingos. Sunku taip pat atskirti žmogaus būdą nuo likusios jo asmenybės dalies.

Žmogaus būdą labai sunku pažinti, nors yra ir tam tikri mokslai, kurie stengiasi pažinti žmogaus būdą iš veido bruožų ir jo rašysenos. Pirmas mokslas vadinamas *fizjognomika*, antras — *grafologija*.

Kai kas tvirtina, kad žmogaus būdo negalima perdirbti, negalima jo būdo išugdyti. Sako, kad su kokiu būdu žmogus gimė, su tokiu jisai ir mirs. Iš dalies tai yra teisybė. Bet iš tikrųjų auklėjant žmogų galima pakeisti jo būdas. Geriausiai auklėti dar jauno žmogaus būdas. Todėl mokyklose į auklėjimą kreipiama labai daug dėmesio. Paaugęs žmogus irgi turi ugdyti savo būdą. A.

LIEPSNŲ SŪKŪRY

Arabai stengiasi išstumti iš Palestinos žydus ir sunaikinti jų turtus bei gyvenamas vietas. Vaizdely liepsnojąs žydų miestas, kurį padegė arabai.

V. KUOLAITIS

Mano dainelės

Iš skausmo nuaustos, jūs mano dainelės,
Skambėkit po visą mūs' šalį,
Prikelkite vargšą, kurs, kryžkelėj puolęs,
Keliauti toliau nebegali.

Prikelkit varguose bemiegančius brolius
Ir kurkite jiems ateitį šviesią,
Te žengia pirmyn šuolių šuoliais
Ir skelbia brolybę ir tiesą.

Tonais gražiausiais apjuoskite kraštą,
Lelijų žieduose virpėkit,
Suraskite džiaugsmą mūsų prarastą
Meile tėvynės žybėkit.

Lyg vasaros vėjas, atneškitę gaivą,
Įkvėpkit krūtinėn ramybę,
Žaliuokit, lyg rūtos, lyg sesių jurginai,
Jūs dainos kovose pražydę.

KAIP SPRENDŽIAMI TARPTAUTINIAI GINČAI

Tarptautiniai ginčai gali būti sprendžiami dviems būdais: *karo ir taikos keliu.*

Apie pirmąjį būdą čia neteks kalbėti, nes jis ir taip yra aiškus. Kalbėsime tik apie tarpvalstybinių ginčų sprendimą taikos būdu. Kad būtų aiškiau, suskirstysime visą medžiagą tam tikrais skyreliais.

Diplomatinės derybos. Tai yra pirmiausias kelias ginčams tarp susikivirčijusių valstybių šalinti. Kaip tai vyksta? Susiginčijusios valstybės skiria savo atstovus, kurie suvažiavę, dažniausiai trečiosios valstybės mieste, stengiasi ginčą išaiškinti, veda derybas ir t.t. Jeigu nesusipratimas yra nedidelis, tai paprastai kaltosios valstybės nuolatinis atstovas — ambasadorius ar įgaliotas ministeris — einąs pareigas antroje valstybėje, apsilanko pas šios pastarosios valstybės užsienių reikalų ministerį, ir nesusipratimą kaip nors pašalina.

Šitoks nesusipratimų šalinimas vadinasi tiesioginis.

Geri patarnavimai. Tai reiškia, kad kilus tarp dviejų valstybių ginčui, trečioji valstybė savo noru ar susiginčiujusių valstybių prašoma, gali *patarti* ar *nurodyti*, kaip ginčas gali būti išspręstas. Pati ši trečioji valstybė ginčo nesprendžia, ji tik pataria, nurodo.

Tarpininkavimas. Šis tarptautinių ginčų sprendimas yra panašus į aukščiau aprašytą, skiriasi tiktai tuo, kad trečioji valstybė— taikintoja stengiasi suderinti šalių pažiūras ir paruošia susitaikymo planą. Tarptautinėj teisėj tarpininkavimas vadinamas *medijacija*, o tarpininkas — *medijatorius.*

Tiriamosios komisijos. Šios komisijos susideda paprastai iš trečiųjų valstybių piliečių, bet gali į jas įeiti ir susiginčijusių valstybių piliečiai. Šių komisijų uždavinys: ištirti visą nesusipratimą, jo atsiradimo sąlygas ir kita. Tačiau komisija neturi teisės skelbti galutinio sprendimo. Tai jau ne jos dalykas. Tiriamosios komisijos veikimas nustatomas tam tikra abiejų valstybių sutartimi. Baigusi savo darbą, komisija paskelbia pranešimą arba *raportą* apie ginčo padėtį.

Taikomosios komisijos. Šitų komisijų uždavinys yra jau kitoks. Jos turi surasti būdą, kaip ginčas gali būti pašalintas. Kitaip tariant, duoda tokias ar kitokias susitaikymo *propozicijas* arba pasiūlymus.

Taikomosios komisijos vaidinamos kitaip *koncilijacinėmis* komisijomis.

Valstybės gali paskirti tokias komisijas vienam kartui, bet gali jos būti ir nuolatinės, sudarytos sutartimi.

Arbitražas arba trečiųjų teismas. Šie teismai atrodo šitaip: nesantaikoj gyvenančios valstybės paveda išspręsti savo bylą teismui, susidedančiam iš abiejų valstybių išrinktų asmenų. Gali būti, kad byla pavedama tiktai vienam asmeniui, sakysime, kokiam monarchui ar popiežiui. Popiežius seniau labai dažnai spręsdavo ginčus tarp valstybių.

Liet. Šv. Kazimiero D-jos Kabelių parapijos (Gardino apskr.) veiklesnieji skyrių nariai su savo dvasios vadovu Kabelių klebonu kun. Pr. Čagliu.

Trečiųjų teismas, išnagrinėjęs bylą pagal tarptautinės teisės arba valstybių nustatytus nuostatus, skelbia sprendimą, kurį šalys turi pripažinti. Labai dažnai, ypač seniau, trečiųjų teismas teisdavo visiškai savo nuožiūra, tai yra pats nustatydavo tam tikrus nuostatus.

Arbitražas taip pat gali būti sudarytas tam kartui arba gali būti nuolatinis, sudarytas dviejų valstybių sutartimi.

Nuolatiniai tarptautiniai teismai. Apie juos esame jau truputį rašę. Yra du nuolatiniai tarptautiniai teismai. Vienas įsteigtas 1899 metais Hagoje. Tai *Nuolatinis Arbitražinis Tribunolas.* Antras įsteigtas po Didžiojo karo, kaip Tautų Sąjungos organas. Tai *Tarptautinio Teisingumo Tribunolas.* Valstybės gali kreipti savo bylas arba į vieną arba į antrą tribunolą. Abiejų tribunolų buveinė yra Hagos miestas, Olandijoje.

Retorsijos. Tai yra atsiteisimas vienos valstybės už *neteisingą* elgimąsi antros valstybės su piliečiais arba tautiečiais pirmosios valstybės. Sakysime, viena valstybė apkrauna neteisingai visokiais sunkumais kitos valstybės pirklius, tuo tarpu kai kitų valstybių pirklių atžvilgiu to nedaro. Tokiu atveju nuskriaustoji valstybė imasi retorsijų.

Retorsijos iš tikrųjų skiriasi nuo aukščiau aprašytų tarptautinių ginčų sprendimo būdu, nes jomis labai dažnai laužomos netgi tarptautinės teisės, bet vis dėlto valstybės jomis labai plačiai ir dažnai naudojasi.

Represalijos. Čia taip pat nuskriaustoji valstybė stengiasi netgi jėgos būdu priversti kitą valstybę atšaukti savo *neteisėtą* žygį. Pažymėtina, kad nors tiek retorsijų, tiek represalijų atvejais vartojama jėga, bet iš tikrųjų tarp valstybių pasilieka taikingi santykiai. Represalijų yra kelios rūšys, bet mes čia apie jas nekalbėsime.

Reikia skirti retorsijas nuo represalijų. Pirmosios yra atsiteisimas už *neteisingą* valstybės elgimąsi su duotosios valstybės piliečiais, antrosios — atsiteisimas už *neteisėtą* kitos valstybės žygį duotosios valstybės piliečių ar tautiečių atžvilgiu, sakysime, už neteisėtą duotosios valstybės piliečių kalinimą.

Tiek vienu, tiek antru atveju stengiamasi atsimokėti tuo pačiu ir lygia dalimi.

Alminas.

SAUSUMA IR VANDUO

Žemę siaučia per 300 kilometrų storumo oro sluoksnis. Kad žemė neturėtų nei kalnų, nei slėnių, o būtų visai lygi, kaip nutekintas rutulys, tai visomis pusėmis ją semtų vanduo kokių dviejų kilometrų storumo. Bet dėl žemės paviršiaus nelygumo taip nėra; vanduo, subėgęs į slėnius, sudaro didžiules jūres, ežerus ir pelkes.

Po vandeniu žemės paviršiaus yra daugiau, nekaip sausumos; visas sausumos paviršius bemaž treja mažesnis už vandenų paviršiaus plotus.

Jei galėtume žiūrėti į žemę nuo Marso ar kitos kurios artimiausios planetos, tai žemės paviršiuje pamatytume įvairių — tamsių ir šviesių dėmių. Šviesiosios dėmės būtų sausuma, o tamsios — vanduo; sausa žemė geriau atmuša saulės spindulius, o vanduo sugeria šviesą.

Jei mes galėtume kaip nors pašalinti visus vandenis nuo žemės, tai pamatytume, kokių gilių slėnių yra po lygiu švelniu vandens paviršiumi. Atsivertų mums jūrių dugnas, ant kurio dabar guli 4 – 6 kilometrų storumo vandens sluoksnis. Pamatytume tada milžiniškus žemynų šlaitus ir nulaibintus salų salelių kūgius. Žemės paviršius atrodytų mums labai nelygus. Vanduo, aptvindęs didelius žemės slėnius, žymiai sumažina jos nelygumą.

Gaubliuose ir žemėlapiuose vandenis žymimi mėlynais dažais, o sausa žemė—geltonais. Visa sausa žemė sudaryta keturių didžiulių plotų, žemynais vadinamų, ir daugelio salų ir salelių. Yra šie žemynai: Rytų — rytų pusrutulyje, Vakarų — vakarų pusrutulyje ir Pietų — įpiečiau nuo pusiaujo; šiauriniai pietų kraštai sudaro ketvirtą žemyną, Antarktimi vadinamą. Visus šituos žemynus skirsto šešiomis pasaulio dalimis. Rytų žemyne jų skiria tris: Europą, Aziją ir Afriką. Visas vakarų žemynas tesudaro vieną pasaulio dalį—Ameriką; skiria Žiemių ir Pietų Ameriką. Pietų žemynas taip pat tėra viena pasaulio dalis—Australija. Antarktis ligšiol mažai težinomas žemynas, nes neseniai atrastas, ir jo paviršius storu ledų sluoksniu apklotas. Visų didžiausia pasaulio dalis yra Azija. Europa sudaro jos pusiasalį. Dėl to kai kurie abi šias pasaulio dalis priskiria prie vienos ir vadina bendru Eurozijos vardu.

Visi pietų žemynai nukreipti smaigaliais į pietus, o vakaruose turi dideles įlankas.

Žemynus skiria penki vandenynai: Didysis, Atlanto, Indijos, Žemių Ledjūris ir Pietų Ledjūris. Visų didžiausias ir giliausias yra Didysis (Ramusis) vandenynas: jame nuskęstų visos pasaulio dalys. Bematuojant jo gilumą, užeita gilesnių per 8 kilometrus vietų.

Dažnai vieton gaublio vartoja pusrutulių žemėlapius. Rytinį pusrutulį (be Australijos) vadina senuoju pasauliu, o vakarų—naujuoju. Amerika europiečiams tėra žinoma tik nuo 1492 metų, kada drąsus keleivis Kolumbas pirmą kartą leidosi plaukti nežinomu vandenynu ir atrado naują pasaulio dalį—Ameriką.

Australija europiečių atrasta prieš pusantro šimto metų, o Antarktika — dar vėliau.

Žemynų ir vandenynų ribos nėra amžinos, nes žemės paviršius, nors palengva, bet tolydžio kinta. Jėgos, kurios keičia žemės paviršių, galima suskirstyti dviem būriais: išvidinės ir išorinės jėgos. Prie pirmojo būrio priskiria tas jėgas, dėl kurių kinta žemės vidus: žemė dreba ir banguoja josios paviršius, antrąjį būrį sudaro saulės spindulių, oro ir vandens jėgos.

Daug tūkstančių metų gyvenusi žemė visokių atamainų prityrė. Galingos jėgos, be paliovos dirbdamos, rioglino milžiniškus kalnus ir kasė giliausius griovius; kitos jėgos lygino kalnus ir užkasinėjo bedugnes daubas.

Apie žemės atsiradimą spėjama, kad ji pačioje pradžioje laksčiusi visatos erdvėje didžiuliu įkaitusiu dujų debesiu, o paskui ataušusi ir virtusi skysta ugnies tuma, ant kurios, toliau auštant, atsiradusi kieta plutelė. Ant tos plutelės nuolat liję, nes visas vanduo tuomet buvęs garu virtęs.

Ar dabar tikrai yra ugninis žemės branduolys,—sunku bepasakyti. Betgi giliai žemės viduriuose labai karšta. Vienoj vietoj Vokietijoje buvo išgręžę šulinį beveik dviejų kilometrų gilumo. Tenai karštis siekė 58 laipsnių.

Aušdama žemė turėjo trauktis, jos tūris mažėjo, ir dėl to kietoji pluta turėjo rauktis, garankščiuotis. Iš tų raukšlių susidarė kalnai,

tarp jų — kloniai, o giliesnieji slėniai patvino vandeniu — jūrėmis, ežerais virto. Tačiau tuo nepasibaigė. Ir dabar be paliovos žemė kinta. Žemės rutulys, nors pamažu, bet be atvangos, aušta. Per 1000 metų jis daros vienu laipsniu šaltesnis.

Žemės plutos sluoksniai ne lygaus storio, ne vienodo didumo ir ne vienodai sugulę. Vieni jų guli taisyklingai susiklostę, kiti visaip iškrypę — tai įstrižai, tai stačiai sugriuvę. Tie sluoksniai sudėti iš įvairių uolų: vienos jų trapios, minkštos, purios, kaip smiltys ar molis, o kitos kietos, tvirtos, kaip granitas. Ir sąlygos, kuriomis tos uolos yra susidariusios, taip pat ne vienodos; sugulusios viršuj uolos nieko nesuspaustos, o atsidūriusios kokių 20 kilometrų gilumoje labai slėgiamos, nes ant jų guli viršutiniai sluoksniai. Žinoma, minkštųjų giliai žemėn nusmegusių uolų tūris nuo didelio spausdimo sumažėja.

O ten kur skluosnių tūris dėl ko nors sumažėjęs, uolos lieka be paramos rioksoti ir stengiasi nuslūgti. Kai kada tas slūgimas eina palengva. Pav., viena Skandinavų pusiasalio dalis pamažu grimsta, o kita kyla; taip pat palengva slūgsta dalis Vokiečių jūros pakraščio — Holandija. Staigūs žemės sluoksnių kitimai sukelia žemės paviršiais drebėjimus.

Daugelis mano, kad kieta žemės pluta neįveikiama ir nekinta. Bet tyrimai parodė, kad uolos, kurios sudaro žemės plutą, nepastovios,—jos nuolat įra, dūlėja. Dūlėt pradeda iš viršaus gilyn. Saulės spinduliai, oras, vanduo, įvairūs augalai ir gyvuliai įveikia kiečiausias kalnų uolas.

Nuo šilumos uolos plinta, o nuo šalčio traukias. O žemės paviršiuje šiltis nepastovi, ji kinta. Plisdamas ir vėl traukdamasis uolų paviršius trūksta, trupa, smulkėja ir virsta puria žeme. Dažnai dykumų keleiviai išsigąsta, išgirdę plyštančias uolas tratant nuo staigių šilumos atamainų.

Daugelis uolų dalių lietaus vandenyje tirpsta. Nuo lietaus vandens klintinėse uolose atsiranda plyšių ir duobelių, kurių tarpuose kyšo kietesnių uolų liekanos. Duobelėse susirinkdamas vanduo vis daugiau ir giliau tirpdo klintis ir padaro paviršium jas labai nelygias.

Augalai ir gyvuliai taip pat labai keičia žemės paviršių. Augalai iš savo šaknų leidžia įvairių rūgščių, kurios ardo kiečiausias uolas. Be to, jų šaknelės skverbiasi į uolų plyšelius ir juos didina, trupindamos ir tirpdydamos uolas.

Kietų akmenų plyšeliuose įvysta kerpių, paskui—samanų, o po kiek laiko sutrupėjusiame akmeninių uolų paviršiuje pradeda augti žolės, krūmai ir medžiai.

Kurmiai, pelės, sliekai ir kiti gyvuliai, rausdamiesi žemėse, ardo, drasko, maišo viršutinį žemės sluoksnį ir ruošia dirvą augalams dygti ir augti.

Taigi saulės spinduliai, vanduo, oras, augalai ir gyvuliai be atvangos drasko, trupina žemės plutos paviršių ir paverčia jį dirvožemiu.

Sakalėlis.

SUVALKIJOS KAZIMIERIEČIAI

unsko ir Seinų apylinkės jaunimas liepos mėn. gale buvo surengęs linksmą išvyką ir gegužinę gražiose Seivų ežero pakrantėse.

Pas Varšuvos lietuvius

Pasibaigus mokslo metams, mūsų moksleivija ir akademinis jaunimas, tartum bitutės gražų pavasario rytą, pasklido po mūsų lietuviškojo sodžiaus šiaudines pastoges, nešdami ten naujų žinių, šviesos, o kartais ir pagodos bei nuraminimo žodžius.

— Kaip gera, malonu ir džiugu ilsėtis tarp savųjų,— rašė ne vienas mokslo draugas, pabuvęs kurį laiką sodžiuje.

— Mieste karšta ir nuobodu—skundžiausi artimesniems draugams. Todėl ieškojau progos, kur nors išsprukti bent porai dienų. Reta proga. Trys dienos švenčių. Važiuojame.

Traukinys švilpia, kaukia, skuba, nerdamasis gilion nakties juodumon, lyg žibąs žaltys, vikriai raitosi miškuotais plotais, tai vėl kalvų pašlaitėmis bei lygumomis.

Gražus saulėtas paskutiniųjų birželio dienų rytas sutinka mus didžiulėje Varšuvos stotyje. Plačiomis miesto gatvėmis drožiame pas savuosius. Moniuškos gatvė. Tarp žalių liepų maža kukli bažnytėlė. Viduje griežia vargonai. Pilna žmonių. Visi sutartinai gieda „Pasakyk man, Geras Pone“, „Marija, Marija“ ir kitas kiekviename lietuviškame kampelyje girdėtas, mūsų jaunimo skambiai giedamas, giesmes. Kaip malonu, širdžiai gera.

Varšuvoje daug yra lietuvių, lietuvaičių. Visi savi, broliškai nuoširdūs. Užkviečia mus vakare atvykti į jų salę.

Spiegia klega gatvėse tramvajai. Miesto bokšte dusliai muša laikrodis 19 valandą. Mes vėl pas savus. Prie bažnyčios nedidelė kukli salė pilna mūsų tautiečių. Ant stalo lietuviški laikraščiai, kelios knygos.

— Kiek čia jūs daug! — kalbinu šeimininkes.

— Ne, sveteli, dabar labai maža. Dauguma išvažiavo atostogų, — aiškina vyresniojo amžiaus, rimta, maloni panelė, — kitos išėjo į užmiestį pasimaudyti, pakvėpuoti tyresniu oru. Žiemą kas kita. Susirenka apie 300 vien mergaičių. Ateina ir studentai ir kitų mokyklų lankytojai lietuviai.

— Čia viena mano kaimynė pasakojo, kad rudenį ruošiate švęsti didelę šventę?—klausiu.

— Taip, mat, Varšuvoj lig šiolei gyvuoja 1906 metais įkurta Varšuvos Lietuvių Susišelpimo Draugija. Šiemet kaip tik sueina 30 metų. Todėl žadame rudenį šias sukaktuves paminėti.

Toliau besikalbant teko patirti, kad dabar ši Draugija turinti apie 150 narių; daugumas— tarnaitės, apie 10 vyrų darbininkų ir būrelis lietuvių studentų.

Nors draugija vadinasi „Savišalpos Pagalbos Draugija“, bet be tiesioginio savo tikslo ji stengiasi spiesti išsiblaškiusius po visą miestą lietuvius į vieną būrį ir saugoti juos nuo nutautėjimo. Tam tikslui prieš karą buvo rengiami vakarėliai, koncertai, vaidinimai, paskaitos ir kitos kultūrinės pramogos. Prie draugijos buvo susidaręs dramos ratelis ir choras. Prieš karą čia gyveno nemažas lietuvių inteligentų būrelis, pav. M. K. Čiurlionis, V. Palukaitis, J. Jesaitis, A. Kasakaitis, Bendorius, Žadeika, Ksav. Vanagėlis, vilnietė ponia Narbutienė ir kiti.

Po Didžiojo karo, susikūrus Lietuvos valstybei, bemaž visi inteligentai sugrįžo laisvajan kraštan. Liko vienas kitas emeritas, vienas kitas darbininkas ir šimtai, sunkių gyvenimo sąlygų ir nedarbo priverstų nuvykusių ten tarnauti, mūsų lietuvaičių.

Ši Draugija per visą laiką nemaža nuveikė. Dar prieš karą Draugija buvo įgijusi daug palankumo ir lenkų tarpe, o ypač tų, kurių gyslose dar plakė lietuviškojo kraujo likučiai. Pav., kunigaikštienė M. Radvilienė pavedė lietuviams nedidelę Moniuškos gatvėje bažnytėlę, lietuviui kunigui paskyrė kas mėnuo po 100 rublių algos ir davė prie bažnyčios butą. Prie bažnyčios esamą salę kunigaikštienė pavedė lietuviškai Draugijai. Ta bažnytėle ir sale vietos lietuviai bei jų Draugija ir dabar tebesinaudoja. Čia kas sekmadienis jie susirenka, pasiskaito lietuviškų laikraščių, pasikalba apie dienos reikalus, prisimena savo kraštą ir sujaudinti užtraukia: „Leiskit į Tėvynę, leiskit pas savus“, ir kitas dainas, padeklamuoja eilių ir skirstosi namo, laukdami kito šventadienio.

Varšuvos lietuviai gyvai domisi visos mūsų tautos gyvenimu. Dažnai aukoja pinigų įvai-

riems mūsų kašto reikalams, remia spaudą, prenumeruoja ir skaito Vilniuje leidžiamus lietuviškus laikraščius, ypač „Jaun. Draugą".

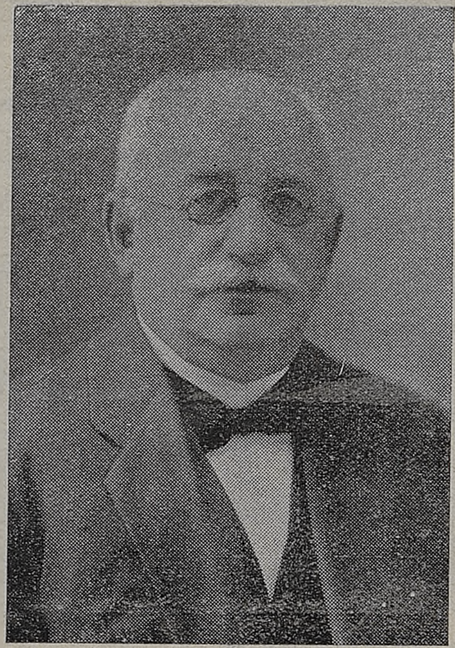
Tenykščių lietuvių dvasiniais reikalais rūpinasi kun. Venčius, kuris čia atvykdamas atlaiko lietuviams pamaldas ir pasako lietuvišką pamokslą.

Draugijos reikalais daug rūpinasi ir jai vadovauja žinomas „Auszros" laikų poetas rašytojas, dainos „Kur banguoja Nemunėlis" autorius Ksaveras Vanagėlis-Sakalauskas.

Paskutiniais metais Varšuvon vyksta vis daugiau lietuviškojo jaunimo. Daugumas jų tęsia aukštąjį mokslą. Jie lankosi į lietuviškas pamaldas, į Draugijos susirinkimus ir palaiko su tenykščiais lietuviais tamprius ryšius.

Draugijos nariai kasmet rengia užmiestin išvykas, kur bendrai pažaidžia, pasilinksmina, padainuoja. Žodžiu, Varšuvos lietuviai eina reikiama vaga. Kad ir toli būdami nuo savųjų, nepamiršta jų ir nelaimei ištikus paremia juos.

Reikia tikėtis, kad jaunoms jėgoms padedant vietinių lietuvių ir jų Draugijos rytojus kas kart vis skaidrės, ir jų darbo našumas didės. *B—as.*

Ksaveras Vanagėlis-Sakalauskas, „Auszros" bendradarbis, Varšuvos Lietuvių Susišelpimo Draugijos pirmininkas.

Vasaros naktis

Toli už kalno vakaruos
Jau gęsta saulės spinduliai;
Naktis, gimdytoja tamsos,
Va, slenka, artinas bailiai.

Padangės temsta, ant dangaus
Nušvito žvaigždės lyg žiedai;
Tarsi po sapno nuobodaus
Viena lyg skundžiasi tiktai.

Mėnulis, milžinas, drąsus,
Išlindo rytuose, bet staiga
Užslinkęs debesys tamsus
Užliejo, lyg jūros banga.

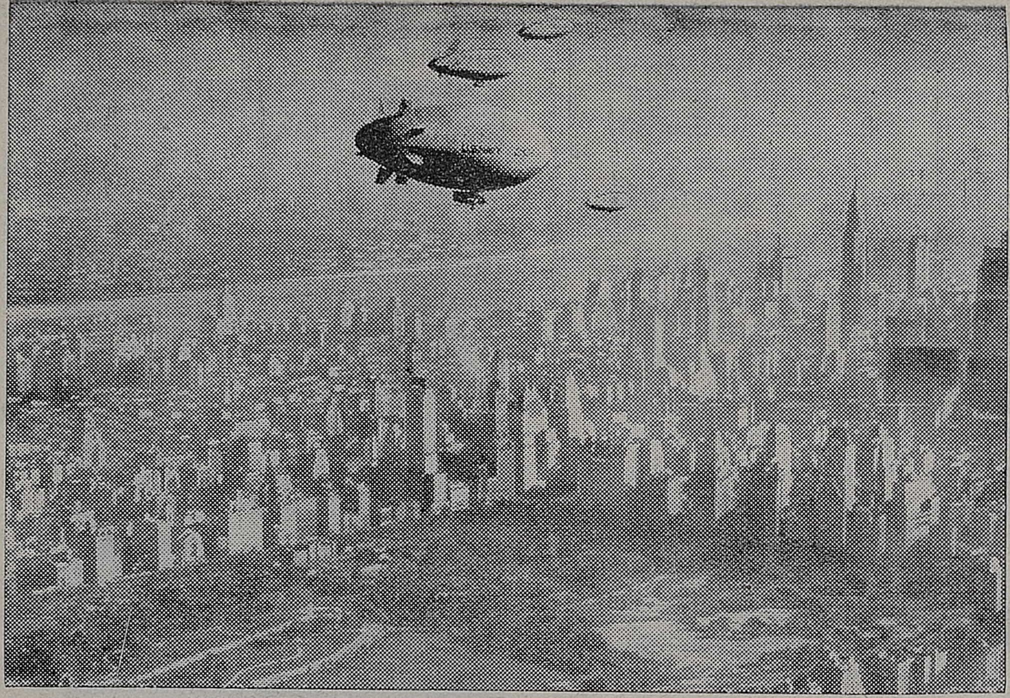
Ant žemės veido skamba aidai
Nakties artistų įkvėptų:
Lakštutės įvairūs garsai
Skrend prie jausmų net paslėptų.

Į rytus štai iš vakarų
Per oro plačiąsias erdves
Nuskrido angelas sapnų
Migdyti gyvąsias dvasias.

Saldi ramybė ant širdies,
Lyg sidabrinė krint rasa.
Malonūs vasaros nakties
Giesmių garsai, žvaigždžių šviesa.

Kiekvienas žmogus, kuris turi bent kiek širdies ir proto, žino kas tai yra tėvynė.
Mantegazza.

Mokslas be tikėjimo—tai knyga, kurios nuplėšta pradžia ir pabaiga.
Gaume.

Jau Didžiojo karo metu cepelinai vaidino svarbų vaidmenį. Vaizdely matome, kaip didžiuliai cepelinai stygso virš miesto ir budriai stebi, ar nesiartina iš kurios nors pusės priešo pulkai.

CEPELINAI IR JŲ RAIDA

Oro laivų, nuo vokiečių inžinieriais ir tų laivų konstruktoriaus grafo Cepelino vadinamų cepelinais, turi įvairios didesnės valstybės. Bet vokiečių cepelinai išsiskiria iš kitų kraštų oro laivų tarpo tuo, kad jie mažiausia ir rečiausia susilaukia nelaimių. Mat, vokiečių inžinieriai sugeba geriausiai tuos cepelinus pastatyti. Paskutinis jų darbo rezultatas yra „Hindenburg".

„Hindenburg" yra didžiausias oro laivas, kokis bent kada yra pasaulyje buvęs. Jis turi 812 pėdų ilgio, 147 pėdas diametro. Dujų, lengvesnių už orą, kurios jį laiko ore, paima 7.063.000 kūbines pėdas; kūro apie 15.000 galionų gazolino. Jis gali atlikti be sustojimo apie 9.000 mylių, vežti 472.940 svarus, turi 4 motorus, kurie išvysto 4400 arklių jėgą ir per valandą gali nuskristi apie 85 mylias.

Jis yra 129 cepelinas iš eilės vokiečių pastatytas. Cepelinų istorija tokia.

Friedrichšafene, prie Konstancos ežero, 1838 metais gimė grafo sūnus Ferdinandas Cepelin. Grafas sūnų išmokė karo mokslo. Jaunas Ferdinandas, atvykęs Amerikon, dalyvavo piliečių kare. Paskui buvo raitelių generolu Prancūzijos Prūsijos kare 1870—1871 metais. Vėliau jis sugalvojo statyti lengvesnius už orą laivus, kurie jo pavarde ir vadinami — „Cepelinais". 1909 metais Ferdinandas pasistatė pirmą cepeliną, kuris buvo gan nevykęs. Bet jis tęsė darbą toliau. Tais pat metais Ferdinandas pasistatė „Cepelin—3", kuriuo ir atliko kelionę iš Friedrichšafeno į Berlyną.

1914 metais prasidėjo pasaulinis karas. Vokietijos imperialistai matė cepelinuose didelę sau pagelbą. Jie jų pastatė daug ir cepelinais bombardavo Angliją ir kitus savo priešus. Daugelis jų buvo numušta.

Kas pirmas Amerikon atskrido?

Karo metu Vokietija statė cepelinus, bet statė ir jos priešai tokius pat oro laivus. Anglijos pastatytas Glasgove dirižablis „R-34", pirmas atskrido į Ameriką. Jis buvo 640 pėdų ilgio, 79 pėdų diametriškai, galėjo vežti 21 toną krovinio.

1919 metais, 3 d. liepos, iš Firth of Forth, karo laivyno stoties, „R-34" pakilo į orą su 30 žmonių ir leidosi Amerikon. Jo vadu buvo karininkas G. H. Scott. Per 108 valandas ir 12 minučių oro laivas atliko 3130 mylių kelionę ir sėkmingai pasiekė Ameriką. Paskui sėkmin-

gai sugrįžo atgal į Angliją. Tai buvo pirma per Atlantą lengvesnių už orą orlaivių kelionė.

Did. karo metu Vokietija buvo pasistačiusi 124 cepelinus, bet, kaip jau minėjome, jų daugelis žuvo kare. Po karo, kada Vokietija buvo sumušta, talkininkai likusius cepelinus arba sunaikino, arba pasidalino. Anglija pasiėmė du—„L-64" ir „L-71"; Prancūzija tris— „L-72", Z-113" ir „Nortsten"; Italija tris — „L-61", „L-120" ir prekybinį „Bodensee", Jungtinės Valstybės gavo „L-126", kuris dar r dabar yra žinomas, kaip „Los Angeles"; Belgija — „L-37".

Bet santarvininkams ėmė nesisekti su oro aivais. Anglijos garsusis „R-34" sudegė. Amerikai pastatytas Vokietijoj „ZR-2" supleškėjo su 34 žmonėmis. 1930 metais didelis anglų oro laivas „R-101" Prancūzijoj sudegė, kur žuvo 46 karininkai ir politikai. Po to Anglija sugriovė oro laivą „R-100", kuris sėkmingai buvo atlikęs kelionę į Kanadą ir atgal. 1932 metais dingo viršum Viduržemių jūros Prancūzijos oro laivas „Dixmude" su 52 žmonėmis. Italijos fašistai pasiuntė į Šiaurės ašigalį generolą Nobilę su oro laivu „Italija", tas sulūžo ledynuose 1928 metais, 8 žmonės žuvo, o kitus Sovietų Sąjungos ledlaužiai ir lėktuvai išgelbėjo. 1925 metais Amerikoje sulūžo didelis oro laivas „Shenandoah", žuvo 14 žmonių.

Amerikiečiai buvo pasistatę du milžinus „Akron" ir „Macon", kurie turėjo po 6.500.000 kūbinių pėdų dujų, buvo grynai kariniai, kiekvieno sukonstruavimas ir įrengimas atsiėjo po 5.000.000 dol. Jie abu žuvo „Akron" supleškėjo New Jersey pakraštyje, balandžio 4 d., 1933 m. Žuvo daug žmonių. Trim savaitėm vėliau buvo baigtas statyti „Macon", bet vasario 12 d., 1935 metais, Ramiojo vandenyno pakrakštyje ir tas nuskendo.

Po tiek daug nelaimių su cepelinais daug kas atšalo cepelinų atžvilgiu ir pradėjo skelbti, kad jie „niekam verti". Bet daug kas priešinosi, primindami „Los Angeles" oro laivą, kuris Vokietijoje pastatytas ir Amerikoje sėkmingai tarnauja. Dar daugiau patvirtino oro laivų tinkamumą „Graf Cepelin".

„Graf Cepelin" yra 776 pėdų ilgio, 100 pėdų diametriškai, turi 5 motorus bendrai 2750 arklių jėgų, dujų įtalpa — 3.700.000 kūbinių pėdų, pakelia 258.000 svarus, greitis apie 80 mylių per valandą.

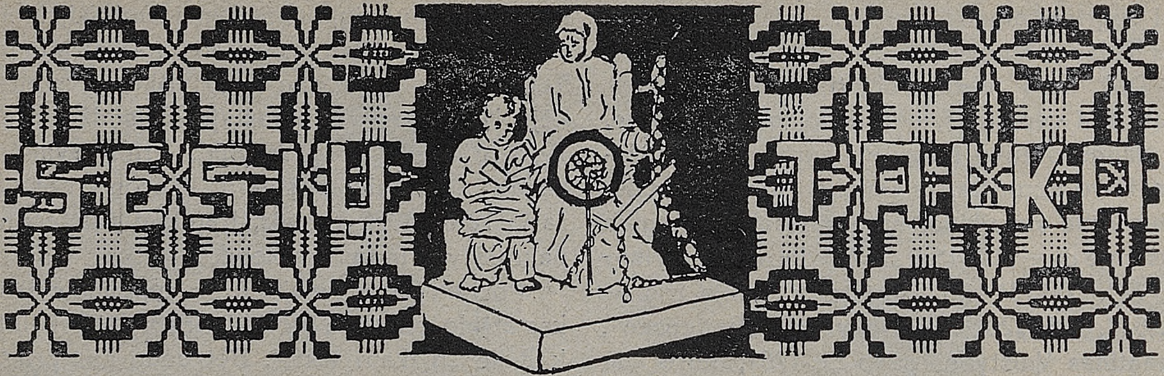
„Graf Cepelin" iki sausio 1 d. 1936 metų buvo atlikęs 111 per jūras kelionių, iš to skaičiaus 103 keliones per Atlantą, padaręs 847.420 mylių, išskrajojęs 13.358 valandas, pervežęs 11.929 keliauninkus, 78.600 svarus pašto, 111.500 svarus prekių ir viso atlikęs 505 keliones.

„Graf Cepelin" 1929 metais atliko kelionę aplink pasaulį per Vokietiją, Sovietų Sąjungą, Japoniją, Jungtines Amerikos Valstybes. Šią kelionę jis atliko per 21 d. 7 val. ir 21 min. Nuskrido 20.000 mylių. *Ž.*

„PLAUKIA SAU LAIVELIS"...

Karšta šių metų vasara jaukiai nuteikė ir mūsų jaunimą. Jis laisvas nuo darbo valandas praleidžia ežero paviršiuj.

VISUOMET BŪKIME GRAŽIOS

Grožio pamėgimas yra įgimta žmogaus savybė. Žmogus rūpinasi ne tik reikalingu maistu, bet ir savo kūno bei aplinkos papuošimu. Apie žmogaus palinkimą puoštis liudija netgi seniausi žmonijos istoriniai paminklai: įvairūs akmenyse išlikę brėžiniai, darbo įrankiai, papuošalai ir kt. Grožio pajutimo jausmas lygiai yra išlavėjęs pas vyrus ir pas moteris. Tik moterys tą grožį stengiasi rasti kasdieniuose reikmenyse, pav., papuošaluose, namų įrengime, drabužiuose ir kitur. Grožio pojutis yra viena didžiausių gamtos žmogui suteiktų dovanų, skiriančių jį nuo žemesniųjų sutvėrimų. Fizinis grožis tačiau yra esmingai žavus tik tada, kai pro jį atsispindi kilni, protinga žmogaus dvasia. Šiais laikais moters grožis neturi savyje to prasmingo kilnumo. Panašus jis į ploną, margą skraistę, kuri ištolo graži, bet nesaugo žmogaus nei nuo šalčio nei nuo vėjo.

Imkime pavyzdžių iš gyvenimo. Miesto ir miestelių gatvėse, bažnyčiose matome daug, vieną už kitą gražiau pasirėdžiusių moterų. Daugelis jų negaili pasipuošimui paskutinio tėvų ar jos pačios uždirbto skatiko savo drabužiams ir papuošalams. Gatvėje bažnyčioje, vakarėlyje ji atrodo puošni panelė — ponia, bet įžengę į jos namus pamatome kartais nemalonų reginį. Nieko čia nerandame, kas liudytų ir apie jos namų puošnumą, ar bent apie paprastą tvarką. Tai moterys, apie kurias sakoma, kad jos visą savo turtą išnešusios gatvėn, miestelin ar vakarėlin, o namuose paliko tuštumą, netvarką ir skurdą.

Nesmagu svečiui, gal ir šeimininkei, kada ji išsipuošusi, skrybėliuota, pirštinuota įveda svetį netvarkingan, užgriozdintan kambarin. Toks reiškinys yra nenormalus ir neleistinas. Jei puošiame save, lygiai turėtume papuošti ir savo namus, butą. Gražiai, tvarkingai įrengtas kambarys daugiau kalba apie mus nekaip puošnūs drabužiai, skrybelaitės ar pirštinaitės. Kiekviena moteris privalėtų stengtis gražiai, skoningai pasirėdyti, tačiau niekad neturėtų ji užmiršti, kad ir jos namai bei troba turėtų būti tvarkingi, švarūs ir atitinkamai papuošti.

Mūsų krašto moterys mažiausiai rūpinasi savo gyvenamąja troba. Gerai, jei vieną kartą metuose, paprastai prieš Velykas, pagrindinai išvalo trobą, sutvarko lovas, išplauna grindis, stalą, suolus. Šiaip didesnioji kaimo moterų dalis visus metus beveik netvarko savo būtų. Kartais sekmadieniais perbraukia šluota per grindis, sustumia šiukšles užpečkėn, šiaip-taip pataiso lovą ir gana. Šiokiadieniais visuomet jos skundžiasi, kad nėsą laiko nors ir šiokiam sutvarkymui. Tai ne laiko stoka, bet paprastas smerktinas apsileidimas.

Yra ir tokių moterų, kurios miestan ar miestelin eina išsipuošusios, o namie vaikšto suskretę. Kai pasirodo svetimas žmogus, bėga, slepiasi, kad tik nepamatytų. Vytinas ir šis paprotys. Žmogus visuomet turi būti susitvarkęs, švarus.

Reikia suminėti dar vienas, dažnai mūsų krašto moterų tarpe pastebimas reiškinys. Didesnioji kaimo moterų dalis yra tvarkingos, puošnios tik tol, kol išeina už vyro. Po vestuvių tuoj užmiršta apie namų tvarką ir apie savo oruję išvaizdą. Kartais net tenka stebėtis, kad taip veikiai moteris pasikeitė. Kol buvo nevedusi, pati gražiai ir tvarkingai atrodė, ir namuose žiūrėjo tvarkos. Tuoj po vestuvių

PAVYZDINGA ŠEIMININKĖ

Graži mūsų krašto lietuviška sodyba. Prie jos stovi susipratusi, tvarkinga šeimininkė ir gėrisi linksmomis savo žąselėmis, kurias rudenį pardavusi gaus daug pinigų ir vėl išsirašys „Jaunimo Draugą", kurį skaito jau vienuolikti metai.

vaikšto jau susivėlusi, nešukuota galva, kiaurom alkūnėm, nešvaria prijuoste. Dabar jau ji nesigėdina nei kaimynų, nei savo vyro, nei svetimų žmonių.

Keliaujant po mūsų kraštą visko teko matyti. Įeini kartais į trobą, randi dar neseną, tvirtą moterį—šeimininkę. Sveikinasi, maloni. Tačiau nejauku pasidaro, kai atydžiau pasižiūri į ją. Rankos, atrodo, niekad nematę vandens, skarelė, bliuzelė, prijuostė, lyg autakojai. Po žemę replinėja murzini, nuskretę vaikai, kurių kūneliai taip sugelti blusų, kad nerastum sveikos vietos nė piršto galui padėti. Net šiurpas nukrato, kai pagalvoji, kokias kančias tiems mažutėliams tenka kęsti gulint lopšyje. Dažnai čiužinėliuose knibžda kirmėlės. Mat, motinai vis „nėra laiko" išvėdinti ir pakeisti vaiko patalėlis! Tenka stebėtis, kaip jos motiniška širdis gali pakęsti, kada jos vaikas yra kankinamas įvairių gyvių. Tokia moteris tikrai neverta motinos vardo, nes ji pati žudo savo vaikus ir ardo jų sveikatą. Nenuostabu tad, kad taip gausiai miršta mūsų krašte mažutėliai. Juk vaikas negali nei pasiskųsti, nei pasisakyti, kiek jis kenčia. Visa priklauso nuo jo motinos, nuo tų asmenų, kurie juo rūpinasi. Netvarkinga, apsileidėlė motina yra vaikų ir vyro kankintoja.

Tvarkinga, išmintinga moteris visuomet ir visur stengiasi gražiai ir tvarkingai pati atrodyti, savo vaikus aprūpinti, nuo įvairių gyvių apginti ir trobą sutvarkyti. Ji nesiskųs, kad jai nėra laiko. Ji visada suranda laisvą valandą ir sutvarko savo būtą ir atitinkamai apžiūri vaikus. Tokiuose namuose visada jauku, malonu ir linksma. Ten retai kada išgirsi tarpusavio barnius ar rietenas.

Lygiai kiekviena moteris neturėtų užmiršti, kad ne tik jos išorinė išvaizda, bet ir dvasinis jos pasaulis turi būti gražus. Todėl privalėtų ji lavintis ir šviestis. Ji turėtų žinoti ne tik tai, kas madna, kokios spalvos medžiagos tinka jos veidui, plaukams, bet lygiai visus svarbiuosius mūsų gyvenimo įvykius, siekius, o taip pat pasaulinius įvykius privalėtų sekti. Kada moteris bent kiek domėsis gyvenimu, ji daug malonesnė bus savo vyrui ar sužieduotiniui, nes tada turės apie ką kalbėti, turės ką panagrinėti. Šiandie moteris neturėtų tenkintis vien tik virtuve. Dažnai betgi galima sutikti moteris gražiai išsipuošusias, inteligentiškas „damas", paneles, bet kai žvilgteri jų sielon, kai pradedi su jas kalbėtis, tuoj pastebi, kad tai tik išorinio spindėjimo atstovė. Po vieno kito pasikalbėjimo tokios moterys visiems nusibosta, darosi neįdomios, jų grožis tuščias, nevyliojąs.

Taigi, moterys, jei norime būti gražios, visų pirma stenkimės, kad ne tik išorinė mūsų išvaizda būtų graži, bet taip pat turėtų būti gražus ir turtingas mūsų vidujinis pasaulis. Tik tada būsime visur ir visuomet gražios, tik tada kiekvienas mus gerbs.

m—s.

PASMERKTŲJŲ SESUO

Anglijoje, mažame dvarelyje 1828 metais gimė pasmerktųjų vaduotoja Jozepina Elžbieta (Elisabetha) Grey. Iš savo tėvų Jozepina paveldėjo stiprų ir kilnų būdą, o geras ir stropus auklėjimas dar labiau išvystė įgimtus jos būdo privalumus. Tais laikais vaikai, o ypač mergaitės, buvo auklėjamos ir mokomos namie.

Didelę Jozepinai įtaką darė jos tėvai. Savo atsiminimuose ji gražiais žodžiais aprašo, kiek ji yra dėkinga savo motinai, kuri reikalavo iš jos, kad kiekvieną darbą atliktų stropiai ir sąžiningai, o kas svarbiausia—savarankiškai. Nemažiau reikšmės Jozepinos auklėjime turėjo ir jos tėvas, aukštos kultūros žmogus, politinis ir visuomeninis veikėjas.

Sukakus 24 metams Jozepina susituokė su Jurgiu Butleriu, Oksfordo universiteto profesorium. Šis vyras buvo geriausias jos gyvenimo draugas, o visuose jos darbuose pirmas ir ištikimiausias pagelbininkas.

Pažindama gyvenimą ir žmones, Jozepina susidarė savystovias pažiūras. Jos protas šiaušėsi prieš visokius anų laikų prietarus. Pamažu brendo joje įsitikinimas, kad ji yra skirta dideliems darbams nuveikti. Savo paskyrimo ji dar nežinojo, bet širdies ir visuomeninio instinkto vedama stengėsi padėti nelaimingiesiems ir vargšams. Jos namai buvo našlaičių ir visokios rūsies vargšų prieglauda. Labiausiai tačiau ji užjautė mergaitėms, kurios gyvenimo sąlygų buvo verčiamos pardavinėti savo kūną.

Jozepinos užuojauta nebuvo tik tušti žodžiai: ji visu griežtumu paskelbė karą tai mūsų amžiaus gėdai. Į moteris, nuo kurių visi nusigrįžo, o visuomenės papročiai nustūmė į gatvės purvus, Jozepina Butler žiūrėjo kaip į seseris, kurios reikia mylėti ir gelbėti.

Jozepina paskelbė kovą tiems teisės punktams, kurie leido valstybei imti iš tų nelaimingųjų moterų pelną, o taip pat pradėjo smerkti ir kultūringos visuomenės moralį išsigimimą, kuris toleravo prekybą moterimis.

Jozepina plačią savo veikimui dirvą rado Liverpolio uoste, kur 1865 m. jos vyras persikėlė profesoriauti. Darbas, kuriam Jozepina pasišventė, buvo sunkus ir nedėkingas. Nerado ji visuomenėj nei pritarimo nei pagelbos. Priešingai dažnai buvo pajuokiama ir pašiepiama. Nežiūrint visokių kliūčių, Jozepina nuo pradėto darbo neatsisakė ir juo daugiau bendravo su nelaimingomis gyvenimo aukomis, juo aiškiau matė joms daromas skriaudas, tuo smarkiau augo jos širdyje sesers meilė, tuo stipriau tikėjo ji savo laimėjimu.

Jozepina lankė prieglaudas, vargšų namus, kalėjimus ir ligonines. Ji stengėsi būti ten, kur kentėjo ir vargo nelaimingos moterys.

Jos veikimas pradėjo plėstis. Pagalbon paskubėjo draugai, o pirmoj eilėj jos vyras prof. Butleris, kuris drauge su žmona įsteigė namus vadinamus „prieplauka“. Čia galėjo rasti prieglaudą ir pagalbą kiekviena nelaimingųjų. Tuos namus ilgai tvarkė pati Jozepina.

Jozepina Butler taip pat aktyviai kovojo dėl moterų teisių, pasižymėdama protu ir politiniu subrendimu.

Jozepinos skelbiami reikalavimai ir jos veikimas turėjo daug priešų, kurie kaip įmanydami kliudė jai ir kilniems jos darbams. Bet jos pasiryžimas viską nugalėjo. Kas kart vis daugiau rasdavosi žmonių, kurie drauge su Jozepina reikalavo panaikinti „baltosioms vergėms“ taikomas teises ir paskelbti kovą prekybai moters kūnu ir siela.

1864—69 metų laikotarpy beveik visi Jozepinos reikalavimai buvo įgyvendinti.

Visam pasauly Jozepina rado daug pritarėjų ir pradėtas jos darbas kas kart didesnių susilaukė vaisių. Nebuvo beveik valstybės, kur bent saujelė žmonių nebūtų pritariusi skelbiamiems Jozepinos šūkiams ir kilniems jos darbams.

Netrukus buvo įkurta tarptautinė moters reikalams ginti organizacija, kuri 1877 m. buvo sušaukusi Genevoj pirmąjį šios Draugijos kongresą.

Jozepina dar ilgą laiką vadovavo paplitusiam šios srities veikimui, kol pagaliau liga privertė ją pasitraukti. Mirė ji 1906 m. Šiais laikais visame kultūringame pasaulyje Jozepina Butler yra minima, kaip viena kilniausių žmonijos asmenybių ir pasmerktųjų moterų gelbėtoja bei vaduotoja.

B.

BALTINIAI

Visi žinome, kad rūbai turi didelės mūsų gyvenimui ir aplinkumai reikšmės. Jie netik apsaugo žmogaus kūną nuo šalčio ir lietaus, bet juose atsispindi ir žmogaus vidujinis gyvenimas. Anksčiau esame kalbėję apie viršutinius rūbus, šiuo kartu pakalbėsime apie apatinius, apie baltinius.

Baltiniai nemažiau turi reikšmės negu kad viršutiniai mūsų rūbai, tačiau kai kuriuose kaimuose visai nekreipiamas į baltinius dėmesys.

— „Kam mano marškiniai turi būti švarūs ir tvarkingi, juk jų vistiek nesimato"—galvoja ne viena mūsų mergaitė ar moteris. Gerai kad nors nesimato, bet dažnai ir matosi. Ateina mergina į bažnyčią gražiai pasipuošusi: šilkinė suknelė, gražūs batukai ant rankų pirštų žiedai. Viskas tvarkoj, gražu, bet tik iš viršaus... Kai kur po viršutine suknele dėvėjama švarus apatinis, papuoštas plačiais „aftais", bet po juo paliekami suodini marškiniai. Ir ne vienas tai pastebėjęs prisimins gerą ir teisingą priežodį: „Viršuj šilkai—apačioj vilkai". Dažnai sodžiaus moterys skundžiasi, neturinčios iš ko baltinių pasisiūti; neturinčios drobės, nes linai arba neužderą, o kartais ir tuos paskutinius reikią parduoti. Nusipirkti medžiagos neturinčios už ką. Dalis teisybės gal ir yra, bet dar daugiau apsileidimo ir nesusipratimo. Mūsų sodžiaus mergaitės, turint galvoje, kad dabar gyvename sunkmetį, yra gana gerai pasipuošusios. Galėtų nusipirkti kuklesnę suknelę, batus, atsisakyti nuo blizgančių, o už sutaupytus pinigus galėtų nusipirkti medžiagos baltiniams.

Medžiaga baltiniams, o ypatingai žiemos metu, kada devim storesnius viršutinius rūbus, nebūtinai turi būti labai plona. Visai gerai tam tinka namų drobė. Vasarą, velkantis plona suknele, geriau turėti plonus medvilninius (perkelinius) baltinius.

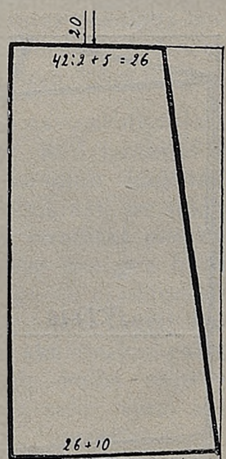
Baltiniai turi būti siūvami kuo paprasčiausi ir papuošti kuo kukliausiai. Visokiais mezginiais (karunkomis) puošti neverta, nes jie greičiau plyšta, sunkiau skalbiasi ir paskutiniu laiku ne madoje. Ir ištikro, juk baltinius nešiojame ne dėl grožio, bet dėl švarumu ir todėl rodyti apatinių mezginius, nors ir gražiausius, yra tuščias dalykas.

Nereikia vilktis perdaug baltinių, o ypatingai, kada velkamės plona suknele, nes baltinių raukšlės gadina suknelės išvaizdą. Vasarą užtenka turėti tik liemenėlį (staniką), kelnaites ir apatinį arba marškinius. Jeigu velkamės marškiniais, tai nereikalingas apatinis ir atvirkščiai.

Apie tai, kad baltiniai turi būti švarūs, nereikia ir kalbėti. Nėra nieko biauresnio, kaip išlindęs suodinų marškinių kraštas pro gražią suknelę. Be to, nešvarūs, suprakaituoti baltiniai turi labai nemalonų kvapą, kuris gali atgrąsinti žmogų nuo gražiausios moters. Baltiniai siūti labai lengva, todėl kiekviena mergaitė galėtų pati pasisiūti.

Čia paduodame paprasčiausius ir patogiausius reikalingų baltinių kirpimo būdus.

Marškiniai. Marškiniams reikia dviejų matų: *) marškinių ilgio ir krūtinės apimties. Pav., ilgis 90 cm. (su peteliais - petnešėlėmis), o krūtinės apimtis 42 cm. (čia imama pusė; viso — 84 cm.). Krūtinės apimtis dar dalinama pusiau (42 : 2) nes medžiaga lenkiama keturlinka. Laisvumui reikia pridėti 5 cm. (42 : 2 + 5 = 26 cm.). Apačioj laisvumui pridedama 10 cm. (26 + 10 = 36), jeigu marškiniai yra trumpesni (aukščiau kelių), o jeigu ilgesni (žemiau kelių) tai reikia pridėti daugiau. Bet nepatartina yra siūti ilgi ir platūs marškiniai. Ilgesni gali būti tik tuomet, jeigu vasarą nešiojami yra po plona suknele be apatinio. Viso ilgumo turim 90 cm. Peteliams atmetam pusę krūtinės apimties be 2 cm. Taigi medžiagos ilgis turi būti 70 cm., o petelių 20 cm.

Pav. 1. Dieninių marškinių kirpimo pavyzdis.

Peteliams vietą randame, pusę baltinių padalinę į 4 dalis (42 : 4). Petelius galima siūti iš tos pačios medžiagos arba specialios nupirkti krautuvėje. Peteliai neturi būti platūs, nes kitaip išlenda pro apykaklę.

Apatinis siuvamas panašiai kaip dieniniai marškiniai. Jis daromas tik il-

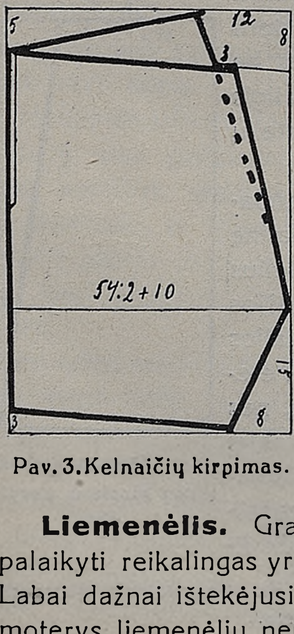
*) Moteris, norėdama ką nors pasisiūti pirmiausia turi įsigyti matą, vad. metrą.

gesnis ir siauresnis per liemenį. Del to šonuose reikia įimti į siūles. Galima ir priekyje daryti pora įsiuvimų. Visai nepraktiški, nepatogūs apatiniai sijonai segami ant liemens. Jie nuolat smunka ir varžo kūną.

Naktiniai marškiniai. Labai patartina vartoti naktiniai marškiniai. Juk žmogus per dieną sunkiai dirbęs smarkiai suprakaituoja. Naktį ilsis su tais pačiais baltiniais, kurie nemaloniu kvapu nuodija kvėpavimą. Nakčiai labai gerai yra apsivilkti laisvesniais, mažiau iškirptais, švariais marškiniais. Nesibijokite, kad daugiau pinigų išleisite pirkdamos medžiagą naktiniams marškiniams. Vartojant naktinius marškinius dieniniai žymiai ilgiau laikosi, nes jie miegant labai plyšta. Naktiniai marškiniai daromi žymiai ilgesni už dieninius; galima juos daryti net iki žemės. Bent vienus naktinius marškinius reikėtų turėti gražesnius—gražesnės medžiagos, ilgus, ilgomis rankovėmis.

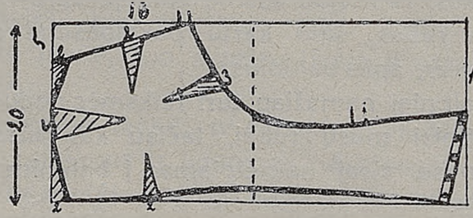
Visos moterys senos, jaunos ir mažos mergaitės būtinai turi nešioti kelnaites, nes be jų ir nesveika ir nepadoru. Nekreipkite dėmesio į tai, kad kai kurie sodžiaus vyrai juokiasi ir tyčiojasi, pamatę moteriškas kelnaites. Išmintingesni, labiau susipratę sodžiaus vyrai patys stebisi, kad jų seserys ir žmonos nemato reikalo nešioti kelnaites.

Paduodamas čia kelnaičių kirpimo būdas. Suaugusioms moterims viršuj (juostoj) ir apačioj raukiama guma. Norint siauresnių, reikia priekį daugiau nukirpti (į vidų) ir vietoj raukšlių padaryti keletą įsiuvimų ties šonais. Nenorint viršuj raukšlių galima prisiūti juosmenį, nugaroj surišamą plonomis juostelėmis. Šonai tada įkerpami iki 20—25 cm. Užpakalis prisegamas sagomis (guzikais) šonuose.

Pav. 3. Kelnaičių kirpimas.

Liemenėlis. Gražiai moters išvaizdai palaikyti reikalingas yra liemenėlis (stanikas). Labai dažnai ištekėjusios, vyresnės sodžiaus moterys liemenėlių nenešioja, o jaunos mergaitės varžo krūtinę lygiais siaurais liemenėliais. Blogai daro ir vienos ir kitos. Moterys turi nešioti liemenėlius, tik, žinoma, jie turi būti patogūs. Siauri, lygūs, liemenėliai varžo kvėpavimą, kraujo apytaką, trukdo organizmui laisvai veikti.

Pav. 3. Liemenėlio kirpimo pavyzdys.

Kalbant apie baltinius negalima praeiti pro šalį nepajūdinus lovos baltinių. Kai kurie mūsų kaimo žmonės dar ir dabar nevartoja paklodžių. Pasirodžius kokiam nors svečiui, vietoj paklodės dažniausiai klojama vartota staltiesė arba tamsi lovatiesė. Tas faktas rodo, kad mūsų žmonės mano, jog paklodės esančios reikalingos tik „ponams", o prasti darbo žmonės ir be jų esą gali apseiti.

Užvalkalus sodžiaus moterys stengiasi siūti margus, kad greit nesiteptų. Keistas ir juokingas galvojimas. Juk vistiek ar marga, ar tamsi, ar šviesi medžiaga vienodai tepasi, tik vienoje sutepimai vėliau pastebimi, kitoje greičiau. Baltinius kaip tik turime siūti iš tokios medžiagos, kurioje sutepimai būna labiausiai žymūs, kad žinotume, kada laikas skalbti. Liūdna, kad norime būti švarios tik tam, kad kiti iš mūsų nesijuoktų, o nesuprantame švaros svarbumo. Paklodėms ir užvalkalams geriausiai tinka namų drobė. Ji gerai sugeria prakaitą ir lengvai skalbiasi.

Lovoj būtinai yra reikalingas čiužinys (sienikas), o prie jų dar daugelis negali priprasti.

Lova, pilna šiaudų, dažnai jokia paklode neužtiesta, atrodo kaip gyvulių migis. Tiesa, šeimininkėms labai patogu, nes gali vieną kitą šiaudų saują ištraukti prakurti krosniai. Atsiminkime, kad lovoj šiaudai padėti ne prakurui, bet lova yra poilsio vieta, kurią reikia gražiai sutvarkyti. Čiužiniui tinka labai stora pakulinė medžiaga, kurią kiekviena darbšti šeimininkė gali išausti namie.

Atsiminkime, kad už apsileidimą namuose esame atsakingos mes — moterys.

Varpūnė.

MOTERYS VEIKIA

VILNIUJE IR PROVINCIJOJE

Šiemet pavasarį pabaigė mokytojų seminarijas K. Ameliūnaitė, M. Pakulaitė ir Laurynavičiūtė. Pedagoginį Mokytojų Institutą Varšuvoje pabaigė T. Žilytė. Visas jaunas švietimo darbininkes sveikiname ir kviečiame „Sesių Talkon".

Vasaros atostogų metu didesnioji Vilniaus lietuvių inteligenčių moterų dalis išvyko sodžiun, kur besiilsėdamos stengsis užmegsti glaudesnius santykius su kaimo moterimis, taip pat paragins jas daugiau skaityti ir prenumeruoti „Jaunimo Draugą", kuriame yra „Sesių Talka".

LIETUVOS VALSTYBĖJE

Kandidatu į tautos atstovybę pateko viena moteris—E. Klupšienė, 39 metų amžiaus ūkininkė, gyvenanti Šiauliuose. Ji už pasidarbavimą visuomenei apdovanota Nepriklausomybės medaliumi ir šaulių žvaigžde.

Lietuvos Katalikių Moterų Draugija turi subūrusi apie 40.000 moterų. Draugijos veikimas yra išplėstas visame krašte. Neseniai įvykusiame visuotiniame skyrių atstovų suvažiavime buvo nutarta kreiptis į visas mokytojas ir kitas kaimo inteligentes, kad padėtų darbuotis sodžiaus moterų organizacijoms.

Draugija taip pat stengias užmegsti glaudžius santykius su užsienio lietuvėmis moterimis. Paskutiniuoju laiku pradėta glaudžiau bendradarbiauti su Škotijos Lietuvių Katalikių Moterų Draugija, Londono šv. Onos lietuvių moterų Draugija ir Amerikos Lietuvių Rymo Katalikių Moterų Sąjunga.

KITUOSE KRAŠTUOSE

Nobelio premijos laureatė Joliot Curie (žinomos radiumo išradėjos Marijos Skladovskos-Curie duktė) yra naujos prancūzų vyriausybės narys—sveikatos viceministerė. Tenka pasidžiaugti, kad ir moterims pavedamos atsakomingos pareigos.

Prasidėjus naujos Prancūzijos vyriausybės posėdžiams, visos Prancūzijos moterys sujudo, reikalaudamos, kad joms būtų suteiktos lygios rinkimų teisės. Įvykusiame birželio m. 1 d. senato posėdyje sufražistės iš tribūnų mėtė lapelius, kuriuose, tarp kitko, buvo išspausdinti šie žodžiai: „Geriausių linkėjimų, tačiau mūsų neužmirškite"! Keletas ponių numetė senatorių tarpan mažus ryšulėlius, kuriuose buvo kojinės su parašais: „Net jeigu jūs mums ir suteiksite teisę balsuoti, mes vis vien adysime jūsų kojines. Nebijokite!" Prie senato rūmų buvo susirinkęs didelis sufražiščių būrys. Pagaliau liepos m. 30 d. buvo pripažintos ir moterims rinkimų teisės. Balsavo 489 atstovai iš kurių tik 1 balsavo priešingai.

Amerikos lietuvės moterys kaskart vis dažniau pasirodo pirmose Amerikos visuomenės eilėse. Lietuvė teisininkė Zuzana Puišiūtė—Šalnienė iš Cambridge, profesijonalių moterų federacijos direktorė, paskirta viena iš dvylikos Amerikos Jungtinių Valstybių atstovių, kurios dalyvavo antrame Moterų Federacijos Kongrese Paryžiuje, nuo liepos m. 26 d. iki rugpiūčio 1 d. Į šį kongresą išsiuntė 24 valstybės savo atstoves. Kongresas turėjo išnagrinėti šiuos klausimus: moterų bendradarbiavimas pramonėje, moksle, dailėje ir profesijoje; moters darbininkės pažanga; moterų progresas ir demokratinė, fašistinė ir komunistinė santvarka ir daug kitų klausimų. Šiame kongrese dalyvauja garsios šių laikų moterys: Cecile Bunschveig — švietimo sekretoriaus pagelbininkė naujame Prancūzijos kabinete; F. Plaminkova — Čekoslovakijos senatorė; Curie Joliet — Prancūzijos valdžios narė; Marguerite Thibert; kunigaikštienė Aleksandria Canfacuzenė ir daug kitų moterų, kurių vardai žinomi Europoje.

Ispanijos naminiame kare moterys taip pat aktingai dalyvauja. Vyriausybės pusėje kovoja keli moterų legijonai.

Šiomis dienomis Maskvoje paskelbtas įstatymas, pagal kurį padidinamos pašalpos naujagimių motinoms ir apsunkinamas vedusiųjų persiskyrimas, kuris iki šiol buvo labai lengvas.

Vienas danų laikraštis savo skaitytojams pateikė klausimą: Kokia turi būti moteris? Iš atsakymų paaiškėjo, kad šiandien kiekviena moteris turi mokėti skaityti laikraštį be jokios atrankos, ypatingai vedamąjį straipsnį perskaityti iki galo. Už akių apie savo drauges ir pažįstamas ji turi pasakoti tik gerai. Ji neturi kištis į kaimynų ginčus; turi visuomet sakyti savo amžių tiksliai, ypatingai neturi skųstis, kad esanti moteris, o ne vyras. Tai taip kalba moterys apie save. Paklausykime, ką sako vyrai apie moteris. Hitlerio pavaduotojas Hessas nacionalsocialisčių moterų susirinkime Berlyne pasakė kalbą, kurioje pareiškė, kad dabartinio vokiečio nuomone, moteris dvasiniu atžvilgiu turėtų stovėti greta vyro, suprasdama jo reikalus ir jo kovą už būvį, kuri padarytų jo gyvenimą gražesnį, darnesnį, kuri sugebėtų būti gera motina, ištikimiausia vyro draugė ir bendradarbė.

ŠOKIMAS SU KARTIMI

Šokimas su kartimi reikalauja daug treniruotės. Visų pirma reikia tinkamai išmokti laikyti rankose kartį. Toks teisingas karties laikymas rankose daug padeda pačiame šokime. Be to, kiekvienas šokikas privalo gerai apskaičiuoti, kaip aukštai rankomis paimti kartį, vieną ar kitą aukštį šokant. Viršutinė ranka privalo būti paimta kiek toliau nuo karties atspiriamojo galo į žemę, kokį aukštį šokikas šoka. Pav., jei šokikas šoka į aukštį tris metrus, tai ir dešiniąja ranka turi paimti kartį tris metrus nuo atspiriamojo galo į žemę. Atsimatuojame taip: pridedame šokimo kartį prie šokamojo aukščio kartelės, ir kiek aukščio šokame, tiek ir dešine ranka paimame aukščio kartyje. Tiesa, dažnai viršutinė ranka aikoma žemiau šokamo aukščio. Gi rankos ant karties laikomos maždaug viena nuo antros per 90 centimetrų. Kairė ranka turi būti nuleista su kartimi prie juosmens, viršutinė ranka ištiesta atgal.

Toliau seka mokėjimas įsibėgėti su kartimi ir pataikyti kartį į duobelę, kuri yra paruošta karčiai, kaip atramos taškas. Įsibėgant nereikia supti kartis į šalis, bet nešti kiek galima tiesia linija, nes karties siūbavimas į šalis ir visą mūsų kūną kreipia į vieną ar kitą pusę, dėl to netenkame pusiausvyros, kas mažina rezultatą. Įsibėgėjimas privalo būti tikslus, energingas ir pakankamai greitas, palaipsniui didėjąs. Paskutinį momentą pasispiriamoji koja pastatoma nuotolyje 2,45—2.75 metrų nuo tos vietos, kur kartis įsmeigta į žemę atsispyrimo taške. Šią atsispyrimo vietą šokikas susiranda, pastatęs šokimo kartį į karties atspyrimo duobelę ir pakėlęs rankas virš galvos taip, kad jos pakiltų virš kaktos; ta vieta, kur stovi, ir bus atsispyrimo vieta.

Šokant su kartimi, įsibėgimo kelias maždaug yra 21—27 metrų. Šiame nuotolyje bėgikas daro nuo atsispyrimo vietos 12 mtr. pirmą atsižymėjimą žingsnių; 22,80 mtr. nuo karties atspyrimo duobelės antrą atsižymėjimą žingsnių. Pradžioje įsibėgėjimo pirmieji žingsniai neprivalo būti smarkūs, bet po to visi žingsniai iki paskutinio turi būti smarkūs. Paskutinis žingsnis privalo būt truputį trumpesnis už kitus, kad būtų galima visa jėga, kuri buvo įgyta ankstyvesniu bėgimu, sutraukti į pasispyrimo momentą. Įsibėgant kartį laikyti laisvai, kūnas pasviręs į bėgimo pusę.

Kiekvienam šokikui šokant su kartimi būtinas pristūmimas kairės rankos į viršų prie dešinės, nes tada lengviau iškelti į viršų kūno svorį. Toks pristūmimas apatinės rankos prie viršuj esančios aiškiai palengvina šokimą. Šis rankos pristūmimas privalo būti atliktas anksčiau, negu kūnas bus išmestas pirmyn į viršų pasispiriant. Čia vienu mo-

NEŠK, ŽIRGELI, JUODBĖRĖLI...

Moterys visose srityse stengiasi prilygti vyrams. Iki šiol šį sportą mėgo tik vyrai, dabar jau ir moterys su noru lenktiniuoja, raitos šokinėdamos per kartis.

mentu turi būti atlikti trys labai svarbūs judesiai: dešinioji ranka išmesta pirmyn virš galvos, kartis tuo judesiu įremta į žemę, į karties atsispyrimo duobelę, ir žemiau buvusi kairioji ranka pritraukta prie viršuj esančios (kartį laikant pristumti vieną ranką prie kitos).

Karties įdėjimas į karties atspyrimo duobelę turi būti pradėtas, kojai pradėjus žengti paskutinį žingsnį ant žemės — pasispiriamąjį žingsnį. Visa tai privalo būti atlikta ryžtingai, be svyravimų, paskutinio žingsnio metu. Tarp kairiosios rankos pristumimo prie dešiniosios ir pasispyrimo ilgos pertraukos negali būti, nes tai susilpnintų jėgą, kuri reikalinga kūnui išmesti į viršų. Šituo momentu turi būti geras jutimas laikui apskaičiuoti, kad neįvyktų nepageidautina pertrauka, bet būtų viskas atlikta vienu akimirksniu.

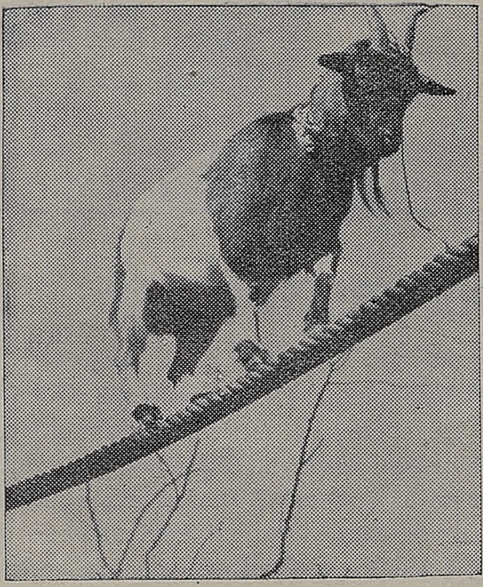
Pasispyrimas šokime su kartimi vaidina didelį vaidmenį. Pasispyrimo vieta privalo rastis vienoj tiesioj linijoj su karties galu, įstatytu į duobelę. Atsispiriamoji koja privalo būti po kūno svorio centru, kad ji padėtų kūną išmesti pro kartį (dešine karties puse). Kūnas pirmą momentą po pasispyrimo (pakilimo nuo žemės) atvaizduoja, tarsi, švytuoklę, pririštą prie karties su ranka.

Svarbu rasti tinkamą atsispyrimo vietą, kad ji nebūtų per toli nuo karties atrėmimo į žemę duobelės. Kada atsispiriamoji vieta yra perdaug toli nuo karties atrėmimo į žemę duobelės, gaunasi sustojimas, o kada per arti prie karties atrėmimo į žemę duobelės yra daromas atsispyrimas, kliudo kūną išmesti į viršų.

Prisitraukimas turi būti griežtas, stiprus ir gana tikslus. Prisitraukimas turi būti judesio, gauto įsibėgant, tolesnis tęsinys pirmyn. Kada kūnas yra, atsispyrimo dėka, praėjęs pro kartį, kojos metamos į viršų ir pradedama rankomis daryti prisitraukimą. Šitie judesiai, kojų ir rankų prisitraukimo, privalo būti vienlaikiai. Po to likdami visą laiką šalia karties ir lyg šliaužią kartimi į viršų, kūną palaipsniui reikia ištiesti, kojos tuo tarpu privalo būti išmestos kiek galima aukščiau virš šokamos kartelės. Toks rankomis prisitraukimas ir kūno palaipsniui kilimas yra svarbiausis šios sporto srities momentas. Dabar tenka priminti pats paskutinis momentas, kada kūnas yra virš kartelės, iš kurio daromas perėjimas per duotą aukštį-kartelę. Kūnas, kada esti virš kartelės, lenkiamas per juosmenį, rankos šiek tiek suriečiamos, kojos leidžiamos žemyn. Šiuo momentu kartį reikia laikyti kiek galima arčiau krūtinės, kad jėgą apsaugoti ligi momento — rankų ištiesimo. Kartį rankomis paleidžiant, daromas vadinamasis rankų atsispyrimas nuo karties, kas padeda neužkliudyti kartelės rankomis. Pirmiausia kartį paleisti ta ranka, kuri žemiau, vėliau atleisti aukščiau esančią ranką. Atleidžiant rankomis kartį, reikia ją pastumti atgal, kad nenumestų kartelės. Šokikas privalo kristi ant žemės drąsiai ir stengtis atsistoti ant kojų.

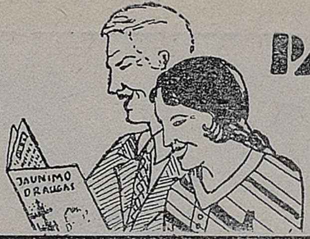
A. Tamulynas.

IRGI SPORTININKĖ

Netik Olimpiadės sportininkai, bet ir mūsų krašto barzdota ožka sugeba vaikščioti virve.

— Šio mėnesio 1 d. Berlyne buvo iškilmingai atidaryta XI sporto Olimpiadė. Po iškilmingo atidarymo prasidėjo sportiški žaidimai ir rungtynės. Tūkstančiai įvairių valstybių sportininkų rungiasi dėl savo tautos garbės. Šiose rungtynėse pasiekta kai kuriose sporto srityse naujų pasaulinių rekordų. Apie pačią Olimpiadę ir naujus sportininkų laimėjimus bei rungtynių išdavas parašysime kitame mūsų laikraščio numery.

PASIJUOKTI SVEIKA

APIE KRIKŠTYNAS

(Monologas)

Atėjau pašnekėti. Aš apie tai vienoje vietoje jau šnekėjau, bet ir čia užsimaniau. Tai ot ir prašau klausyti. *(Atsikosti ir į šalį).* Bet apie ką aš šnekėsiu? A! Jau atsiminiau.

Žinote, pasakysiu naujieną. Jau esu tėvas! Taip, turiu sūnų. Gražutis—nors užantin dėk. Bet panašus į motiną. Taip ir lūpa atsikišusi ir nosis pariesta. O kad spardosi! Mat, dabar sporto laikai.

Kada tapau tėvu? O gi aną savaitę. Buvo krikštynos. Pakrikštinau Dumbliuką. Kai ėmė Dumblys prašyti, tai ir negalėjau atsispirti. Aš, matote, esu minkštas žmogus. Jei tik su manimi gražiai, tai aš galiu net ir dūšią atiduoti.

Dumblys atėjo ir sako:

— Šimuti, iš visų mūsų kaimo bernų tu man labiausiai patinki, nes nerūkai, baltakės negeri, nesibastai po kitų kaimų vakaruškas, moki rašyti, skaitai lietuviškus laikraščius ir šventadieniais bažnyčioje nors ražančių pagiedi. Dėl to aš tave statau pirmon vieton ir prašau būti mano kūmu.

Taip išgirtas aš tuojau ir klausiu:

— O kas gi bus kūma?

— Egi, sako, Šlubių Magdė.

Aš iš džiaugsmo net pašokau. Na, manau sau, su tokia gėlele ir be pagyrų galima susikūmuoti.

Ar jūs ją pažįstate? O, tai lėlė, ne mergina! Dėl jos per vakaruškas, vestuves pešasi visos apylinkės bernai. Ir aš kartą dėl jos gavau vieną plytgalį pakaušin, kitą į pečius. Bet ji man iš galvos vistiek neišgaravo. Ot, ir dabar taip ir stovi akyse, lyg kad ištepta. Bet aš tai negaliu prieš ją stovėti. Kai tik pažiūriu į jos dideles akis, tai bac ir atsisėdu. Mat, atsisėdęs nors pasišneki geriau.

Kaip sekėsi krikštynose? Neklauskite! Sarmata ir šnekėti. Daugiau nebebūsiu kūmu. Vargas didžiausias!

Pavyzdžiui, pavalgėme ir sėdome važiuoti bažnyčion. Kad kūma neužmigtų ir neišmestų žemėn vaiko, aš, tik išvažiavus iš atšlaimo, ir pradėjau į ją šiltai šnekučiuoti. Ji gi kad susirauks! Man alkūne stukt ir sako:

— Tylėk, važiuojant į bažnyčią negalima šnekėti! Dumblienė prašė nesidudenti net kol pravažiuosime mūsų kaimo laukus.

— Kodėl? — klausiu nustebęs.

— Nagi, sako, Dumblienė tvirtino, kad jeigu kūmai važiuodami šnekasi, dudenasi, tai paskui vaikas nemiega naktimis.

Aš nekvailas. Manęs už tris zlotus nieks nenupirks. Dėl to aš iš karto supratau, kad tai yra tikri bobų „zababonai". Bet su kūma bartis nenorėjau. Sukandau abi lūpas ir nutilau. Bet kad ta tyla greičiau pasibaigtų, aš bėriui per šonus, per šonus... Bėris kad pasileido! Net žemė ėmė dundėti. Bet ir vėl kūmai negerai. Kad suriks:

— O Jėzau, Marijėle, Juozupai Šventas! Iškrisiu! Vaiką užspausiu! Laikyk, laikyk!

— Tylėk, sakau, naktimis vaikas nemiegos!

O ji dar labiau:

— Laikyk, nedurnavojęs, nes ir nakties nesulauksime!

Kadangi Dumblienės įsakymas jau buvo sulaužytas ir tyla nutraukta, tai aš bėrį stop ir sulaikiau.

Magdė atsiduso ir nusiramino. Tada jau šnekėjomės net iki bažnyčios.

Pirmiausia atsidūrėme klebonijoje. Zokristijonas mus užregistravo ir pristatė klebonui. Man net užkulniai sudrebėjo. Ką gi, ne juokai. Pirmą kartą kūmu. O jei dar katekizmų paklaus, tai nors imk ir lysk į žemes. Na, bet vis dėlto laikiausi.

Klebonas apmetė mus akimis ir klausia:

— Iš kur atvežėte vaiką?

Aš, bijodamas suklupti ir susikuprimituoti, parodžiau savo kūmą ir sakau:

— Dvasiškas Tėveli, aš esu kūmystose dar tik pirmą kartą. Dėl to galiu pasakyti, kad vaikas iš Palapiškių, o daugiau tegul atsakinėja kūma, nes ji be šito jau krikštinusi septynius vaikus.

Klebonas, neturėdamas laiko mane mokyti, atsivertė knygas ir klausia Magdės:

— Na, kūma, sakyk vaiko vardą ir pavardę.

Kūma ir sako:

— Tai mat, Dvasiškas Tėveli, pavardė tai Dumblys, o kas dėl vardo, tai jau ir nežinau kaip Tėveliui pasakyti, nes Dumblys nori krikštyti Tamošiuku, o Dumblienė Lukošiuku. Ir liko nei šiaip, nei taip. Bet kaip Tėvelis žinote, katras iš šitų patronų danguje šventesnis, tai tuo vardu ir pakrikštykite.

Klebonas nusijuokė ir sako:

— Reikia palaikyti ne žmonos, bet vyro pusė. Tegu bus Tamošius.

Ir užrašė.

Toliau klausia, kada gimė.

Magdė dar drąsiau:

— Nagi per patį vidurnaktį.

Klebonas, netekęs kantrybės, kad suriks:

— Aš neklausiu, kada gimė: dieną ar naktį, ryte ar vakare, bet klausiu kurią dieną?!

Mano kūma net sudrebėjo. Bet vis dėlto paaiškino:

— Dvasiškas Tėveli, galiu net prisiekti, kad tikrai gimė per patį vidurnaktį. Kitaip ir negalima užrašyti, nes tai buvo praėjusią savaitę pats vidurnaktis tarp utarniko ir seredos.

Tuomet klebonas pažiūrėjo į kalendorių ir užrašė, kas reikėjo.

Paskui bekrikštijant reikėjo poteriauti ir vaikas laikyti. O jis kad rėkė! Supau, kračiau, bet jis vistiek nenurimo. Norėjau atiduoti kūmai, bet kunigas neleido.

Išėję iš bažnyčios nusipirkome pyrago, saldainių, muilo ir parvažiavome su mažu kataliku.

Dabar jūs kad ir užsiprašytumet, — kūmu nebūsiu niekuomet! Nenoriu!

Urbulis.

TRUPINIAI

— Žinai, Marytė savo sužiedotuves laiko paslaptyje.

— Iš kur tu žinai?

— Ji man pati pasakė.

— Aš apkalbų, plūdimų nebijau.

— Argi?

— Kai aš negirdžiu, tai tegu mane nors ir diržu plaka — man vistiek pat.

Pas Julių atėjo vienas jo draugas ir klausia, ar apsimoka vesti. Julius pakasė pakaušį ir sako savo žmonai:

— Pačiūte, nors neilgam išeik oran...

— Ką, tu vis kalbi su savim?

— Taip. Aš, mat, su protingu žmogumi mėgstu pasikalbėti.

Gydytojas: — Ponia, prašau parodyti liežuvį.

Vyras: — Matai, ar aš nesakiau? Ponas gydytojas iš karto suprato, kur pas tave yra viso blogo priežastis.

— Emile, kodėl šį ryt man buvai padavusi barzdai skustis per karštą vandenį?

— Gink, Dieve, — aš buvau padavusi ne vandenį, bet kavą!

— Mylimas Petreli, pasakyk, ar tu galėtumei mane pamesti ir kitą vesti?

— O ne, — mieloji! To niekad nebus. Tu esi vienintelė mano sužadėtinė, ir taip pasiliks amžinai.

Vieno knygyno lange išstatytos papigintomis kainomis knygos. Prie vienos knygos, kuri pavadinta „Kiek mes skolingi savo tėvams“, po antrašte prikabintas lapelis su pažymėjimu: „Anksčiau 5 auksinai, dabar vienas auksinas“.

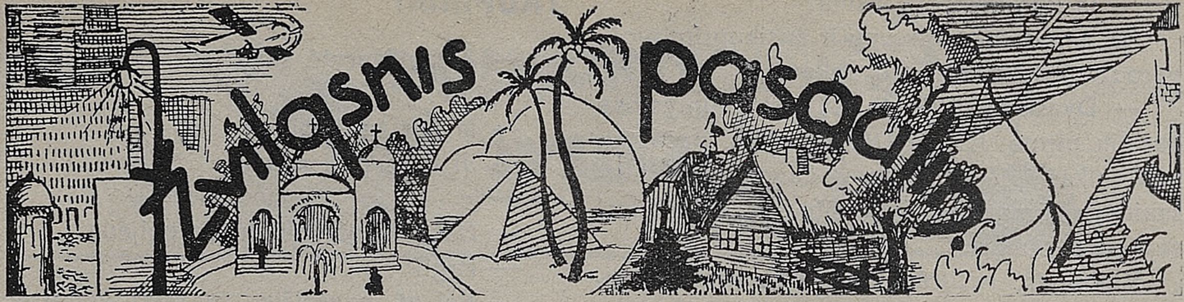
— Kiek ponia sveri? — klausia prikimštame autobuse vienas vyras.

— 100 kilogramų.

— Negali būti!!!

— Tamstą stebina?

— Nestebina, bet spaudžia!!

PAVOJUS TAIKAI, REVOLIUCIJOS, BRUZDĖJIMAI...

Praėjusį mėnesį Europos politiniame gyvenime įvyko vienas labai svarbus dalykas:

Vokietija pasirašė draugingumo sutartį su Austrija.

Ši sutartis sukėlė Europos politiniuose sluoksniuose didelį susijaudinimą. Viena, kad šitokios sutarties bemaž niekas nesitikėjo, nes tarp austrų ir vokiečių visą laiką nebuvo gerų santykių dėl Vokietijos grobuoniškų apetitų Austrijos atžvilgiu. Antra, kad šia sutartimi Vokietija pati save labai sustiprino. O juk Vokietijos sustiprėjimas yra labai pavojingas Europos taikai.

Minėta sutartimi Vokietija sutvarkė savo santykius ir su Italija. Pirmiau šioms valstybėms trukdė labiau suartėti kaip tik Austrijos klausimas. Dabar, bent kol kas, tarp vokiečių ir italų yra viskas tvarkoj, juo labiau, kad austrų-vokiečių sutartis buvo pasirašyta su Italijos žinia, kurios globoje Austrija buvo. Sakoma netgi, kad tai buvusi ne austrų-vokiečių, bet italų-vokiečių sutartis. Mat, Italijai nepatogu buvo žiūrėti Austrijos ir tvarkytis nukariautoj Abisinijoj. Todėl Italija bevelijo susitarti su Vokietija dėl Austrijos, kad galėtų pati laisviau ir ramiau įsistiprinti Abisinijoje. Spauda rašo, kad geri italų-vokiečių santykiai neilgai tetversią, nes ilgainiui Austrija galėsianti virsti nesantaikos obuoliu tarp šių valstybių, ypač, kai vokiečiai, kitaip sakant, hitlerininkai pradėsią ten labiau įsigalėti. O hitlerininkų įsigalėjimas Austrijoje reikštų visišką šios valstybės prijungimą prie Vokietijos.

Susitarusi su Italija ir Austrija, Vokietija labiau suartėjo ir su Vengrija. Teisybę sakant, vokiečių-vengrų santykiai buvo geri ir seniau, nes šias valstybes jungė bendras siekimas pravesti peržiūrėjimą (reviziją) pokarinių sutarčių, kuriomis tiek Vokietija, tiek Vengrija yra labai nepatenkintos. Dabargi tas siekimas bus dar smarkesnis, juo labiau, kad ir Italija pritaria Vokietijos politikai.

Dėl šitokio politinių santykių susiklojimo vidurio Europa susirūpino visos valstybės, kurioms rūpi taikos palaikymas. Visiems darosi aišku, kad Europa artinasi prie naujo karo. O čia nėra jokios priemonės karui išvengti, nei kilusio karo sulaikyti. Tautų Sąjunga guli mirties patale, nieko neįstengia padaryti, o visos kitos po karo pasirašytos visuotinės saugumo sutartys taip pat nebeturi jau jokios reikšmės.

Ryšium su tuo Prancūzija ir Belgija, kurios, sulaužius Vokietijai seną Lokarno sutartį, atsirado nemažam pavojuje, stengiasi privesti, Anglijos padedamos, prie to, kad būtų pasirašyta

nauja Lokarno sutartis.

Kitaip tariant, turinti būti sudaryta vakarų Europoje tokia politinė padėtis, kokia buvo sudaryta prieš dešimtį metų Šveicarijos mieste Lokarne. Ta turimoji pasirašyti nauja saugumo sutartis ir vadinama nauju Lokarnu, nors ji galės būti pasirašyta Briuselyje ar Londone.

Dėl naujos sutarties pasirašymo buvo įvykusi Londone parengiamoji Prancūzijos, Belgijos ir Anglijos konferencija. Šioje, vadinamoje „trijų" konferencijoje nutarta sušaukti nauja, vadinamoji „penkių" konferencija, kurion įeis pirmoj eilėj Prancūzija, Anglija, Vokietija, Italija ir Belgija. Be to, Prancūzijos delegacijai reikalaujant, nutarta Londo-

ne, kad į penkių konferenciją galės būti pakviestos ir kitos valstybės iš pietinės ir rytinės Europos. Tam betgi priešinasi Vokietija, kuri sutinka dalyvauti naujoj konferencijoj, bet reikalauja, kad toji konferencija apsiribotų tiktai ligi penkių aukščiau minėtų valstybių, ypač Vokietija nenori, kad penkių konferencijoj dalyvautų Sovietai. Jeigu nauja sutartis apimtų tiktai vakarų Europos valstybes taip, kaip senoji Lokarno sutartis, tai šiuo kartu rytų Europa atsirastų labai dideliame pavojuje, daug didesniame, negu prieš dešimtį metų, pirmiausia dėl to, kad Vokietija būtų užsitikrinusi iš vakarų, rytuose gi turėtų visiškai laisvas rankas, be to, šiandie Vokietija turi suorganizavusi stiprų savo sąjungininkų bloką vidurio Europoje. Taip pat ir Vokietijos karinis pajėgumas šiandie yra nepalyginti dedesnis, negu seniau.

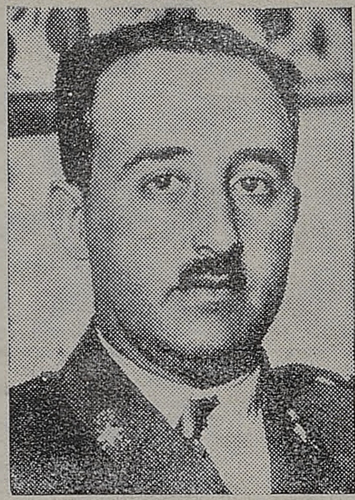
Neramu yra ne tik tarptautinėje politikoje, bet ir valstybių vidaus gyvenime. Štai jau kelinta savaitė, kai

Ispanijoje vyksta kruvina revoliucija.

Fašistai ir monarchistai sukilo prieš komunistų ir socialistų valdžią. Sukilimas prasidėjo Ispanijos kolonijoje Maroke, šiaurinėj Afrikoj. Po to neramumai persimetė pačion Ispanijon. Čia vyksta labai atkaklios kovos. Sukilėliai yra gerai apsiginklavę. Jų rankose yra jau daug miestų. Visi Ispanijos gyventojai susiskirstė į dvi dalis. Vieni palaiko valdžią, kiti — sukilėlius. Sukilėliai, kuriems vadovauja keli generolai, turi jau sudarę ir savo vyriausybę. Iš viso žuvusių vienoj ir antroj pusėj priskaitoma apie 40 tūkstančių. Kuo ši ispanų revoliucija baigsis, sunku įspėti. Jėgos, matyt, yra susiskirsčiusios lygiai. Sukilėliai stengiasi paimti sostinę — Madridą. Valdžia betgi ginasi, kaip galėdama. Atsiradusi sunkioje padėtyj, valdžia buvo kreipusis į Prancūziją pagalbos. Prancūzų vyriausybė iš pradžių buvo sutikusi suteikti paramą Ispanijos valdžiai ginklais ir lėktuvais, bet pasipriešinus viešąjai opinijai, savo pasižadėjimą vėliau atšaukė. Nėra abejonės tačiau, kad slaptai prancūzų vyriausybė palaiko Ispanijos komunistų valdžią.

Paaiškėjo taip pat, kad ir kitos valstybės kišasi į Ispanijos naminį karą. Italija ir Vokietija palaiko sukilėlius, o Sovietai remia

SUKILĖLIŲ VADAS

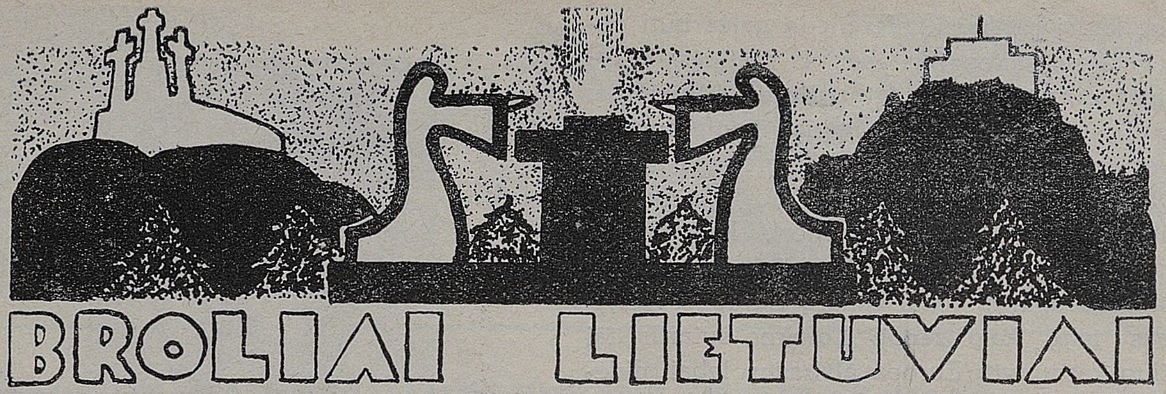
Maroko įgulos viršininkas generolas Franko. Jis vadovauja Ispanijos sukilėliams.

komunistinę valdžią. Ko gero, kitos valstybės galės ir savo tarpe susiremti, bet jau nebe Ispanijoje, nes Ispanijos suirutė, yra jau virtusi tarptautiniu klausimu. Ispanijos vandenynuose pilna kariškų vokiečių, anglų, italų ir kitų valstybių laivų.

Palestinoje arabai dar tebebruzda.

Iš pradžių arabai sukilo prieš žydus, prieš jų įsigalėjimą Palestinoje. Mat, anglai, kurie valdo Palestiną, leisdavo laisvai įvažiuoti ten žydams iš visų pasaulio šalių. Žydai, suvažiavę Palestinon su savais kapitalais, ėmė ten šeimininkauti: plėsti pramonę ir prekybą, bet labiausiai arabams nepatiko, kad žydai pradėjo masiniai supirkinėti iš arabų žemes. Tuo būdu kilo pavojus atsirasti arabams be žemės. Todėl arabai ir ėmė bruzdėti, reikalaudami, kad anglai abribotų žydų įvažiavimą Palestinon. Anglai savo metu iš dalies patenkino arabų reikalavimus, bet jie vėl nerimsta.

Dabar užpuldinėja arabai ir anglų kariuomenę. Vyksta netgi atkaklūs mūšiai. Anglai spėja, kad arabus kursto Italija, o taip pat ir Sovietai. Reikia tačiau manyti, kad arabai pradeda tautiniai atbusti ir stengiasi numesti svetimą jungą, juo labiau, kad tikrojoj Arabijoj yra dar keletas daugiau ar mažiau nepriklausomų arabiškų valstybėlių, iš kurių pirmoj eilėj ir plaukia visų arabų suvienijimo siekimai.

LIETUVOS VALSTYBĖJE

— Ilgą laiką užtrukusios Lietuvos Vokietijos prėkybos derybos pagaliau pasibaigė. Rugpiūčio 5 d. Berlyne sutartis pasirašyta. Iš Lietuvos pusės pasirašė Lietuvos atstovas Berlyne dr. Šaulys, iš Vokietijos — jos užsienių reikalų ministeris Neuratas.

Pagal šią sutartį Lietuva ir Vokietija galėsiančios vesti plačiąją ir vadinamąją siaurąją pasienio prekybą.

— Praėjusį mėnesį Klaipėdos krašte, Giruliuose, buvo surengta tautiškojo jaunimo „Jaunosios Lietuvos" ir „Santaros" organizacijų vadų stovykla. Liepos 20 d. į šią stovyklą buvo atsilankęs Valstybės Prezidentas Antanas Smetona, kuris pasižiūrėjo jaunimo sportiškų žaismų, pasiklausė dainų ir pasakė stovyklaujantiems pritaikintą kalbą. Ragino jaunimą neatsilikti, būti susiklausiusiam.

Valstybės Prezidento kalbą palydėjo griausmingas santarininkų, jaunalietuvių ir gausingos svečių minios valio.

Liepos 21 d. „Jaunosios Lietuvos" ir „Santaros" sąjungų vadų stovyklos buvo surengusios bendrą laužą, prie kurio buvo pasakyta kalbų ir padainuota dainų. Liepos 22 d. stovykla pabaigė savo darbus.

— Lietuvos užsienių reikalų ministeris išvažiavo užsienin vasaros atostogų. Jį pavaduoja ministeris pirmininkas J. Tūbelis.

— 1936 metais Vytauto Didžiojo universitete buvo įregistruota 3233 klausytojų: 2944 studentų ir 289 laisvų klausytojų. Vyrų klausytojų buvo 2296, o moterų 937. Teologijos-filosofijos fakultete studijavo 236 stud., evangelikų teologijos fak.—19, humanitarinių mokslų fak.—331, teisių fak. — 1087, matematikos - gamtos fak. — 221, medicinos fak. — 800, technikos fak. — 539.

2478 studentai yra Romos katalikai, 474 žydai, 95 evang. liuteronys, 33 evang. reformatoriai, 93 stačiatikiai, 2 sentikiai, 10 laisvamanių, 1 mahometas, 1 karaimas, 1 adventistas, 1 baptistas, 20 nesuteikė žinių.

540 studentų moka anglų kalbą, 1 arabų, 15 gudų, 20 čekų, 4 danų, 81 esperanto, 6 estų, 3 flamandų, 56 graikų, 382 hebrajų, 3 ispanų, 16 italų, 119 latvių, 371 lotynų, 613 prancūzų, 1550 rusų, 1 slovakų, 1 ukrainiečių, 1 vengrų, 2002 vokiečių ir 479 žydų.

— Liepos mėnesį Lietuvos karo aviacija minėjo savo gyvavimo 17 metų sukaktuves.

— Liepos mėnesį buvo surengta ties Klaipėda, Smiltynėje didelė šaulių sporto stovykla.

— Lietuvoje yra 672 gydytojai. Kaune gyvena 308 gydyt., Šiauliuose—40, Panevėžy—34, kiti gyvena mažesniuose Lietuvos miestuose.

— Lietuvoje viešėjo anglų generolas Burtas. Jis buvo Kaune, Palangoje ir Klaipėdoje. Palangoje bebūdamas atsilankė pas Valstybės Prezidentą A. Smetoną. Klaipėdoje atsilankė pas gubernatorių Kurkauską.

— Kaune Vytauto Didžiojo muziejaus bokšte įkelti Belgijoje pagaminti keli varpai. Liepos 19 d. per radio buvo transliuojama šių varpų muzika.

— Šiais metais Lietuvos vyriausybė paskyrė 2 milijonus litų mokyklų statybai ir remontui. Iš tų pinigų 400.000 paskirta pradžios mokyklų statybai.

— Lietuvos skautų atstovai buvo išvykę į Austriją, kur dalyvavo austrų skautų stovykloje ir surengė savo liaudies meno dirbinių parodą.

— Šią vasarą daugelyje Lietuvos vietų valstybės lėšomis nusausinamos žemos, drėgnos vietos—pievos, balos, raistai. Tuos darbus atlieka apie 3.500 darbininkų. Per dieną jie gauna už darbą po 3 — 5 litus.

— Į Kauną atvyko garsus švedų mokslininkas archiologas G. Bertel, kuris gyvai yra susidomėjęs Lietuvoje daromais archiaologiniais kasinėjimais.

— Lietuvos prekybininkai gavo Belgijos prekybininkų pakvietimą atvykti ir susipažinti su belgų rinkomis, kad po to galima būtų vesti platesnė prekyba.

— Tarptautinė mokytojų stovykla Palangoje pasibaigė. Latviai, estai, suomiai, švedai ir čekoslovakai mokytojai iš Palangos buvo atva-

žiavę Kaunan, iš kur aplankė kai kurias įstaigas ir išvažiavo namo.

— Amerikietis Radziukynas netoli Alytaus miesto savo lėšomis stato amerikoniško tipo pradžios mokyklą. Mokykla įrengiama naujoviškiausiu būdu. Šalia jos iškastas 95 metrų gilumo šulinys.

— Alytuje įsteigtas terpentino ir kanifolijos fabrikas, kuris per dieną perdirba į terpentiną ir kanifoliją apie 5.000 kilogramų medžio sakų.

— Lietuvoje yra 228 stambesnės pramonės įmonės, kuriose dirba 18.600 žmonių. Šiose pramonės įmonėse darbininkų ir darbo valandų skaičius šiemet žymiai padidėjo.

— Lietuvoje yra dvi radio stotys Kaune ir Klaipėdoje. Dabar nusistatyta įsteigti dar kelias mažesnes radio stotis.

LATVIJOJE

Lietuviai jūros skautai stovyklavo bendroje Latvijos jūrų skautų stovykloje Jelgavoje, netoli pilies. Stovykloje dalyvavo iš viso apie 150 stovyklautojų. Įvyko plaukimo, būriavimo ir kit. rungtynės. Tokią stovyklą kasmet rengia vis kita jūrų skautų grupė ir kviečia savo draugus—jūrų skautus į svečius.

Rugpiūčio mėn. 2 d. 15 v. Šeluchino apylin. dr-ja „Laisvė" surengė vasaros stovyklos šventę. Programoje: šventės atidarymas, sportininkų pasirodymas, laužas, šokiai ir žaidimai.

ESTIJOJE

— Liepos 10—20 dienomis Estijos kurorte Haapsala buvo suruošta trečioji Estijos skautų tautinė stovykla. Į ją buvo suskridę skautai ir kitų valstybių. Iš Lietuvos buvo nuvykusi reprezentacinė draugovė iš 12 žmonių. Lietuvių skautų pasisekimas šioje stovykloje buvo nepaprastas: jie buvo visų susidomėjimų centras. Pasibaigus stovyklavimui, kur buvo surengta ir Lietuvos liaudies meno dirbinių paroda, lietuviai skautai aplankė Taliną ir kitus Estijos miestus. Grįždami buvo sustoję Rygoje, kur juos nuoširdžiai sutiko vietos lietuviai ir latvių skautai.

VOKIETIJOJE

Liepos mėn. 17 d. suėjo treji metai, kai Vokietijoje, Soldino miškuose tragingai žuvo lietuviai didvyriai Darius ir Girėnas. Jiems žuvus buvo sumanyta Soldino miškuose pastatyti paminklas, kuris visiems primintų, kad šioje vietoje du narsūs lietuvių tautos sūnūs paaukojo savo jaunas gyvybes Lietuvos garbei. Paminklo atidengimo ir pašventinimo iškilmės įvyko liepos mėn. 17 d.

Dariaus ir Girėno garbei pastatytas įspūdingas granito paminklas ir du dideli kryžiai, pastatyti toje pačioje vietoje, kur nukrito „Lithuanica I".

Paminklo atidengimo iškilmėse dalyvavo Lietuvos pasiuntinys Vokietijoje Dr. Šaulys, Dariaus sesuo—Nelsonienė su vyru, Lietuvos aero klubo atstovai su pirmininku prof. Žemaičiu. Dalyvavo ir vokiečių valdžios bei aviacijos atstovai ir didelis būrys Berline bei kituose Vokietijos miestuose gyvenančių lietuvių. Vokiečių lakūnai prie didvyrių paminklo ėjo garbės sargybą.

PRANCŪZIJOJE

— Lyone, Prancūzijoje, pabaigė filosofijos studijas Kisielius Juozas.

ITALIJOJE

— Eoglizro mieste, Italijoje, su pasisekimu pabaigė filosofijos institutą trys lietuviai: Jurkšas Bronius, Linkevičius Vitas ir Saldukas Nikodemas.

Romoje liepos mėn. 26 d. įšvęstas kunigu Gregorijaus universiteto studentas — Vincas Andriuška.

Torine, Italijoje, išsvęsti kunigais lietuviai saleziečiai: Lukošius Balys, Stašaitis Juozas ir Sabas Antanas.

ANGLIJOJE

Mančesterio mieste yra daug lietuvių darbininkų. Jų tarpe yra suorganizuota Jaunųjų Lietuvių Draugija, kurioje yra apie 70 narių. Draugijos nariai ypatingai yra pamėgę sportą ir sportinius žaidimus. Draugijai vadovauja K. Smolskis.

Š. A. JUNGT. VALSTYBĖSE

— Įvykusioji Klevelande „Sandaros" organizacijos konferencijoje išrinkta nauja tos organizacijos vadovybė. Pirmininku išrinktas St. Gegužis, buvęs anksčiau apie 20 metų SLA pirmininku, vicepirmininku P. M. Narvidas ir iždininku D. Pivarūnas. „Sandaros" laikraščio redaktorium M. Vaidyla.

„Sandara", naujosios vadovybės pareiškimu, yra susirūpinsi pritraukti savo organizacijon naujų jėgų, tam tikslui paskelbs ir vajų. Taip pat yra nusistatyta daug stengtis jaunųjų sandariečių organizacijai sustiprinti. Tuo reikalu yra nutarta, kad jaunieji turės atskiras savo kuopas, kad kuopos palaikys lietuviškumą, lavinsis dailėje, sporte ir p., kad vyresnieji turės numatyti jaunimo organizatorius kiekvienoj kolonijoj, turės žiūrėti, kad tie organizatoriai būtų apsipažinę su savo pareigomis ir kad jauniesiems organizuoti vyresnieji steigs fondą.

„Sandara" gyvuoja jau 22 metai. Yra griežtai priešinga stropiai organizuotam, bet jau

smunkančiam, raudonajam frontui. Po šiais metais įvykusios konferencijos į ją sugrįžo keletas žymių Amerikos lietuvių veikėjų, buvusių iš jos pasitraukusių.

Ypač sveikintinos „Sandaros“ pastangos įtraukti į lietuviškąjį darbą jaunąją išeivijos kartą.

— Šiais metais Loyolo universitete baigė medicinos mokslus du čikagiečiai lietuviai: Antanas Stulga ir K. Svenčiškas. Čikagiečiai lietuviai, kaip matyti, kasmet susilaukia vis daugiau inteligentinių pajėgų.

— „Sandara” praneša, kad Čikagoje buvę susitikę pasitarti dėl pasaulinės lietuvių s-gos reikalų S. Vitaitis, tos sąjungos vicepirmininkas L. Šimutis ir dr. J. Leimonas ir dar keli nariai.

— Kaip Amerikos lietuvių spauda rašo, čikagiečiai lietuviai jau žada kreiptis į Čikagos miesto valdybą, prašydami Marguette parką pavadinti Dariaus - Girėno parku. Viena, kad apie jį aplinkui gyvena daug lietuvių, o antra, kad tame parke yra ir paminklas žuvusiems Atlanto nugalėtojams. Tai akcijai vadovauja energingas lietuvis advokatas C. Kalas.

— Kaip jau yra buvę rašyta, šiemetinėje Klevelando Didžiųjų Ežerų Parodoje, kuri surengta to miesto šimtmečiui paminėti, yra tarp įvairių tautų namų ir du lietuviški namai—paviljonai. Šie namai, be ypač gausiai lankančių pačių tenykščių lietuvių, lankomi ir svetimųjų. Tuose namuose turi įsitaisę trys lietuviai biznieriai savus biznius.

— Šiaur. Amerikoje, kur gyvena daugiau kaip milijonas lietuvių, yra įvairių paminklų, kurie primena Lietuvą arba yra susiję su ja šiokiu ar tokiu būdu.

Maryland valstybėje Lietuvos Nepr. šventė—Vasario 16—oficialiai švenčiama kaip kitos Marylando valstybės šventės.

Seattle, Wasch., prie universiteto pasodintas medis Lietuvos garbei.

Pittsburghe, Pa, didžiajame universitete ruošiamas Lietuvių kambaris, kuriame bus visas įrengimas ir papuošimas lietuviški.

Annapolyje, Md., prie valstybės rotušės pasodintas Lietuvos Laisvės ąžuolas.

Čikagoje pastatytas didelis paminklas lietuvių lakūnams Dariui ir Girėnui.

Klevelande yra įrengtas didelis Lietuvių Kultūrinis Darželis. Tame darželyje, 2 akrų žemės ploto, dideliame parke yra pastatyti paminklai Dr. Basanavičiui, Maironiui ir Dr. Kudirkai, Gedimino stulpai, puikus D. Lietuvos Kunigaikštienės Birutės fontanas. Šio darželio įrengimui Amerikos vyriausybė paskyrė 35.000 dolerių, antrą tiek sudėjo Amerikos lietuviai. Šis lietuvių darželis-parkas tarp kalno ir pakalnės atrodo tartum kokia tvirtotė, lyg svajų pilis. Šimtai tūkstančių žmonių lanko šį darželį, gėrisi ir stebisi jo gražumu.

BRAZILIJOJE

— Liepos 17 d. Sao Paulio lietuvių mokyklose buvo paminėta Dariaus ir Girėno diena. Tą dieną lietuviai mokytojai plačiai papasakojo mokiniams apie tragiškai žuvusius mūsų tautos didvyrius Darių ir Girėną bei jų žygius.

— Šiuo metu Brazilijos lietuviai turi keletą lietuviškų knygų knygynų su keliais tūkstančiais įvairaus turinio knygų. Didžiausis lietuvių knygynas yra Sao Paulyje liet. namuose, be to, dar knygynus turi kai kurios organizacijos, kaip „Rytas“, „Viltis” ir „Vilnis”. Lietuvių skaityklos Brazilijoje veikia dvi: Sao Paulio liet. klubo lietuvių namuose ir Rio de Jeneiro lietuvių draugijos „Vilnis”.

— Seniausias lietuvių laikraštis Brazilijoje yra „Lietuvis“, kurį leidžia spaudos D-ja „Šviesa“. Rugsėjo mėnesį išeis jubiliejinis 400-tinis numeris, kuris žada būti padidintas ir gausiai iliustruotas.

ARGENTINOJE

— Šiemet Argentinos lietuvių gyvenimą paįvairino nuvykę ten Lietuvos operos artistai: Januškaitė - Zaunienė, Kipras Petrauskas, Dineika ir kiti. Jie dainavo garsiausiame Buenos Aires Kolon teatre ir kitų miestų didesniuose teatruose. Be to, buvo surengę atskirus vietos lietuviams koncertus.

Žaviomis lietuvių dainininkų dainomis labai domėjosi argentiniečiai ir gausiai lankė spektaklius ir koncertus. Ta proga vietinių lietuvių ir Argentinos spauda daug rašė apie lietuvius artistus ir apie visą Lietuvą.

VILNIUJE

„Jaunimo Draugas“ parodoj. Pereito mėnesio pradžioje Vatikane buvo atidaryta didelė katalikiškos spaudos paroda. Parodoje yra gražiai įrengtas lietuviškos spaudos skyrius, kuriame išstatytas ir „Jaunimo Draugas“.

Šio mėnesio pradžioje mūsų laikraščio redakcija gavo kvietimą dalyvauti rengiamoje jaunimo spaudos parodoje Vienoje.

Sulaikyta ir uždaryta. Nuo to laiko, kai pasirodė paskutinis mūsų laikraščio numeris, iki šios dienos sulaikyta Liet. Šv. Kazimiero D-jos skyrių veikimas ar visai uždaryta skyriai šiose vietose: Antanuose, Didžiuose Kukučiuose, Pivoruose, Navikuose, Murmose, Raškutėnuose, N. Daugėliškyje, Rimšėnuose, Ivanėnuose, Beržuvyje, Činčikuose, Madžiūnuose, Juodgalviuose, Mielagėnų miestely, Stračiūnuose, Vileituose, Naujajam Adutišky, Gudeliuose, Ramaniūnuose, Darželiuose, Pažemiškiuose, Vasiūnuose, Didžiasaly, Padysny, Vaišniūnuose,

Meironyse, Senadvary, Pelegrindoje, Triburčiuose, II Mikalave, III Kančagine, Miečionyse, Stugliuose, Kasčiukuose, Ragaučinoje, Pajurgiškėj, Dūdose, Zuikiuose ir Kretonyse.

Uždaromi ir „Kultūros" skyriai. Švenčionių storastos įsakymu, uždarytas Lietuvių Švietimo D-jos „Kultūros" skyrius Svilionyse ir sulaikytas skyriaus veikimas Pašaminėje.

Nubausti mokytojai. Švenčionių Storasta nubaudė po 50 auks. „Ryto" mokyklų vizitatorių J. Grybauską ir mokytoją Veličką už tai, kad buvo atsilankę prie administracinės linijos į Linkmenis šv. Trejybės šventės proga.

Ir čia tas pats. Lietuvių Ūkio Draugija gavo iš Švenčionių storastijos pranešimą, kad sulaikomas jos skyriaus veikimas Pašaminėje.

Švenčionių Padangėj. Švenčionių „Ryto" Draugijos valdyba gavo iš Švenčionių storastijos pranešimą, kad sulaikomas skyrių veikimas Kaltinėnų miestely ir Pašaminės sodžiuje. Be to, pranešta, kad sulaikytas Švenčionių „Ryto" skaityklų veikimas Palūšės, Vasiūnų, Ceikinių bažnytkaimiuose ir Pašaminės sodžiuje.

VISAME KRAŠTE

Sukūrusiems lietuviškas šeimas Liet. Šv. Kazimiero D-jos Margionių skyriaus pirmininkui Adolpui Plokščiui su Rože Miškinaite ir skyriaus vicepirm. Motiejui Akstinui su Malvina Kisielyte linkime daug laimės ir gyvenimo džiaugsmo

Liet. Šv. Kazimiero D-jos
Margionių skyrius.

Margionys, Marcinkonių vals. Gardino apskr. Čia dar 1927 m. pabaigoje įsikūrė Liet. Šv. Kazimiero D-jos skyrius, kuris 1931 m. buvo sulikviduotas, o jo turtas visur išblaškytas. 1933 m. pradžioje iš naujo skyrius atgaivinta.

Skyrius visą laiką gražiai veikė; darė susirinkimus su paskaitomis, eilėmis, dainomis ir k., ruošė paminėjimus, vakarus su vaidinimais ir paminėdami Šventuosius metus pastatė didžiulį 16 metrų kryžių. Žodžiu, kiek buvo galima ir kiek sugebėjome, dirbome ir džiaugėmės, kad mūsų jaunimas neatsilieka nuo kitų.

Pernai susilaukėm „Ryto" skaityklos, kurią gausiai lankėme, norėdami daugiau apsišviesti ir prasilavinti. Šių metų gegužės mėn. 9 dieną vakare atvažiavo iš Gardino 3 ponai su Marcinkonių policija, padarė kontrolę „Ryto" skaitykloj ir Liet. Šv. Kazimiero ir Ūkio D-jos skyriuose ir pasiėmė visas vedamas knygas.

Gegužės 25 dieną Marcinkonių policija skaityklos duris užkalė vynimis ir užantspaudavo. Skaitykloje buvo įrengtas Dievo Motinos Altorėlis, prie kurio kas vakaras rinkomės pasimelsti. Moterys prašė komendantą, kad leistų išsinešti tą altorėlį, bet jis neleido. Birželio 7—8 naktį toji pati policija atidarė duris, visus skaityklos daiktus susikrovė į du vežimu ir nuvežė į Marcinkonis.

Jaunimas guodžiasi vien dainomis ir liet. laikraščiais, kuriuos pranumeruoja bemaž kiekviena šeimyna, daugiausiai „Vil. Rytojaus", „Jaun. Draugo" ir „Seleziečių Žinių", kitų po mažiau.

Margionių Nabožėlis.

Mažėnai, Rimšės vals. Brėslaujos apskr. Šis sodžius bene vienas didžiausių visoje parapijoje, todėl nemaža jame yra ir jaunimo. Tiesa, daugumas vasarą išvažiuoja Latvijon uždarbiauti, bet žiemą, grįžus iš darbų, lietuviškas gyvenimas suplazda iš naujo. Šiame sodžiuje buvo ir Liet. Šv. Kazimiero D-jos skyrius ir „Ryto" skaitykla, bet dabar jau nėra. Vietiniai gyventojai suskato įsisteigti kooperatytą, bet dėl pašalinių trukdymų iki šiol dar neįsisteigė. Viena tenka prikišti Mažėnų jaunimui, kad neperdaugiausia prenumeruoja ir skaito laikraščių. Reikia tikėtis, kad netolimoj ateity ir šį trūkumą darbštus Mažėnų jaunimas pašalins ir žengs dar šviesesniu lietuvišku keliu.

Keleivis.

Kampočiai, Seivų vals. Suvalkų apskr. Pereito mėn. pradžioje šio sodžiaus jaunimą ištiko nelauktas smūgis. Jis neteko mylimo savo bendradarbio savišvietos bare — Liet. Šv. Kazimiero D-jos Kampočių skyriaus pirmininko Juozo Baliūno.

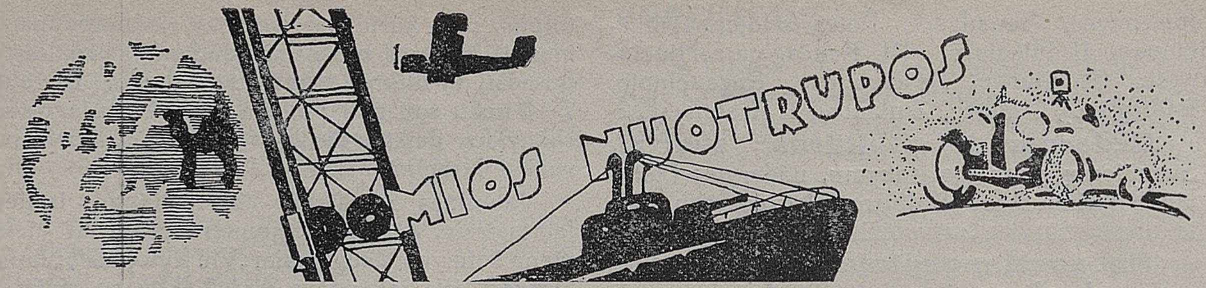
Pereito mėn. 10 dienos naktį jis buvo nušautas linijos saugotojų. Laidotuvės buvo liepos 13 d. Palydėti amžinajan poilsin susirinko visų apylinkinių sodžių jaunimas. Kampočių jaunimas savo pirmininką į bažnyčių palydėjo labai iškilmingai. Prieš karstą jojo raitelių būrys. Karstas buvo vežamas apsuptas vainiku, kurį nešė gedulingai apsirengusios skyriaus narės. Po gedulingų pamaldų skyriaus nariai ir jo draugai karstą patys nunešė net į Punsko kapines. Čia ant geltono smilčių kapo jo kaimynai ir apylinkinių sodžių jaunimas padėjo keletą vainikų.

Lai būna jam lengva Tėvų numylėta žemelė.

K—tis

Adutiškis, Švenčionių apskr. Adutiškio jaunimas yra pavyzdingiausias visame mūsų krašte. Jis jautrus kiekvienam mūsų gyvenimo įvykiui, jis pirmas suteikia pagalbą savo tautiečiams. Kaip žinome, Karalyčios sodžių ištiko nelaimė — per gaisrą sudegė daug gyvenamų trobų ir kluonų su javais. Adutiškiečiai pirmieji užjautė šiems nelaimės ištiktiems tautiečiams ir, surinkę savo tarpe javų, drabužių ir pinigų, nusiuntė jiems. Gražus pavyzdys.

S—tys.

ŠIS TAS APIE BITES

Daktaras Trišius ištyrė, kad bitės susikalba tam tikrais judesiais. Nusistebėjimą ir susirūpinimą bitė išreiškia vaikščiodama kryžiumi, panašiai į skaitmenį 8. Norėdama pranešti, kad surado gražią pievą, kurioje daug gėlių, greitai vaikščioja, lyg piešdama nepertraukiamo retežio auseles. Piktumą reiškia bėgiodama laužtinėm kryptim. Uždaręs bites stikliniame avilyje ir pažymėjęs jų sparnelius įvairiais dažais, daktaras galėjo labai aiškiai prisižiūrėti jų gyvenimo. Bitė, pranešdama draugėms, kad rado vienos rūšies gėlių, šoka lyg triumfalinį šokį, stengdamosi snukučio ūseliais paliesti kitų bičių užpakalinę kūno dalį.

Prancūzų mokslininkas Gaston Bonieras irgi darė bandymus su bitėmis. Labiausiai jis kreipė dėmesį į bičių drausmę. Pasirodo, kad bitės siunčiamos vandens nešioti, neapsistoja pakelyje medaus rankioti. Dar kas įdomu, kad pas bites yra tikras darbo pasiskirstymas. Iš įvairių darytų jo tyrinėjimų mokslo akademijoje, paimsime vieną įdomų atsitikimą: Bonieras įmerkė šešiose bonkose po vieną žydinčią gėlę, kurios greit priviliojo tris bites, po kurių tuojau atsilankė toje vietoje daug kitų bičių, bet, kuomet jos pastebėjo, kad čia joms nėra kas veikti, skubiai išsinešdino kitur. Jos pranešė vyriausiam avilio štabui apie tik ką regėtąjį atsitikimą ir naujai atrastąjį lobyną. Pirmos gi 3 bitės tolyn varė savo darbą: dvi visą laiką čiulpė medų, o trečioji rinko žiedų dulkes. Kai mokslininkas šešias gėles pakeite dvylika, trys darbininkės nuskrido namo ir neužilgo grįžo atgal, bet jau nevienos. Keturios iš jų nutūpė ant žiedų, o likusios buvo pasiųstos toliau į kitą vietą ieškoti kitokio lobio bei maisto.

Kad bitės gali atspėti laiką, Augusto Ferolio tyrinėjimai patvirtina šį įdomų bičių gabumą. A. Ferolis su savo šeima vasaros metu valgydavo terasoje. Jau nuo 7 val. ryto būdavo užtiestas stalas ir ant jo sustatomi visoki saldumynai; nuimdavo valgius 10 val., o 12 val. prie to pat stalo valgydavo priešpiečius, bet saldumynų ten nebūdavo. Šešioliktą val. pietums saldumynai vėl būdavo atnešami 30—40 minučių laiko. Šimto metrų atstume nuo terasos buvo bičių avilys. Vieną kartą virėja, išvirus vyšnių konfitūrų, padėjo jas ant lango, gėlėmis apstatyto. Netikėtai viena bitė patėmijo konfitūrus ir, matyt, apie tai pranešė savo draugėms, nes netrukus balkone prisirinko visas bičių spiečius. Skanus penas paskatino bites čia lankytis kasdien. Pradžioje bitės atskrisdavo nevienodu laiku, bet greit suprato, kad jos gali pasinaudoti saldumynais tik 7 — 10 val. ryto ir nuo 16—17 val. dieną, todėl pradėjo tik nurodytomis valandomis punktualiai lankytis. O kai buvo valgio vieta iš terasos pašalinta, bitės dar ilgokai tomis valandomis lankydavo terasą, bet, nesurasdamos saldumynų, liovėsi tai darę. Iš to matyti, kad bitės puikiai moka įspėti laiką.

RAŠALO ŠALTINIAI

Šiaurinėje Amerikoje, 75 kilometrai į šiaurę nuo San Francisko miesto yra didelis slėnis, paskendęs didžiuliuose rūkuose. Šitame slėny įdūrus lazdą į žemę, tuoj ima veržtis karšti garai. Dar prieš atėjimą baltųjų į šį kraštą, slėnis buvo šventu laikomas. Ištisos giminės kovojo dėl slėnio, kiekviena norėdama jį sau įsigyti. Prieš kelias dešimtis metų tuo slėniu susidomėjo ir baltieji ir pradėjo tų garų ir trykštančio iš žemės gelmių vandens jėgą išnaudoti. Jie čia iškasė daug gilių šulinių. Septynių šulinių trykstančio vandens jėga naudojama elektros gamybai, kuri labai reikalinga prie slėnio gyvenantiems žmonėms, o iš kitų šulinių trykšta juodas, kaip rašalas, vanduo. Mokslininkai, ištyrę to vandens sudėtį, pareiškė, kad šis vanduo yra tikras rašalas. Be to, prie slėnio esančių viešbučių svečiai jau seniai tuo, pačios gamtos teikiamu rašalu naudojasi ir jų parašyti prieš trisdešimts metų laiškai ir dabar dar lengvai išskaitomi.

PAVELDĖJIMAS IR TĖVŲ AMŽIUS

Žymus Amerikos statistikos žinovas, ypač paveldėjimo klausimu, savo naujai išleistoj knygoj tvirtina, kad senesnių tėvų vaikai esą gabesni ir protingesni. Napoleono, Fridricho Didžiojo, Roosevelto tėvai turėję daugiau, kaip trisdešimt metų, gimus pirmiems jų vaikams; o Bacho, Bethoveno, Mendelsonno, Goethės, Šekspiro, Rafaelio, Rembrandto tėvai buvo

keturiųdešimtų metų ir Confuciaus, Cromvelio, Bismarko, Gladstono, Franklino ir Bakono buvo penkių dešimtų metų. Be to, pastebėta, kad 90% kriminalistų yra vaikai tėvų, kurie pirmiems vaikams gemant, turėjo tik dvidešimts vienus metus.

ŽMOGAUS KVĖPAVIMAS

Per vieną minutę žmogus kvėpuoja 16 kartų, vienu kvėpavimu įtraukia į plaučius 1/2 litro oro, o per parą, t. y. 24 valandas, įkvėpuoja į savo plaučius per 11.000 litrų oro. Plaučiai atskiria iš oro deguonį, kuris yra reikalingas gyvybei. Iš įkvėptų 11.000 lirų oro, kuriuos žmogus per 24 valandas įkvėpuoja, plaučiai išskiria 633 litrus deguonio, arba 5 1/2% (procentus) įkvėpuoto oro. Kvėpuojant pro burną, penktoji dalis oro bei deguonio plaučiams tenka mažiau. Todėl privalome kvėpuoti tik pro nosį, nes nosis žmogui yra tam, kad pro ją kvėpuotų, o ne pro burną. Be to, žinokime gerai, kad nuo tvarkingo kvėpavimo dažnai pareina ir mūsų sveikatos stovis.

ŽUVŲ SPORTAS

Pietų-rytų Azijos upėse, ypatingai Siamo apylinkėse yra daug mažų judrių žuvyčių, žuvimis-kovotojais vadinamų. Vietiniai gyventojai jas naudoja pramogoms, kaip ispanai bulius, o malajiečiai gaidžius. Įerzinę jas lazdelėmis atskiruose stikliniuose induose ir suleidę į vieną indą, žmonės žiūri, kaip jos tarp savęs kovoja. Aplink apspitę žiūrovai didžiausiu dėmesiu seka tos kovos eigą. Žuvų rungtynės yra mėgiamiausia siamiečių pramoga. Ginčydamiesi, kuri žuvelė liks nugalėtoja, jie užstato ir pralošia arba išlošia visą savo mantą.

VANDENS LAŠO GALYBĖ

Paryžiuj buvo padarytas labai įdomus bandymas. Vienas profesorius pasakojo studentams, kad kinuose prasikaltėlius bausdavę tokiu būdu, kad laikydavę juos po keletą valandų po vandens lašais. Labai dažnai tokiu būdu žmogų užmušdavę. Vienas studentas neįtikėjo. Profesorius, norėdamas jį įtikinti, štai kokį bandymą su juo padarė.

Paėmė „netikėlio“ ranką ir pakišo po vandens lašais. Nuo nedidelės aukštumos krito pamažėli lašai į studento delną. Profesorius ir studentai skaitė lašus. Kuomet nukrito daugiau kaip 300 lašų, studentas pabalo, ir jo ranka pradėjo drebėti. Prie 400-jo lašo studentas pajuto didelį sopėjimą ir pagaliau sprogo rankos oda.

LIŪTAI NEDRASKO PYPKORIŲ

Kapštato mieste gyveno daug žmonių, kuriuos šiokiu ar kitokiu būdu buvo užpuolę liūtai, bet jų nesudraskė. Ten pat gyvenęs zoologas išaiškino, kad visi šie žmonės esą dideli pypkoriai ir todėl liūtai jų nedraskę. Be to, ši zoologas ištyrė daug atsitikimų tų, kuriais liūtai sudrasko žmogų, ir pasirodė, kad tarp liūtų aukų nebuvo vei vieno pypkoriaus. Pasirėmęs savo tyrinėjimų duomenimis, zoologas mano, kad liūtams labai nepatinka nikotino kvapas, kuriuo pypkoriai iš tolo kvepia, ir vos liūtas jį užuodžia, tuoj nuo savo aukos pasitraukia.

PASIMOKYKIME IŠ SKRUZDĖLĖS

Kunigaikštis Tamerlanas pasiryžo užkariauti visą pasaulį. Surinko būrį narsių jaunuolių, su kuriais išėjo į karą. Bet žymiai stipresnis priešas tuojau išsklaidė Tamerlano jaunus karius, o pats Tamerlanas pasislėpė ir užsirakino senuose rūmuose. Čia jis nusiminęs jau galvojo apie savo sumanymo atsižadėjimą, kai begalvojant, pamatė viršun mūro už save didesnę naštą velkančią skruzdėlę, kuriai bevelkant, našta nukrinta žemėn, ir vargšė skruzdėlytė iš naujo pradeda savo darbą. Kunigaikštis suskaitė, kad skruzdėlė su savo našta 69 kartus lipo ant mūro ir tiek pat kartų ta našta iškrisdavo jai žemėn, ir tik 70-ju kartu skruzdėlytei pavyko užtempti naštą viršun mūro ir nusinešti į savo skruzdėlyną. Šis vaizdas pakėlė jo ūpą prie užsibrėžto tikslo.

NEPAPRASTAS ŠVARUMAS

D-ras Matinion'as, buvusis prancūzų pasiuntinys Pekine, sako, kad nėra pasauluje švaresnės tautos, kaip japonai. Kiekvieną dieną japonui turi būti pirtis, kaip ir puodelis ryžių, kurį jis ištuština kasdieną. Net karo metu jie neužmiršdavo nusiplauti vanoje ir tam tikslui vartodavo didžiulius kiniškus ąsočius. Kiekvienas kareivis turėdavo savo maišely dantų šepetuką ir miltelių. Japonas labai brangina savo dantis ir plauja gerklę keletą sykių per dieną.

Šitas nepaprastas švarumas atkreipė beveik visų dalyvavusiųjų rusų su japonais kare gydytojų domę. Tas jų nepaprastas švarumas turi didelę sanitarinę ir higijieninę reikšmę, apie ką mums liudija statistika: Rusijoj kiekvienam užmuštajam karo lauke išeina po 5 žmones mirusius nuo ligos, o Japonijoj kiekvienam mirusiam nuo ligos — 5 užmušti.

ŽMOGAUS DARBUOTĖ

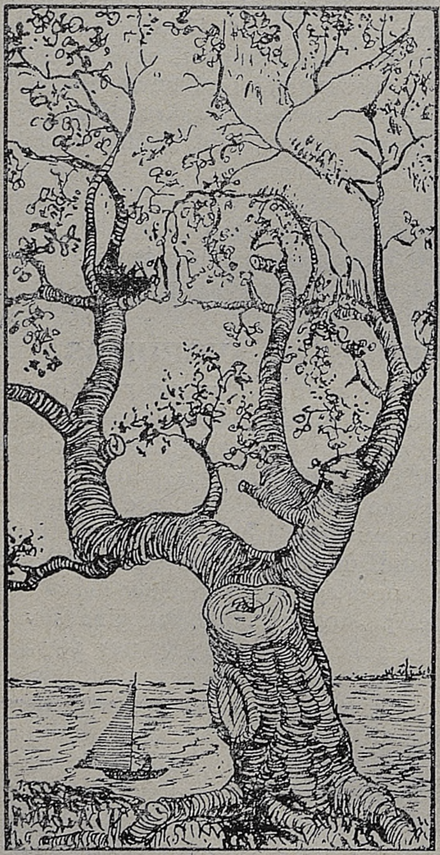
Vienas fiziologas yra apskaičiavęs, kad žmogus, susilaukęs 50 metų amžiaus, gali pasigirti šia savo darbuote: jis miegojo 6000 parų, dirbo 6500 parų, vaikščiojo 800 parų, žaidė ir linksminosi 4000 parų, valgė1500 parų ir sirgo 500 parų.

KIEK ŽMONĖS SURŪKO?

Amerikos J. V. statistinės žinios rodo, kad Jungt. Amerikos Valstybėse 1922 metais vietos gyventojai surūkė tabako už 11.576.500.000 dol. Apie rūkymą kiekvienas turėtume rimčiau pagalvoti.

1. IEŠKOJIMAS

Šitame medyje matome lizdelį su mažais paukšteliais. Reikia surasti paukštelių priešai.

L. Šl. 3 t.

2. UŽDAVINYS

Yra du skaitmens. Jeigu juos sudėsime, tai gausime 12; tačiau jeigu skaitmenis pakeisime vietomis ir iš didesniojo atimsime mažesnįjį, tai gausime skirtumo 2.

Kokie tai skaitmens?

V. Dubauskas 2 t.

3. DALYBA

Senas generolas, lošdamas kortomis, dalijo 40 iš 8 tokiu būdu:

```
 40 | 8
-   |----
 32   41
----
  8
-
  8
----
  0
```

Kai vienas dalyvių išdrįso pasakyti, kad dalyboje padarytas riktas, supykęs generolas atkirto:

— Tamsta nori mane pamokyti; manai, kad aš nemoku dalyti? Aš moku ne tiktai padalyti, bet ir patikrinti, ar gerai padalyta: reikia tik padauginti daliklis iš dalmens ir gausim dalijamąjį. Štai:

```
   8
×41
----
   8
+32
----
  40
```

Ar generolas gerai padalijo ir patikrino?

Šimkauskas 2 t.

4. MEDŽIOTOJŲ GALVOSUKIS

Kartą medžiotojai nuklydo į pelkes, nuvargo ir norėjo kiek pasilsėti. Kadangi keliolika kilometrų aplinkui buvo tik pelkėtos vietos, todėl jie neturėjo nė kur atsisėsti. Ilgai galvojo ir nieko būtų nesugalvoję, jei ne vienas senas medžiotojas. Jis sugalvojo tokį būdą, kad visi greit sausai susėdo ir pasilsėjo.

Ką jis sugalvojo? *Juozas M. 2 t.*

5. MĮSLĖS

a) Geltonajam vandenyje baltos gulbės plauko.

Liepos Šakelė 1 t.

b) Marškinė mergaitė — taukų sermėgaitė.

P. Kazūra 1 t.

c) Sudžiūvėlė — sukepėlė; nei pati ėda, nei kitam duoda. *X. Y. 1 t.*

REDAKCIJA IR ADMINISTRACIJA: VILNIUS, DOMBROVSKIO G-VĖ 5 — 1.
Redaktorius ir leidėjas AUGUSTINAS BUROKAS. „RUCH" spaustuvė Vilniuje.

TURINYS

Pusl.
Visi lietuviai — mano broliai — Miltauta. 337
Tėviškei — Myk. Linkevičius. 338
Karo chemijos naujienos — Report. 339
Narutis — V. Žibintas. 344
O, tėvyne!... — Feliksas Petkelis. 344
Pasisekimo sparnai — P. L. 345
Mes eisim! — J. Čekauskas. 346
Knygų pasaulis Lietuvoje — S. Urbonavičius. 347
Vasaros rytas — Randamonių Petrelis. 349
Pilkojoj Ispanijoj 350
Apie atomus — J. M. 354
Jaunuolio būdas — A. 356
Mano dainelės — V. Kuolaitis. 358
Kaip sprendžiami tarptautiniai ginčai — Alminas. 358
Sausuma ir vanduo — Sakalėlis. 360
Pas Varšuvos lietuvius — B-as. 362
Vasaros naktis — Ateitis. 363
Cepelinai ir jų raida — Ž. 364

Sesių Talka 366
Visuomet būkime gražios — m-s. 366
Pasmerktųjų sesuo — B. 368
Baltiniai — Varpūnė. 369
Moterys veikia 371

Sportas 372
Pasijuokti sveika 374
Žvilgsnis pasaulin 376
Broliai lietuviai 378
Įdomios nuotrupos 382
Visi sprendžiame 384

Kas gyvenimu žaidžia, visuomet pralaimi; kas nemoka sau atsakyti, tas yra jausmų vergas. *Goethe.*

Viršelį piešė J. Kazlauskas.
Vinietes — Z. Urbonavičiūtė ir J. Kazlauskas.

Przesyłka opłacona ryczałtem.

Prenumeratos kaina:

Mūsų krašte metams . . 2 auks.
" " pusmečiui . 1 auks.
Lietuvos Valstybėje ir kitur
metams . . . . . 1 dol.

Kaina 20 sk.